

**Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní**

**Analýza a potenciální rozvoj cestovního ruchu ve
vybraném regionu**

**Bakalářská práce
2009**

**autor: Tereza Palová
vedoucí práce: RNDr. Šárka Brychtová, Ph.D.**

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Ústav veřejné správy a práva
Akademický rok: 2008/2009

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Tereza PALOVÁ**

Studijní program: **B6202 Hospodářská politika a správa**

Studijní obor: **Veřejná ekonomika a správa**

Název tématu: **Analýza a potenciální rozvoj cestovního ruchu ve
vybraném regionu**

Z á s a d y   p r o   v y p r a c o v á n í :

Úvod

1. Cestovní ruch – obecná charakteristika
2. Cestovní ruch – historie a současnost
3. Regionální politika
4. Euroregion Nisa
5. Jablonecko

Závěr

Rozsah grafických prací: —
Rozsah pracovní zprávy: cca 30 stran
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

VYSTOUPIL, Jiří a kol. Atlas cestovního ruchu České republiky. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita ve spolupráci s Ministerstvem pro místní rozvoj ČR, 2006. 157 s. ISBN 80-239-7256-1.

KUNEŠOVÁ, Hana, RADOMÍR, Mrkvan a kol. Evropská Unie : Vybrané kapitoly z pohledu ekonoma. Plzeň : Západočeská univerzita, 2005. 260 s. ISBN 80-7043-390-6.

HESKOVÁ, Marie a kol. Cestovní ruch : Pro vyšší odborné a vysoké školy. Praha : Fortuna, 2006. 224 s. ISBN 80-7168-948-3.

PETRŮ, Zdeňka. Základy ekonomiky ČR. Praha : Idea Servis, 1999. 107 s. ISBN 80-85970-29-5.

ŠVEHLOVÁ, Karla. Euroregiony na česko-německé hranici. Liberec : Český statistický úřad, Krajská reprezentace Liberec, 2004. 144 s. ISBN 80-250-0941-6.

FÁREK, Jiří. Globalizační a integrační procesy ve specifickém ekonomickém prostředí Euroregionu Nisa. 1. vyd. Liberec : Technická Univerzita, 2006. 150 s. ISBN 80-7372-154-6.

Vedoucí bakalářské práce: RNDr. Šárka Brychtová, Ph.D.
Ústav veřejné správy a práva

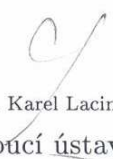
Datum zadání bakalářské práce: 24. června 2008

Termín odevzdání bakalářské práce: 1. května 2009

doc. Ing. Renáta Myšková, Ph.D.
děkanka

L.S.

prof. PhDr. Karel Lacina, DrSc.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 21. července 2008

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 1. 5. 2009

Tereza Palová

Souhrn

Tato práce se věnuje problematice cestovního ruchu v Euroregionu Neisse-Nisa- Nysa. První část bakalářské práce definuje pojem cestovní ruch a faktory, které tento fenomén ovlivňují. Druhá část práce popisuje regionální politiku Evropské unie. Závěr práce je věnován Euroregionu Nisa a cestovnímu ruchu v tomto regionu.

Klíčová slova

cestovní ruch, Evropská unie, regionální politika, euroregion

Tittle

Analysis and potential development in the choice region

Summary

This work deals with problematics of tourism in the Euroregion Neisse-Nisa-Nysa. The first part of the bachelor work explains conceptions of tourism and factors, which influence this phenomenon. The second part of the work describe regional policy of European union. In the conclusion of this work there can be presentation of Euroregion Nisa and tourism in this region.

Keywords

tourism, European union, regional policy, euroregion

Poděkování:

Ráda bych touto cestou vyjádřila poděkování vedoucí mé bakalářské práce RNDr. Šárce Brychtové, Ph.D. za cenné rady, informace, podnětné připomínky a vedení při práci.

Děkuji také projektové manažerce Petře Kantorové za poskytnutí informací o projektu „Jablonecko jako centrum cestovního ruchu Jizerských hor“. Rovněž bych ráda poděkovala starostům obcí v turistickém regionu Jizerské hory za jejich spolupráci a ochotu, kterou věnovali mému dotazníku.

Můj zvláštní dík patří mým rodičům a blízkým, kteří mi všestranně pomáhali a podporovali mě po celou dobu mého studia.

OBSAH

ÚVOD.....	10
1 CESTOVNÍ RUCH - HISTORIE A SOUČASNOST	12
1.1 POJEM CESTOVNÍ RUCH	12
1.2 VÝZNAM CESTOVNÍHO RUCHU	14
1.3 HISTORIE CESTOVNÍHO RUCHU.....	14
1.3.1 <i>Motivy a vývoj cestování ve starověku</i>	14
1.3.2 <i>Motivy a vývoj cestování ve středověku</i>	15
1.3.3 <i>Cestování v novověku - 19. století</i>	16
1.3.4 <i>Vývoj novodobého cestovního ruchu</i>	17
1.4 SOUČASNÝ SYSTÉM CESTOVNÍHO RUCHU.....	20
1.4.1 <i>Subjekt cestovního ruchu</i>	20
1.4.2 <i>Objekt cestovního ruchu</i>	22
1.4.3 <i>Vnější prostředí systému</i>	23
1.5 SOUČASNÉ POSTAVENÍ ČESKÉ REPUBLIKY V MEZINÁRODNÍM CESTOVNÍM RUCHU.....	28
1.5.1 <i>Silné stránky postavení ČR v mezinárodním cestovním ruchu</i>	29
1.5.2 <i>Slabé stránky postavení ČR v mezinárodním cestovním ruchu</i>	29
1.6 ŘÍZENÍ A ORGANIZACE CESTOVNÍHO RUCHU V ČESKÉ REPUBLICE.....	30
1.6.1 <i>Ministerstvo pro místní rozvoj ČR</i>	30
1.6.2 <i>Česká centrála cestovního ruchu</i>	31
1.6.3 <i>Regionální orgány státní správy</i>	31
1.6.4 <i>Orgány samosprávy v oblasti cestovního ruchu</i>	31
1.6.5 <i>Regionální, občanská sdružení cestovního ruchu</i>	31
1.6.6 <i>Informační centra</i>	32
1.6.7 <i>Profesní sdružení cestovního ruchu</i>	32
1.7 PRÁVNÍ ÚPRAVA VZTAHŮ V CESTOVNÍM RUCHU V ČR.....	32
2 ČESKÁ REPUBLIKA V EVROPSKÉ UNII A REGIONÁLNÍ POLITIKA.....	33
2.1 HISTORICKÉ SOUVISLOSTI PŘIPOJENÍ ČR K EVROPSKÉ UNII	33
2.2 VÝHODY PRO ČESKOU REPUBLIKU PLYNOUCÍ Z ČLENSTVÍ V EVROPSKÉ UNII V OBLASTI CESTOVNÍHO RUCHU.....	34
2.2.1 <i>Schengenský prostor</i>	34
2.2.2 <i>Pohyb osob</i>	34
2.2.3 <i>Délka pobytu osob</i>	35
2.2.4 <i>Celní kontroly</i>	35
2.2.5 <i>Pohyb kapitálu</i>	35
2.2.6 <i>Převoz zvířat</i>	35
2.2.7 <i>Cestování automobilem</i>	35
2.3 PILÍŘE A POLITIKY EVROPSKÉ UNIE	36
2.4 REGIONÁLNÍ POLITIKA EVROPSKÉ UNIE V LETECH 2007-2013.....	37
2.4.1 <i>Vznik a vývoj regionální politiky</i>	37
2.4.2 <i>Výchozí principy regionální politiky</i>	39
2.4.3 <i>NUTS</i>	40
2.4.4 <i>Fondy Evropské unie pro léta 2007-2013</i>	41
2.4.5 <i>Cíle regionální politiky pro rok 2007-2013</i>	43
2.4.6 <i>Některá pravidla pro čerpání finančních prostředků v období 2007-2013</i>	45
2.5 REGIONÁLNÍ CESTOVNÍ RUCH.....	46
3 EUROREGION NEISSE-NISA-NYSA.....	47
3.1 VZNIK EUROREGIONU NEISSE-NISA-NYSA	47
3.2 STAV A PRÁVNÍ FORMA EUROREGIONU NEISSE-NISA-NYSA	48
3.3 ORGANIZAČNÍ STRUKTURA EUROREGIONU NEISSE-NISA-NYSA	49
3.3.1 <i>Rada</i>	49
3.3.2 <i>Prezídium</i>	49
3.3.3 <i>Sekretariát</i>	50
3.3.4 <i>Pracovní skupiny</i>	50

3.4	CÍLE A ROZSAH ČINNOSTI EUROREGIONU NEISSE-NISA-NYSA	51
3.4.1	<i>Cíle</i>	51
3.4.2	<i>Oblasti společné činnosti</i>	51
3.5	GEOGRAFICKÉ VYMEZENÍ A ZAJÍMAVOSTI EUROREGIONU NEISSE-NISA-NYSA	51
3.5.1	<i>Česká část Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa</i>	51
3.5.2	<i>Polská část Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa</i>	52
3.5.3	<i>Německá část Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa</i>	53
3.6	CESTOVNÍ RUCH EUROREGIONU NEISSA-NISA-NYSA	53
3.6.1	<i>Pozitivní stránky cestovního ruchu v Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa</i>	54
3.6.2	<i>Přetrvávající problémy v oblasti cestovního ruchu v ERN</i>	55
3.7	OPATŘENÍ PRO PODPORU CESTOVNÍHO RUCHU V EUROREGIONU NEISSE-NISA-NYSA	56
3.7.1	<i>Pracovní skupina EUREX - Cestovní ruch</i>	56
3.7.2	<i>Pracovní skupina EUREX - Cykloturistika</i>	56
3.7.3	<i>Pracovní skupina EUREX - Památky</i>	57
3.8	FINANČNÍ PODPORA CESTOVNÍHO RUCHU V ČESKÉ ČÁSTI ERN PRO OBDOBÍ 2007 – 2013	58
3.8.1	<i>Dotiční programy EU pro období 2007-2013</i>	58
3.8.2	<i>Fond malých projektů</i>	61
4	JABLONECKO - VÝZNAMNÁ TURISTICKÁ OBLAST EUROREGIONU NEISSE-NISA-NYSA	64
4.1	SWOT ANALÝZA JABLONECKA	64
4.1.1	<i>Silné stránky</i>	65
4.1.2	<i>Slabé stránky</i>	65
4.1.3	<i>Příležitosti</i>	66
4.1.4	<i>Hrozby</i>	66
4.2	PROJEKT „JABLONECKO JAKO CENTRUM CESTOVNÍHO RUCHU JIZERSKÝCH HOR“	66
4.2.1	<i>Vznik a podpora aktivit Regionálního turistického informačního centra</i>	67
4.2.2	<i>Turistický region Jizerské hory bez bariér</i>	67
4.2.3	<i>Využití památek v produktech a programech cestovního ruchu</i>	68
4.2.4	<i>Rozšíření a zkvalitnění produktu „Jablonecké putování“</i>	69
4.2.5	<i>Marketingová podpora a propagace turistického regionu Jizerské hory</i>	70
4.3	VLASTNÍ ŠETŘENÍ - REALIZACE PROJEKTU „JABLONECKO JAKO CENTRUM CESTOVNÍHO RUCHU JIZERSKÝCH HOR“	71
4.3.1	<i>Regionální turistické informační centrum</i>	71
4.3.2	<i>Turistický region bez bariér</i>	74
4.3.3	<i>Využití památek v produktech a programech cestovního ruchu</i>	75
4.3.4	<i>Rozšíření a zkvalitnění produktu „Jablonecké putování“</i>	76
4.3.5	<i>Marketingová podpora a propagace turistického regionu Jizerské hory</i>	77
4.4	VLASTNÍ ŠETŘENÍ - VZTAH EUROREGIONU NISA S ČLENSKÝMI OBCEMI SÍDLÍČÍMI V TURISTICKÉM REGIONU JIZERSKÉ HORY	78
4.4.1	<i>Výchozí bod výzkumu</i>	78
4.4.2	<i>Cíl výzkumu</i>	78
4.4.3	<i>Problémy spojené s výzkumem</i>	79
4.4.4	<i>Vyhodnocení dotazníku</i>	79
	ZÁVĚR	82
	LITERATURA	86
	SEZNAM TABULEK	88
	SEZNAM OBRÁZKŮ	89
	SEZNAM PŘÍLOH	90

Seznam zkratek

CR	Cestovní ruch
HDP	Hrubý domácí produkt
ČR	Česká republika
EHS	Evropské hospodářské společenství
ESUO	Evropské společenství uhlí a oceli
EURATOM	Evropské společenství pro atomovou energii
EU	Evropská unie
NUTS	Nomenclature des Unites Territoriales Statistique
SF	Strukturální fondy
ERDF	Evropský fond regionálního rozvoje
ESF	Evropský sociální fond
FS	Fond soudržnosti
EAGGF	Evropský zemědělský podpůrný a záruční fond
FIFG	Finanční nástroj pro usměrňování rybolovu
OP	Operační program
ERN	Euroregion Neisse-Nisa-Nysa
OPPS	Operační program přeshraniční spolupráce
FMP	Fond malých projektů (Fond mikroprojektů)
RTIC	Regionální turistické informační centrum

Úvod

„Snaha poznat víc než jen vlastní zahrádku se jmenuje zvědavost. Je to krásná lidská vlastnost. Všichni lidi ji nemají, ale všechny děti ji mají. Proto říkám, že bych udělal cestování povinné pro děti ve školách. Aby viděly jiné mravy, jiné zvyky, jiné kultury. A naučily se respektovat rozmanitost světa a lidí.“

Jiří Janoušek, Rozhovory s Janem Werichem

Specifickou formou mechanického pohybu obyvatelstva, jejíž rozsah a intenzita roste, je cestovní ruch. Cestovní ruch v posledních letech poznal nejen ve světě ale i v Evropě a samotné České republice velkého rozšíření. Cestovní ruch se zařadil mezi hlavní odvětví světového hospodářství, které ještě koncem 80. let stálo na třetím místě za ropným a automobilovým průmyslem. Jako jedna z možností využití volného času a obnovení fyzických a duševních sil se cestovní ruch stal důležitou součástí způsobu života lidí a měřítkem životní úrovně.

Z ekonomického hlediska přispívá cestovní ruch především k vytváření nových příjmů. Příjmy z cestovního ruchu se nejčastěji porovnávají ve vztahu k hrubému domácímu produktu. Podíl cestovního ruchu k HDP je představován objemem peněz, které turisté utratí za spotřebu statků a služeb cestovního ruchu, snížených o nákup subjektů cestovního ruchu ve vztahu k dalším odvětvím. Vedle dodatečných příjmů cestovní ruch vytváří prostor ke vzniku nových trhů pro výrobky a služby, a dále může vytvářet dodatečná pracovní místa a tím přispívat k řešení problémů s nezaměstnaností.

Dne 1. května 2004 se Česká republika stala právoplatným členem Evropské unie. Evropská unie je považována za nejdůležitější ekonomické integrační uskupení v Evropě, které vzniklo v roce 1992 na základě podpisu zakládající Maastrichtské smlouvy (do r. 1992 používán v běžném styku termín „Evropská společenství“).

Jedním z charakteristických rysů Evropské unie je velká heterogenost členských zemí i jejich vnitřních územních celků. Pro snížení hospodářských, sociálních a dalších rozdílů mezi regiony Evropské unie se v 70. letech minulého století začala vyvíjet regionální politika. Regionální politika se řadí mezi tzv. koordinované politiky. Těžiště této politiky spočívá v členských státech. Orgány Evropské unie dbají na její koordinaci a harmonizaci a prostřednictvím strukturálních fondů vynakládají do této oblasti více než jednu třetinu z celkového rozpočtu Evropské unie.

Jedním z hlavních cílů regionální politiky pro období 2007-2013 je cíl „Evropská územní spolupráce“. Pro snadnější plnění vytyčených cílů, jednodušší komunikaci, harmonický a vyvážený rozvoj území Evropské unie jsou vytvářeny přeshraniční regiony, které se nacházejí podél hranic sousedících států a které se svou podstatou řadí pod cíl „Evropská územní spolupráce“. Jedním z nejvíce aktivních a historicky nejstarších regionů na území České republiky je Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, o kterém bych chtěla pojednat ve své bakalářské práci.

Dílčí cíle mé práce jsou:

- vysvětlit samotný pojem - cestovní ruch,
- pojednat o historii cestovního ruchu v Evropě a v České republice,
- popsat systém cestovního ruchu a faktory, které na tento systém působí,
- zhodnotit postavení České republiky v mezinárodním cestovním ruchu,
- pojednat o vrcholných orgánech správy v oblasti cestovního ruchu a o právní legislativě,
- popsat výhody členství České republiky v Evropské unii v oblasti cestovního ruchu,
- zaměřit se na regionální politiku Evropské unie pro období 2007-2013,
- pojednat o vývoji, principech, financování a cílech regionální politiky,
- v rámci cíle „Evropská územní spolupráce“ se zaměřit na Euroregion Neisse-Nisa-Nysa.

Stěžejní cíle práce:

- zhodnotit cestovní ruch na území Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa,
- podrobněji se zaměřit na oblast Jablonecko a na cestovní ruch v této oblasti,
- zhodnotit funkčnost a realizaci zvoleného projektu pro podporu cestovního ruchu v oblasti Jablonecko.

1 Cestovní ruch - historie a současnost

Cestovní ruch je komplexní a mnoha oblastmi a z mnoha hledisek se prolínající společenský jev bez jakýchkoli pevně stanovitelných hranic, který je synergickým souhrnem všech jevů, vztahů a dopadů v časoprostorovém kontextu, souvisejících s narůstající mobilitou lidí motivovanou uspokojováním jejich potřeb v oblasti využití volného času, rekreace, cestování, poznání, sociální, kulturní a v dalších oblastech. Jevovou náplní cestovního ruchu jsou především souhrnné aktivity návštěvníků, procesy související s budováním a provozováním zařízení, která poskytují služby pro návštěvníky, aktivity spojené s rozvojem a ochranou zdrojů pro cestovní ruch, souhrn politických a veřejně správních aktivit (politika, propagace a regulace cestovního ruchu, mezinárodní spolupráce apod.) a současně i reakce místní komunity a místních ekosystémů (zpětná vazba) na uvedené aktivity.¹

1.1 Pojem cestovní ruch

Cestovní ruch (CR) patří mezi významné ekonomické a sociální jevy současného moderního světa a společnosti. Každoročně představuje největší pohyb lidské populace za rekreaci, poznáním a naplněním vlastních snů z příjemné dovolené. Je součástí spotřeby a způsobu života obyvatel zejména ekonomicky vyspělých zemí. Ve světovém měřítku patří vedle obchodu s ropou a automobilovým průmyslem ke třem největším exportním odvětvím.

Přesná definice a vymezení cestovního ruchu je však obtížná. V minulosti bylo učiněno mnoho pokusů o jednoznačnou definici, proto se v současnosti v odborné literatuře setkáváme s různými vysvětleními tohoto pojmu. Vymezením pojmu cestovní ruch se zabývala i Světová organizace cestovního ruchu, která cestovní ruch vymezila takto:

„CR je činnost osoby, cestující ve volném čase na přechodnou dobu do místa mimo její trvalé bydliště, a to za jiným účelem, než je vykonávání výdělečné činnosti v navštíveném místě.“²

Při definování cestovního ruchu je možno uplatnit různá hlediska, což dokazuje, že jde o mnohostranný a složitý jev. Na cestovní ruch lze také pohlížet jako na:

a) oblast spotřeby, při které jsou uspokojovány lidské potřeby, např. poznání, relaxace, kulturní a sportovní vyžití, lázeňská péče, odpočinek, poznání jiných kultur a zvyků, potřeba neobvyklých zážitků, které obyvatelstvo alespoň na chvíli odvrátí od stereotypu.

---

¹ ZELENKA, J., PASKOVÁ, M.. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Brno : ÚUR, 2002.

² Zdroj: DROBNÁ , Daniela, MORÁVKOVÁ, Eva. *Cestovní ruch pro střední školy a pro veřejnost*. 1. vyd. Praha : Fortuna, 2004. ISBN 80-7168-901-7.

b) *významnou součástí národní ekonomiky*, kterou tvoří řada podnikatelských aktivit, bez nichž by CR nebyl takřka možný. Mezi tyto aktivity můžeme zařadit průvodcovské služby, služby cestovních kanceláří, stravovací služby, doprava, ubytování apod..

Jak již bylo řečeno, o vymezení CR se snažila řada autorů. Mezi další definice CR patří:

Cestovním ruchem rozumíme souhrn všech jevů, vztahů a dopadů souvisejících s cestováním lidí, které je motivované uspokojováním potřeb v oblasti využití zejména volného času a to ve smyslu rekreace a obnovy životních sil, poznání, kontaktu mezi lidmi. Cestovní ruch je specifické hospodářské odvětví, založené na šetrném zhodnocení potenciálu zděděného přírodního a kulturního dědictví, živé kultury, gastronomie, sportovních a zábavních aktivit.³

Pod cestováním a cestovním ruchem se rozumí „činnost lidí, kteří cestují na místa mimo své běžné prostředí anebo zde pobývají za účelem zábavy, pracovní nebo z jiných důvodů“ (Služby cestovního ruchu - cestovní agentury a cestovní kanceláře (touroperatoři) - terminologie, ČSN EN 13809, 2004).⁴

Dle užšího vymezení zahrnuje cestovní ruch aktivity osob cestujících do míst mimo jejich obvyklé prostředí nebo pobývajících v těchto místech ne déle než jeden rok za účelem trávení volného času, podnikání či jiným účelem. Rozšířené pojetí vychází z vnímání cestovního ruchu jako komplexního procesu, který zasahuje nejen jeho účastníky, ale také poskytovatele služeb, destinace, v nichž je cestovní ruch realizován a tranzitní destinace.⁵

Cestovním ruchem se rozumí soubor činností zaměřených na uspokojování potřeb souvisejících s cestou a pobytem osob mimo místo trvalého bydliště, zpravidla ve volném čase, za účelem zotavení, poznání, společenského kontaktu, kulturního a sportovního vyžití, lázeňského léčení a pracovních cest.⁶

Cestovní ruch je bezprostřední získávání nových informací a vjemů v různé podobě (obrazová, textová, zvuková, čichová, hmatová, chuťová atd.) v prostředí, které obsahuje velké množství nových informací, tj. mimo místo trvalého bydliště.⁷

---

³ HÁJEK, Tomáš. Cestovní ruch jako nástroj řešení asymetrie mezi městem a venkovem. In HASMAN, Milan, ŘÍHA, Jan, ŠITTLER, Eduard. *Cestovní ruch, regionální rozvoj a školství*. Tábor : Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zemědělská fakulta cestovního ruchu v Táboře, 2002. s. 1-15. ISBN 80-7040-549-X.

⁴ HESKOVÁ, Marie a kol. *Cestovní ruch pro vyšší odborné a vysoké školy*. 1. vyd. Praha : Fortuna, 2006. ISBN 80-7168-948-3. s. 9-74.

⁵ *Termíny, definice v CR* [online]. 2004 [cit. 2009-02-11]. Dostupný z WWW: <[http://www.mzp.cz/AIS/web-pub.nsf/\\$pid/MZPKBFB1O09O](http://www.mzp.cz/AIS/web-pub.nsf/$pid/MZPKBFB1O09O)>.

⁶ OREAŠKA, Ján. *Technika služeb cestovního ruchu*. 1. vyd. Praha : Idea Servis, 1999. ISBN 80-85970-27-9. s. 5-19.

⁷ ZELENKA, Josef. *Cestovní ruch : Informační a komunikační technologie*. 1. vyd. Hradec Králové : Gaudeamus, 2008. ISBN 978-80-7041-514-6. s. 5-20.

Cestovní ruch se definuje jako krátkodobý přesun lidí na jiná místa, než jsou místa jejich obvyklého pobytu, za účelem pro ně příjemných činností.⁸

Cestovní ruch znamená dočasnou změnu místa pobytu, tj. cestování a přebývání mimo místo trvalého bydliště, zpravidla ve volném čase, a to za účelem rekreace, rozvoje poznání a spojení mezi lidmi.⁹

1.2 Význam cestovního ruchu

Cestovní ruch je ukazatelem životní úrovně obyvatelstva, který má mnoho přínosů pro obyvatelstvo. Mezi hlavní společenské funkce cestovního ruchu však patří:

- obnova fyzických a duševních sil - funkce rekreačně zdravotní,
- výměna informací a vědeckých poznatků - funkce vědecko-informační,
- přínos devizových prostředků do státní poklady - funkce ekonomická,
- všestranný rozvoj osobnosti,
- účelné využívání volného času,
- preventivní léčebné působení,
- utváření nového životního stylu - přenos zvyků a návyků mezi oblastmi,
- vzdělávání a kulturní výchova člověka,
- vzájemné poznání a porozumění mezi lidmi,
- motivace k získání jazykových znalostí a dovedností,
- utváření pracovních příležitostí apod..

1.3 Historie cestovního ruchu

Hromadný cestovní ruch se stal neodmyslitelnou součástí života moderního člověka, ale již dříve člověk poznával nové země a byl objevitelem respektive účastníkem dobrodružné expedice.

1.3.1 Motivy a vývoj cestování ve starověku

Za nejstarší cestovatele jsou považováni staří Řekové, Egypťané a Římané, kteří při svých cestách využívali organizátorů cest, stejně jako místních obyvatel ve funkci průvodců, tlumočnicků a znalců místních poměrů.

---

⁸ HORNER, Susan, SWARBROOKE, John. *Cestovní ruch, ubytování a stravování, využití volného času : Aplikovaný marketing služeb*. Praha : Grada Publishing, 2003. ISBN 80-247-0202-9. s. 30-70.

⁹ PETRŮ, Zdeňka. *Základy ekonomiky cestovního ruchu*. 1. vyd. Praha : Idea Servis, 1999. ISBN 80-85970-29-5.

Cestování a poznávání vzdálenějšího okolí doprovázelo vývoj starověkých civilizací a svým způsobem bylo podmínkou jejich úspěšného rozvoje. Jako typický příklad mohou posloužit Féničané, jejichž civilizace byla založena na obchodu a cestování.

Již staří Římané měli svá rekreační centra, kam odcestovali z přeplněných antických měst, účastnili se námořních výprav, které měly i velký význam pro poznání okolního světa. V době Římanů vznikaly první významné mapy, které zachycovaly tehdejší poznání světa včetně popisů zemí.¹⁰

1.3.2 Motivy a vývoj cestování ve středověku

Ve středověku patřilo cestování ke společenskému bontonu nejvyšších vrstev evropské šlechty, později i bohatých měšťanů a kupců. Cestování se stalo rovněž cílenou přípravou na budoucí povolání nebo služby. Cesty šlechticů zpravidla trvaly delší dobu. Zabezpečoval je štáb lidí s bohatými poznatky, vědomostmi a zkušenostmi a využíval při tom služeb chudých učenců, kteří dobře znali navštívenou zemi, místní poměry a dobře ovládali cizí jazyky.

V období středověku již vznikaly kvalitní mapy tehdy známého světa, významné cestopisy, s představou o kulatosti Země především z období nejvýznamnějších námořních objevů.

Ve 13. století začíná počátek objevitelských cest do zámoří (Čína, Indie, Indonésie). Nejznámější byla cesta benátského kupce Marca Pola (1254 - 1324), který zachytil své poznatky v knize „Milion“ (Cesta do Číny). Soupis byl přeložen do češtiny kolem r. 1400. Mezi další významné objevitele v období středověku, kteří podnikali významné zámořské objevy, patří Portugalci a Španělé. Portugalci se zapsali do historie například r. 1487 obeplutím Mysu dobré naděje, zatímco jeden z nejznámějších Španělů, Kryštof Kolumbus, objevil r. 1492 Ameriku (i když z pramenů je známo, že před ním k americkým břehům došli Vikingové).¹¹

S vynálezem knihtisku vznikaly od 16. století první tištěné průvodce.¹² Významným cestopisem pro český národ se stal r. 1608 cestopis popisující cestu do Palestiny a Egypta od českého šlechtice a spisovatele Kryštofa Haranta z Polžic a Bezdržic.

---

¹⁰ První historicky dokázané popisy cest pocházejí od řeckého dějepisce Hérodota (r. 485 - 425 př. n. l.), který popisuje země v oblasti Středozemního moře (Řecko, Egypt, Malou Asii), jejich města, pamětihodnosti, kulturní památky, morálku obyvatelstva, způsob života, ubytovací zařízení apod.. Z doby panování římského císaře Diokleciána (r. 825 - 305) se zachoval informátor „Itinerarium“ o suchozemských a vodních cestách, včetně vedení předpokládaných cestovních výdajů.

¹¹ Pro cestování po moři bylo podstatným krokem používání kompasů, který byl převzat z Číny.

¹² Tištěné průvodce s podrobnými informacemi a radami pro území Francie, Španělska, Itálie a Palestiny nacházíme v Paříži již v roce 1522.

1.3.3 Cestování v novověku - 19. století

Nový charakter cestování nastal v 19. století. Do té doby cestování jako takové sloužilo buď obchodním, nebo vojenským zájmům.

Rozvoj cestovního ruchu byl spjat s rozvojem společnosti, průmyslem a především s rozvojem dopravy. Nejprve šlo o využití páry na počátku 19. století. Objev parního stroje se prosadil do námořní a říční dopravy, velmi významné bylo zavedení lodního šroubu, celokovové konstrukce lodi a radiové spojení. Mezníkem rozvoje dopravy byl benzínový motor koncem 19. století. Rozvoj silniční sítě a později rozvoj železniční dopravy přinesl levné cestování pro širokou klientelu.

Při dopravních cestách došlo k mohutnému rozvoji ubytovacích a stravovacích zařízení. Původní hostince se na přelomu 18. - 19. století ve Francii, Velké Británii, Švýcarsku a Německu měnily na první hotely.

Začátek novodobého cestovního ruchu se obvykle datuje rokem 1841, kdy se uskutečnil první hromadný turistický výlet.¹³ Zorganizoval jej Thomas Cook (1808 - 1892), který je považován za zakladatele první moderní cestovní kanceláře na světě.

Svou činností poukázal na velké možnosti poskytování a obstarávání služeb cestovního ruchu, včetně služeb průvodců. Organizoval různé zájezdy k příležitostem návštěvy první mezinárodní průmyslové výstavy v Londýně roku 1851, kam vypravil 165 tisíc osob. Dále zorganizoval první zahraniční zájezd v roce 1855 na Světovou výstavu v Paříži apod..

Kromě proslulých zájezdů Thomas Cook zakládal filiálky, čímž rozšířil svou činnost i na ostatní kontinenty. Zorganizoval například cestu klem světa za dvě stě dvacet dva dní, cesty indických muslimů do Mekky k hrobu Mohameda, cesty indických maháradžů do Evropy a mnohé další.¹⁴

Současníkem Thomase Cooka byl Němec Karl Baedeker (1801 - 1859), který se zasloužil o rozsáhlé vydávání knižních průvodců, které byly vybaveny všemi potřebnými informacemi pro turisty.¹⁵ První průvodce byl vydán v roce 1827.

---

¹³ Hromadného výletu vlakem k příležitosti otevření železniční tratě z Derby do Rugby (Anglie) se zúčastnilo pět set sedmdesát účastníků.

¹⁴ Zdroj: HLADKÁ, Jitka. *Technika cestovního ruchu*. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 1997. ISBN 80-7169-476-2.

¹⁵ Knižní průvodci v sobě zahrnovaly mapky, trasy, údaje o kulturních a historických pamětihodnostech, obyvatelstvu, ubytovacích zařízeních, o možnostech dopravního spojení apod..

1.3.4 Vývoj novodobého cestovního ruchu

Novodobý cestovní ruch se začal formovat na přelomu 20. století. Cestovní ruch postupně zasahuje do všech sociálních subjektů a nabývá stále výraznějších znaků masovosti a dynamiky. Turistika, s dobře vybavenou a pro cestovní ruch charakteristickou materiálně technickou základnou, se stává trvalou objektivní součástí národního hospodářství a působí na rozvoj země.

Vznik, průběh a další rozvoj novodobého cestovního ruchu jako nového společenského jevu je možno posoudit ve třech hlavních etapách:

1. etapa - období do 1. světové války,
2. etapa - období mezi dvěma světovými válkami,
3. etapa - období po 2. světové válce.

- **1. etapa - období do první světové války**

V této etapě se cestovní ruch formuje především v ekonomicky vyspělých zemích. Pro vyšší, později střední i nižší vrstvy společnosti se vytvářel stále větší fond volného času. Vyšší vrstvy často trávily čas v lázeňských střediscích s delší dobou pobytu. Střední a nižší vrstvy uplatňovaly turistiku a volný pohyb v přírodě s kratší dobou pobytu.

V cestovním ruchu se uplatňuje liberální přístup. Stát nezasahuje do rozvoje turistiky, neexistují hranice mezi domácím a zahraničním cestovním ruchem a účastníci CR mohli cestovat volně bez vnějších administrativních omezení ze strany jednotlivých států.

Dochází k prudkému rozvoji materiálně-technické základny a to většinou v lázeňských a dalších rekreačních střediscích. Postupně se také formují nové specializované pracovní síly využitelné v oblasti cestovního ruchu (pracovníci cestovních kanceláří, hoteliéři apod.).

- **2. etapa - období mezi dvěma světovými válkami**

- **situace v Evropě**

V meziválečném období je mnoho států zasaženo první světovou válkou, a proto přistupují k ochranným rozhodnutím v oblasti celní, pasové, vízové aj., které omezují mezinárodní vztahy a tím i zahraniční cestovní ruch. Zahraniční cestovní ruch tak začíná vystupovat relativně samostatně s cílem získat devizové prostředky. Jak do domácího tak do zahraničního cestovního ruchu značně zasáhla světová hospodářská krize ve 30. letech.

V období meziválečném se vytvářejí nové předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu, zejména s rozvojem dopravy a dopravních prostředků. Ačkoliv se rozvoj materiálně-technické základny zpomaluje, objevují se nové tendence v zabezpečování služeb motoristům.

Mimo vyšší a střední vrstvy se cestovního ruchu účastní stále více i pracující skupiny obyvatel. Otevírají se nová, netradiční místa CR se speciálními zařízeními a cestování se rozvíjí nejen v letní, ale i v zimní sezóně.

Vznikají také mezinárodní orgány a organizace cestovního ruchu a zakládají se specializované školy pro přípravu pracovníků cestovního ruchu. Začíná se formovat i výzkum a vývoj v oblasti CR.

- *situace na území Československa*

V Československu v období meziválečném nastává velká nerovnoměrnost rozvoje cestovního ruchu. Domácího cestovního ruchu se více účastnilo obyvatelstvo v českých krajích než na Slovensku a zahraniční cestovní ruch se nejvíce koncentroval do Prahy a lázeňských měst. Domácí cestovní ruch měl převážně pobytový charakter.¹⁶

V období mezi válkami se na cestování podílely především bohaté vrstvy obyvatelstva, které měly zajištěny podmínky existence a větší nárok na dovolenou. Byli to zejména samostatní podnikatelé, živnostníci a ostatní zaměstnanci vyšších platových tříd. Pro děti existovaly v té době v malé míře letní sportovní tábory sportovních organizací, pro děti z nemajetných rodin se pořádaly tzv. fereální osady, podporované z veřejných prostředků, jejichž kapacity však zdaleka nestačily. U dělnických povolání, často sezónních, nebyly vytvořeny ani formálně vhodné podmínky pro dovolenou na zotavení. Mladí dělníci tak hledali náhražku v trampingu, který byl určitou specifickou formou cestovního ruchu pro Československo v tomto období a který do určité míry předznamenal další specifikum, a to vývoj chatařství.

V meziválečné etapě vznikala na území Československa celá řada podniků pro cestovní ruch jako např. Československé státní lázně, Slovenská účastnická společnost. Největší podíl na formování cestovního ruchu měl ČEDOK (Československá dopravní kancelář), který po svém vzniku v roce 1920 zaujal prioritní postavení v oblasti cestovního ruchu nejen v Československu, ale zařadil se i mezi největší cestovní kanceláře na světě.

---

¹⁶ Průměrná délka pobytu byla 5 dní a cestovní ruch se realizoval převážně v letní sezóně.

- **3. etapa - období po 2. světové válce**

- **situace v Evropě**

V období po 2. světové válce je rozvoj cestovního ruchu v jednotlivých zemích podmíněn rozdělením světové soustavy na kapitalistickou a socialistickou.

Cestovní ruch prudce narůstá ve všech druzích a formách. Cestování se stává předmětem běžné spotřeby. Velmi intenzivně se rozvíjí krátkodobý cestovní ruch a to zásluhou růstu fondu volného času a automobilismu. Značná pozornost se upřela na cestovní ruch v zimní sezóně a připojila se i účast rozvojových zemí. V hospodářsky vyspělých zemích se cestovní ruch stává masovou záležitostí pro členy všech tříd a společenských skupin.

Po zkušenostech z obou válek se stát odklání od liberálního přístupu a začíná ve větší míře zasahovat jak do domácího, tak do zahraničního cestovního ruchu. Stát přebírá také roli investora výstavby důležitých inženýrských sítí (voda, plyn, kanalizace, elektřina, telefon, silnice), aby pobídl hotelové společnosti a podniky CR k výstavbě a rozvoji daného území, které mu v budoucnu přinesou daňové výnosy a nová pracovní místa pro místní obyvatelstvo.

Nastávají výrazné změny v budování materiálně-technické základny. Ta je určena především dopravou (letecká a silniční), kdy progresivní změny v dopravě umožňují vedle tradičních středisek zpřístupňovat nové geograficky vzdálené a turisticky zajímavé destinace. Dále se budují sportovně-technická zařízení a vznikají komplexní střediska cestovního ruchu.

Vznikají samostatná ministerstva a vládní orgány pro cestovní ruch a zvyšují se dále nároky na specializované pracovníky pro oblast cestování. Jsou tak zakládány další odborné školy a výzkumné ústavy poskytující odborné vzdělání se specifickým profilem absolventů.

- **situace na území Československa**

V období po druhé světové válce v Československu došlo ke vzniku státních cestovních kanceláří. Mnohé chaty, hotely či restaurace byly převedeny pod státní správu a začaly chátrat. Naproti tomu především v 70. a 80. letech došlo k často necitlivé výstavbě mamutích hotelů.¹⁷ Velká část ubytovacích kapacit byla rezervována pro potřeby podniků nebo odborných organizací a jinak nízké kapacity turistických chat a horských hotelů byly využívány jen po malou část roku. Z tohoto důvodu se rozvinula forma individuálních chatových zařízení v osobním vlastnictví, která v podstatě změnila strukturu cestovního ruchu. Ve státě dále byla značná absence investic do mnoha zařízení cestovního ruchu, docházelo postupně ke zhoršování kvality u mnohých z nich až k jejich úplné devastaci.

---

¹⁷ např. Horizont Pec pod Sněžkou, Velké zotavovny ROH v Krkonoších, Labská bouda apod..

Výjezdový CR v Československu byl orientován výrazně na země tzv. socialistického tábora. Také struktura klientely byla obdobná. I přes potřebu devizových prostředků byla kladena návštěvníkům z „nesocialistických zemí“ řada administrativních překážek, jako např. povinná výměna valut, vízová povinnost, hlášení pobytu na policii apod..

Po roce 1989 došlo k úplně opačné situaci, než jaká byla v minulých letech. Naši občané měli poprvé možnost navštívit bez velkých administrativních těžkostí evropské země. Obdobně, díky politickým změnám a odstranění bariér pro vstup do Československa, se Československo (později Česká republika) stalo cílem zejména individuální turistiky. Kladně se na cestovním ruchu odrazilo hospodářské oživení a nárůst volného času.

V počátečním období převažoval neorganizovaný CR, bez prostřednictví cestovních kanceláří. Po prvních nezdařených pokusech v Československu dochází k modernímu rozvoji materiálně-technické základny, zvyšují se kapacity ubytovacích zařízení, zvyšuje se tempo kvantitativního růstu cestovního ruchu, dochází k přechodné stagnaci domácího cestovního ruchu a prudký nárůst zahraničního cestovního ruchu.

1.4 Současný systém cestovního ruchu

CR je často chápán jako otevřený a dynamický systém, který tvoří dva podsystemy, a to subjekt a objekt cestovního ruchu, mezi nimiž jsou znatelné vzájemné vazby. Samotný CR chápáný jako systém je poté dále ovlivňován vnějším prostředím, do kterého můžeme zahrnout ekonomické, politické, sociální, technicko-technologické a ekologické prostředí.

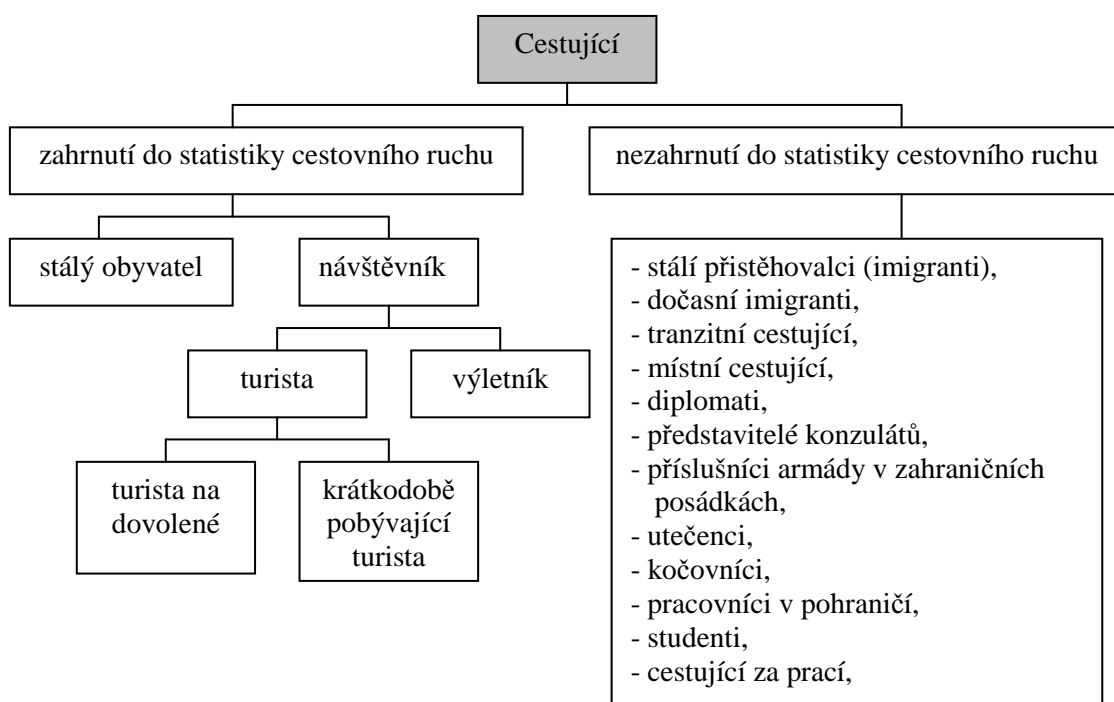
1.4.1 Subjekt cestovního ruchu

Subjektem cestovního ruchu je každý účastník cestovního ruchu. Z ekonomického hlediska jím může být kdokoli, kdo uspokojuje své potřeby tím, že spotřebovává statky a služby produkované pro CR a to v době cestování a pobytu mimo místo trvalého bydliště a obvykle ve volném čase. Účastník cestovního ruchu pak představuje poptávku a je zároveň spotřebitelem produktu cestovního ruchu.

Z hlediska statistiky byl v minulosti účastníkem cestovního ruchu každý cestující označený jako návštěvník, turista nebo výletník, který cestoval na dobu delší než dvacet čtyři hodin mimo místo svého trvalého bydliště, a to:

- pro zábavu,
- za účelem vyřízení rodinných záležitostí,
- pro zlepšení zdravotního stavu,
- aby se zúčastnil různých akcí, které mají vědecký, administrativní, náboženský, sportovní či jiný charakter,
- za vyřizování určitých záležitostí (i obchodních).

V současnosti pojmy návštěvník, turista a výletník nejsou ekvivalentní. Bylo tak usneseno na základě závěrů mezinárodní konference o statistice cestovního ruchu z roku 1991.

Obr. 1: Struktura cestujících podle závěrů mezinárodní konference o statistice cestovního ruchu (Ottawa 1991)¹⁸

Ve struktuře cestujících tak rozlišujeme:

- **Stálý obyvatel (rezident)**

V *domácím cestovním ruchu* je to osoba, která žije alespoň šest po sobě následujících měsíců v jiném místě před příchodem do jiného místa na kratší dobu než šest měsíců.

V *zahraničním cestovním ruchu* je to osoba, která žije v zemi alespoň jeden rok před příchodem do jiné země na kratší dobu než jeden rok. Jde tedy o občany státu a cizince splňující tato kritéria.

- **Návštěvník**

V *domácím cestovním ruchu* je jím osoba, která cestuje na jiné místo v zemi svého trvalého bydliště na kratší dobu než šest měsíců.

V *zahraničním cestovním ruchu* je jím osoba, která cestuje do jiné země na dobu nepřesahující jeden rok s tím, že hlavní účel cesty je v obou případech jiný než výkon výdělečné činnosti.

¹⁸ Zdroj: HESKOVÁ, Marie a kol. *Cestovní ruch pro vyšší odborné a vysoké školy*. 1. vyd. Praha : Fortuna, 2006. ISBN 80-7168-948-3. s. 9-74.

- **Turista**

Je jím osoba, která splňuje kritéria návštěvníka. Účast turisty na cestovním ruchu je spojena minimálně s jedním přenocováním.

Z hlediska délky pobytu se přitom rozlišuje:

- *turista na dovolené*, který pobývá na daném místě více než určený počet nocí nebo dní (např. v ČR 2-3 noci, ve Francii 7-8 nocí),
- *krátkodobě pobývajícím turistu*, který cestuje na dobu nepřekračující určený počet nocí nebo dní, ale zahrnuje pobyt alespoň s jedním přenocováním.

- **Výletník**

Je jím návštěvník, který vycestuje mimo místo svého trvalého bydliště na dobu kratší než dvacet čtyři hodin a nepřenocuje zde.¹⁹

1.4.2 Objekt cestovního ruchu

Objektem cestovního ruchu je vše, co se může stát cílem změny pobytu účastníka cestovního ruchu. Objekt tvoří cílové místo (tzv. rekreační prostor), v odborných literaturách nazýváno jako destinace cestovního ruchu, podniky a instituce cestovního ruchu. Do objektu můžeme tedy zahrnout přírodu, kulturní, historické, sportovní, léčebné, vědecké a rekreační objekty atd., které jsou vybaveny příslušnou materiálně-technickou základnou. Z hlediska ekonomického je objekt cestovního ruchu nositelem nabídky.

Subjekt cestovního ruchu cestuje do daného cílového místa jen tehdy, pokud je toto cílové místo dostatečně zabezpečeno vhodnými statky a službami, které uspokojí potřeby subjektu.

Cílové místo musí tedy mít vhodné kulturní i přírodní podmínky pro CR. Tyto podmínky jsou obecně nazývány primární nabídka. Potenciál pro CR však není v prostoru rozmístěn rovnoměrně. Může mít místní, regionální, celostátní až mezinárodní význam. K tomu, aby byly dosaženy základní vytyčené cíle v rámci cestovního ruchu, slouží různorodá infrastrukturní vybavenost označována jako sekundární nabídka.

Do sekundární nabídky jsou zahrnovány podniky, zařízení a instituce cestovního ruchu, které umožňují účastníkům cestovního ruchu v cílu jejich cesty přechodně se ubytovat, stravovat, rekreovat, kulturně se vzdělávat, sportovat a provádět další činnosti typické pro CR.

---

¹⁹ Zdroj: HESKOVÁ, Marie a kol. *Cestovní ruch pro vyšší odborné a vysoké školy*. 1. vyd. Praha : Fortuna, 2006. ISBN 80-7168-948-3. s. 9-74.

1.4.3 Vnější prostředí systému

Jak již bylo řečeno, na CR nelze pohlížet jako na uzavřený systém. CR je velmi dynamický otevřený systém, na jehož strukturu a vývoj značně působí vnější prostředí. Ekonomické, politické, technicko-technologické, ekologické a sociální prostředí nemá k cestovnímu ruchu výlučný vztah, ale více či méně jej ovlivňuje.

Mezi cestovním ruchem a jeho vnějším prostředím existuje jak aktuální, tak i zpětná vazba. Síla těchto vazeb zpravidla závisí na stupni spolupráce mezi všemi zainteresovanými na rozvoji cestovního ruchu.

- ***Ekonomické prostředí***

CR se značně projevuje v ekonomice každé země, kdy je sledován jeho přínos pro oblastní, národní i světové hospodářství.

Statisticky se proto často měří:

- ***podíl cestovního ruchu na tvorbě hrubého domácího produktu***

Ucelenou informaci o výkonnosti ekonomiky nabízí ukazatel hrubý domácí produkt (HDP), který je souhrnným vyjádřením veškeré finální produkce realizované ekonomikou určitého státu za rok. Růst HDP ovlivňuje objem investic a výdajů na CR. Pozitivní vliv nastává, pokud investice a výdaje na CR rostou rychleji než HDP.

- ***nezaměstnanost***

Nezaměstnaností je rozuměn stav, kdy určité procento lidí v produktivním věku aktivně hledá práci, přičemž ji nemůže najít. Nezaměstnanost je spojena s hospodářským poklesem a krizí v ekonomice. Má negativní vliv na CR a je spojena s poklesem příjmů obyvatelstva a s výdaji na méně zbytné potřeby, mezi které se řadí i výdaje na CR. Snahou je vytvářet nová pracovní místa a podnikatelské příležitosti, a tím potlačovat a snižovat nezaměstnanost.

- ***investiční aktivity v oblastech cestovního ruchu***

S investicemi je úzce spojena úroková míra. Úroková míra je cenou za poskytnutý úvěr. Pokud je úroková míra nízká, může působit stimulačně na investování v cestovním ruchu, což celkově přispívá k rozvoji a růstu cestovního ruchu. Naopak vysoká úroková míra působí spíše útlumově. Úvěry se díky vysoké úrokové míře stávají nedostupné a pro investory nevhodné. Zejména v období hospodářské krize stát využívá vysokou úrokovou míru k ovlivňování objemu peněžních prostředků v oběhu a tak vyrovnává míru inflace.

- ***inflace***

Inflace má za následek pokles kupní síly peněz a projevuje se všeobecně růstem cen zboží a služeb, které jsou také poskytovány v cestovním ruchu. Inflace má přerozdělovací efekt, protože postihuje hlavně příjemce fixních důchodů (starobní a sociální důchody), negativně ovlivňuje reálné mzdy, snižuje hodnotu úspor a znehodnocuje nemovitý majetek. Inflace také způsobuje sociální problémy a snižuje životní standard, což brzdí rozvoj a dynamiku cestovního ruchu.

- ***stabilita měny***

Důležitým jevem v oblasti ekonomiky je stabilita měny, která je významná zejména pro zahraniční CR. Dojde-li k devalvaci měny, vycestování obyvatel do zahraničí se stává drahé a naopak pobyty cizinců se zlevňují. Devalvace měny se tedy projevuje tím, že občan musí za jednotku cizí měny zaplatit více jednotek domácí měny a zahraniční návštěvník dostane za jednotku měny své země více peněžních jednotek měny navštívené země. Dojde-li k apreciaci měny, celý proces je opačný.

- ***rozvoj sociálně-kulturního zázemí regionu***

Při pohledu regionálním je zřejmé, že CR směřuje především do oblastí s menším zastoupením průmyslu a je tak důležitým zdrojem příjmů, zaměstnanosti a činitelem rozvíjejícím infrastrukturu a sociálně-kulturního zázemí.

- ***účinky poptávky v cestovním ruchu na ostatní odvětví***

CR a hlavně jeho účastníci často kladou různé nároky. Každý účastník, který reprezentuje stranu poptávky, má určité potřeby, které chce v rámci cestovního ruchu uspokojit. Zvyšuje se tak poptávka po odvětví, která poskytují statky a služby, mezi něž patří stravování, ubytování, doprava, pojišťovnictví, bankovníctví apod.. Vlivem poptávky na tato odvětví dochází k větší produkci a k celkovému ekonomickému růstu.

- ***vliv cestovního ruchu na výsledné saldo běžného účtu platební bilance***

Platební bilance představuje souhrn mezinárodních hospodářských transakcí. Sumarizuje veškeré platby do zahraničí (úhrady) a veškeré příjmy ze zahraničí (devizová inkasa). S cestovním ruchem je nejbližší spojen běžný účet platební bilance, který v sobě zahrnuje obchodní bilanci (znamená pohyb zboží) a bilanci služeb, do kterých se zahrnují veškeré služby spojené s cestovním ruchem, ale i služby právní, finanční, reklama apod..

- ***příjmy z cestovního ruchu do státního rozpočtu a místních rozpočtů***

CR je v posledních desetiletích chápán jako jedna z nejdynamičtějších součástí struktury národního hospodářství, což znamená, že se významně podílí na tvorbě státního rozpočtu. Pro většinu zemí je odvětví cestovního ruchu zárukou jistých příjmů. V rozvojových zemích tak mohou příjmy z cestovního ruchu tvořit 80-90% příjmů státního rozpočtu.

- ***Politické prostředí***

V oblasti politiky jsou pro CR velmi podstatné zejména mírové podmínky v jednotlivých státech a ve světě jako celku. Mír se často označuje jako nevyhnutelná podmínka CR. CR nemůže být rozvinut v zemi, ve které vládou občanské nepokoje, nebo kde je ohrožena bezpečnost turistů, jejich majetek a zdraví.

V oblasti politické je velmi důležité nastavení společensko-politického zřízení státu, neboť stát je nositelem politiky cestovního ruchu. Stát vytváří důležité státní orgány cestovního ruchu, sjednává strategie koncepce pro CR, dále vytváří právní normy, které značně ovlivňují rozvoj a podporu aktivit v rámci cestování. V neposlední řadě stát také napomáhá při realizaci velkých projektů, jakými je například výstavba složité infrastruktury, která je nedílnou součástí turistiky.

V rámci cestování stát zajišťuje také odstraňování nepříjemných bariér.²⁰

CR je v oblasti politické významným hospodářsko-politickým činitelem, který se podílí na prohlubování spolupráce mezi jednotlivými státy s ohledem na upevňování světového míru.

- ***Sociální prostředí***

V oblasti cestování je důležité myslet na dobré vztahy mezi lidmi, protože pokud lidé poznávají způsob života, životní úroveň, starosti a radosti jiných národů, dojde časem k větší míře porozumění mezi lidmi a snad i k odstranění ohnisek konfliktů na Zemi.

Sociální prostředí je dáno společenským zřízením. To ovlivňuje například rozdělování HDP, pracovní a mimopracovní podmínky dále sociální politiku státu.

Rozdělování HDP se projevuje ve spotřebě statků a služeb obyvatelstva. Celková spotřeba má pak vliv na úroveň výživy, odívání, vybavenosti domácností, dále i na úroveň spotřeby statků a služeb, které jsou spotřebovávány v rámci cestovního ruchu.

---

²⁰ Stát ruší vízové povinnosti jednotlivých krajin, zaslouhuje se o zrychlení odbavení cestujících na hraničních přechodech a vytváří vhodné podmínky pro finanční zabezpečení turistů cestujících do zahraničí.

Pracovní podmínky jsou spojeny s délkou pracovní doby, intenzitou práce, pracovním prostředím, úrovní technické vybavenosti, hygienou a bezpečností při práci. Mimopracovní podmínky souvisejí s fondem volného času. Jedinečný význam má zákonná placená dovolená, která ovlivňuje rozvoj dlouhodobého cestovního ruchu.

Sociální politika se zaměřuje na sociální zabezpečení těch občanů, kteří mají nedostačující nebo nemají žádné pracovní příjmy na zabezpečení základních životních potřeb. Stát tak určuje podmínky pro nemocenské pojištění, důchodové zabezpečení, přídatky na děti, podpory v nezaměstnanosti apod..

Zpětná vazba cestovního ruchu na sociální prostředí se projevuje například diferenciací nabídky produktu tak, aby se mohli cestovního ruchu účastnit i skupiny sociálně slabší i zdravotně hendikepovaní. V oblasti životní úrovně lidí ČR působí hlavně na kvalitnější produkci pracovní síly, rozvoj osobnosti, upevnění zdraví, růst vzdělanosti, způsob využití volného času o víkendech a dovolených, životní styl a utváření spotřebních zvyklostí.

- ***Technicko-technologické prostředí***

Technicko-technologickým prostředím je rozuměna obecně materiálně-technická základna daného státu, do které můžeme zahrnout jak dopravní infrastrukturu, tak i další vybavenost umožňující rozvoj cestovního ruchu.

Pro CR je v rámci dopravní infrastruktury považována za nejdůležitější vybavenost sítě dálničních tahů, která je v dnešní době stále více zasažena rostoucím stupněm motorizace obyvatelstva. Nedílnou součástí dopravní infrastruktury jsou dále železniční dopravní síť, letiště s pravidelnou i nepravidelnou frekvencí leteckých spojení, lodní přeprava, ale i dopravní zařízení v horských a vysokohorských střediscích cestovního ruchu.

Zvláště významné pro dnešní moderní dobu jsou nové technologie, které umožňují snižování počtu pracovníků, šetří energii, vodu, chrání životní prostředí a ulehčují poskytování jednotlivých druhů služeb cestovního ruchu.

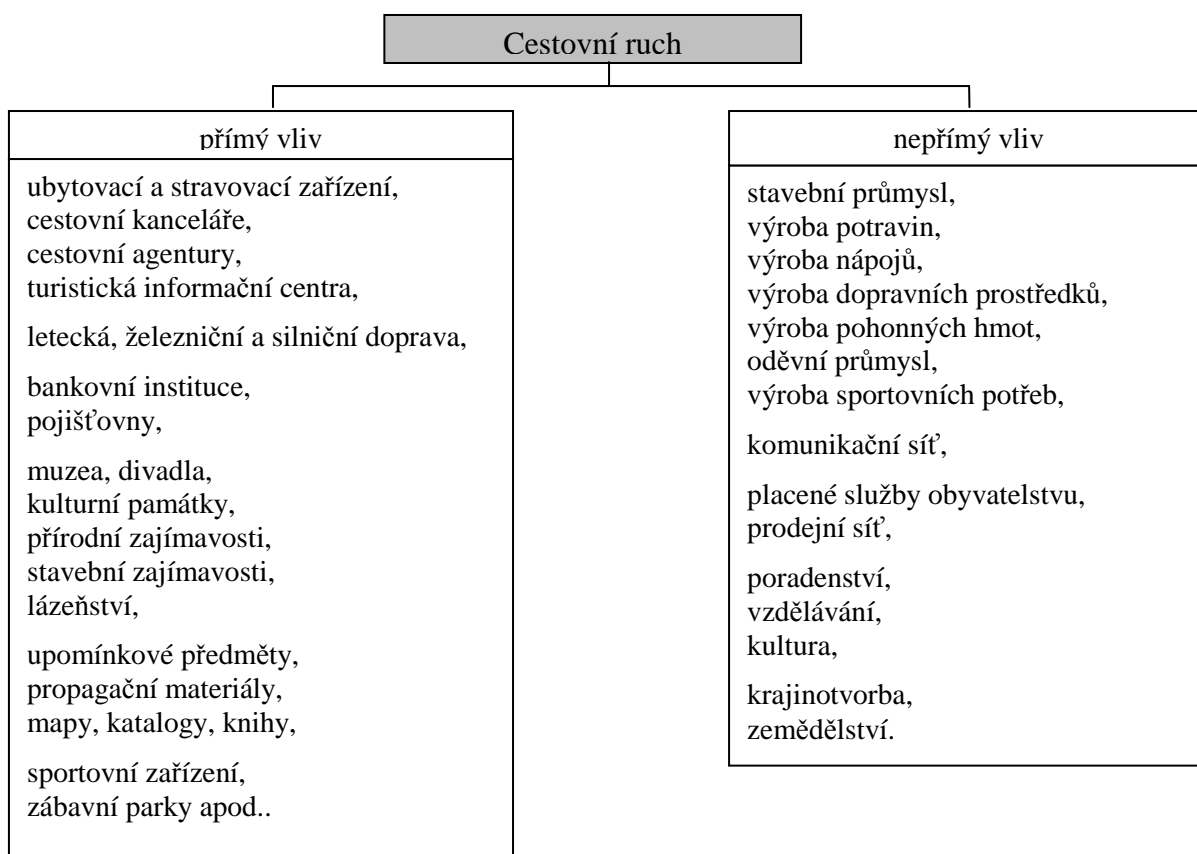
V současnosti také dochází k informatizaci společnosti, což souvisí se zaváděním nových informačních technologií. Tyto technologie umožňují například elektronické rezervování služeb přes centrální systémy rezervování, využívání internetu jako distribučního kanálu, který zajišťuje výměnu informací mezi subjekty a usnadňuje rozhodování účastníků cestovního ruchu.

- **Ekologické prostředí**

V oblasti ekologie se sledují převážně vazby cestovního ruchu a životního prostředí.

Na jedné straně je považováno za důležité, aby CR nenarušoval přírodní, kulturní a sociální prostředí místních obyvatel. Často je v této oblasti zmiňována problematika tzv. udržitelného cestovního ruchu, kdy některá vysoce atraktivní místa CR regulují počet návštěvníků. Dále je regulován pohyb a chování osob. Regulace účastníků cestovního ruchu je dále prováděna v některých historických památkách.²¹ Veškerá omezení se provádějí zejména proto, aby nebyla narušena rovnováha země a prvků jako je půda, voda, ovzduší, fauna a flora. Narušení rovnováhy by jistě mohlo vést k omezení, případně i k likvidaci CR v narušené lokalitě.

Na straně druhé by měl CR udržet přitažlivost daného místa pro nové či stávající návštěvníky, což s sebou přináší řadu nároků na zajištění upokojivých potřeb pro lidi na žádoucí úrovni. Současně pak lze příjmy z CR použít pro financování ochrany životního prostředí.

Obr. 2: Přímý a nepřímý vliv CR na další odvětví národního hospodářství²²

²¹ Jsou udělována tzv. vstupní víza jen omezenému počtu osob. Chůze bývá povolena jen po označených turistických trasách převážně v národních parcích a chráněných lokalitách. Často se návštěvníci setkávají pouze s omezenými prostory, které jsou určeny pro prohlídku, v hradu či zámku.

²² Zdroj: DROBNÁ, Daniela, MORÁVKOVÁ, Eva. *Cestovní ruch pro střední školy a pro veřejnost*. 1. vyd. Praha : Fortuna, 2004. ISBN 80-7168-901-7.

1.5 Současné postavení České republiky v mezinárodním cestovním ruchu

Postavení každé země, a tedy i České republiky (dále ČR) v rámci mezinárodního cestovního ruchu je závislé na atraktivnosti území a jeho dostupnosti, na cenové hladině, na úrovni poskytovaných služeb a na celkové politice cestovního ruchu.

Z pohledu atraktivnosti má Česká republika jednak krásnou přírodu, zajímavosti z oblasti folkloru a způsobu života lidí i velké bohatství v kulturně-historických památkách. Jediné co zemi chybí, je moře. Velkou předností pro Českou republiku je její příznivá zeměpisná poloha. Na území země je řada míst, kde je vysoká koncentrace turistů, jako např. hlavní město Praha, četná další města s historickými cennými jádry, lázně se světovou pověstí a celková kulturní tradice. V posledním desetiletí přispívá k celkové atraktivnosti České republiky její demokratický vývoj.

S cestovním ruchem úzce souvisí doprava. Převážná část návštěvnosti se uskutečňuje silničními motorovými vozidly, a proto je velmi důležité, aby v zemi byla vyvinutá hustá silniční a dálniční síť. V tomto směru Česká republika nedisponuje plně vyhovující dopravní sítí, i když se situace postupně zlepšuje. Vnitřní dopravní síť autobusů a železnic patří i přes určitá omezení k nejhustším v Evropě. Její nevýhodou je však kvalita.²³ V letecké dopravě je Česká republika napojena na všechna města Evropy a světa. Přestože letový park Českých aerolinií patří ve světě k nejmodernějším, může se Česká republika pyšnit pouze jedním letištěm, které kapacitou a vybavením vyhovuje mezinárodním parametrům.

Úroveň dalších poskytovaných služeb v oblasti cestovního ruchu je v České republice vysoká. Česká republika má poměrně hustou síť služeb všeho typu. Opírá se ve světě o známou tradici českého pohostinství, disponuje kvalitními ubytovacími zařízeními a snaží se poskytovat i nejdrobnější služby pro uspokojení potřeb svých návštěvníků. Česká republika je kulturní zemí s poměrně vysokou vzdělaností, chybí jí však stále rozsáhlejší jazyková vybavenost pracovníků ve službách cestovního ruchu.

V oblasti cenové hladiny se Česká republika vlivem kurzů konvertibilních měn řadila mezi státy tzv. levné turistiky. Situace se změnila v souvislosti s cenovou liberalizací platnou od 1. 1. 1991, která umožnila zavedení i určité cenové diskriminace. Stále však ceny některých služeb a zboží na trhu cestovního ruchu v České republice zůstávají zlomkem cen zahraničních, např. vstupné na některé kulturní akce a do památkových objektů.

---

²³ např. železnice má z 55% odepsaný strojový park a dosahuje velmi nízké cestovní rychlosti.

Politika cestovního ruchu ČR se opírá jednak o závazky přijaté na mezinárodní úrovni (závazky spojené s členstvím ve Světové organizaci cestovního ruchu apod.), ale také o závazky z mezinárodních dohod o usnadnění cestovního ruchu a o bezvízovém styku.

Postavení České republiky v mezinárodním cestovním ruchu se také posuzuje na základě srovnávání s ostatními zeměmi. Pro vzájemné srovnávání se využívá několik ukazatelů:

- absolutní návštěvnost v aktivním cestovním ruchu,
- výše devizových příjmů na jednoho návštěvníka (resp. obyvatele),
- průměrná délka pobytu a využití kapacity.

Analýzou postavení cestovního ruchu ČR se v roce 1999 zabývalo i Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, které shrnulo pozitiva a negativa současného cestovního ruchu.

1.5.1 Silné stránky postavení ČR v mezinárodním cestovním ruchu

- výhodná geografická poloha České republiky,
- bohatství kulturních, historických a technických památek,
- celé řady kulturních a folklorních aktivit,
- tradice lázeňství,
- přírodní atraktivita,
- sportovní areály,
- Praha jako turistický fenomén světového významu,
- hustá a dokonale značená síť turistických stezek a tras po celé republice,
- dostatečná ubytovací kapacita,
- flexibilní pracovní síla.

1.5.2 Slabé stránky postavení ČR v mezinárodním cestovním ruchu

- nízká kvalita některých základních a doplňkových služeb cestovního ruchu,
- nedostatečná údržba a obnova historických objektů a kulturně historického dědictví,
- neexistence marketingových studií rozvoje potenciálních turistických regionů,
- nedostatečná propagace republiky a regionů v zahraničí,
- nedostatečná infrastruktura cestovního ruchu,
- nerovnováha mezi poptávkou a nabídkou kvalitních pracovníků ve službách,
- převaha poptávky cestovního ruchu do hlavního města Prahy.²⁴

---

²⁴ Zdroj PETRŮ, Zdeňka. *Základy ekonomiky cestovního ruchu*. 1. vyd. Praha: Idea Servis, 1999. ISBN 80-85970-29-5.

1.6 Řízení a organizace cestovního ruchu v České republice

Organizační uspořádání československého cestovního ruchu prošlo v době od skončení druhé světové války vývojem, který odpovídá rozvoji hospodářských a společenských vztahů v bývalém Československu.

V souvislosti s uvolněním mezinárodního napětí v polovině 50. let a z toho vyplývajícím rozvojem zahraničního cestovního ruchu v 60. letech byla pociťována stále naléhavější nutnost zabezpečit koordinaci činností jednotlivých rezortů, orgánů a organizací podílejících se na jeho realizaci.

Cestovní ruch v České republice je předmětem zájmu a pravomocí několika orgánů na různých úrovních.

Mezi hlavní instituce, které se řadí na vrchol správy cestovního ruchu, patří:

- Ministerstvo pro místní rozvoj ČR,
- Česká centrála cestovního ruchu,
- Regionální orgány státní správy,
- Orgány samosprávy v oblasti cestovního ruchu,
- Regionální, občanská sdružení cestovního ruchu,
- Informační centra,
- Profesní sdružení cestovního ruchu.

1.6.1 Ministerstvo pro místní rozvoj ČR

Ministerstvo pro místní rozvoj je podle kompetenčního zákona pověřeno výkonem státní správy v oblasti cestovního ruchu. Problematika cestovního ruchu je v rámci ministerstva začleněna do sekce regionální politiky. V rámci této sekce je pak na CR specializován odbor cestovního ruchu, jehož náplní a činností je především:

- návrh příslušných právních norem, které upravují cestovní ruch,
- tvorba a realizace programů, které jsou zaměřeny na rozvoj cestovního ruchu v České republice,
- koordinace činností ostatních orgánů působících v cestovním ruchu,
- sledování a analýza statistických údajů o cestovním ruchu,
- získávání a rozdělování finančních prostředků pro rozvoj cestovního ruchu,
- zlepšování postavení České republiky jako významného partnera v mezinárodním cestovním ruchu.

1.6.2 Česká centrála cestovního ruchu

Česká centrála cestovního ruchu je podřízena Ministerstvu pro místní rozvoj ČR. Obecně je odpovědná za propagaci České republiky v oblasti světového cestovního ruchu. Mezi její hlavní aktivity patří:

- účast na propagačních akcích (např. veletrhy, výstavy, filmové festivaly apod.),
- poskytování informací o České republice u nás i v zahraničí,
- organizuje pobyty zahraničních novinářů v České republice s cílem přiblížit jim atraktivitu České republiky,
- podporuje projekty poznávání České republiky,
- zajišťuje regionální prezentace,
- vydává propagační materiály o České republice.

1.6.3 Regionální orgány státní správy

Regionální orgány státní správy jsou orgány působící na úrovni krajských úřadů²⁵ a na úrovni jednotlivých městských a obecních úřadů.

1.6.4 Orgány samosprávy v oblasti cestovního ruchu

Tyto orgány působí na nejvyšší úrovni a řadíme sem Poslaneckou sněmovnu Parlamentu České republiky, kde jsou zřízeny Podvýbor pro obchod a cestovní ruch a Podvýbor pro propagaci České republiky v zahraničí. Jejich úkolem je volba a schvalování právních norem v cestovním ruchu.

Na úrovni regionů jsou samosprávnými orgány jednotlivá zastupitelstva krajů, měst a obcí. Zde zpravidla fungují komise cestovního ruchu.

1.6.5 Regionální, občanská sdružení cestovního ruchu

Tato sdružení jsou utvářena spojením několika měst, obcí či podnikatelských subjektů apod. Jejich účelem je pak podpora cestovního ruchu v dané oblasti.²⁶

---

²⁵ např. odbory cestovního ruchu, které mimo jiné zajišťují a zpracovávají koncepce rozvoje cestovního ruchu na území kraje a spolupracují na propagaci cestovního ruchu.

²⁶ rozlišujeme např. regionální sdružení (Region Vysočina, Sdružení Český ráj, Sdružení obcí a měst Orlice apod.), profesní sdružení (Klub českých turistů, Sdružení lázeňských míst ČR, Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska apod.) a nadnárodní regionální sdružení (Euroregiony Šumava, Silesia, Labe, Nisa a další).

1.6.6 Informační centra

Samostatnou skupinu, která se významně podílí na rozvoji cestovního ruchu, tvoří informační centra. Informační centra působí jako subjekty cestovního ruchu, které poskytují prvotní informace návštěvníkům regionů a současně by měla danou oblast propagovat. Informační centra jsou dělena na kategorie, které určují minimální standardy poskytovaných služeb:

- kategorie A - republikové infocentrum,
- kategorie B - oblastní infocentrum,
- kategorie C - místní celoroční infocentrum,
- kategorie D - sezónní infocentrum.

1.6.7 Profesionální sdružení cestovního ruchu

Profesionální sdružení působí v oblasti služeb.

Nejnámější sdružení v oblasti ubytování a stravování je Národní federace hotelů a restaurací a Sdružení podnikatelů v pohostinství a cestovním ruchu. V oblasti informační je nejdůležitějším sdružením tzv. A. T. I. C. (Asociace turistických informačních center). V dopravních službách dominuje Společenství dopravců Čech a Morav, Svaz provozovatelů lanovek a vleků a v neposlední řadě Autoklub ČR.

Mezi profesionální sdružení cestovního ruchu patří také cestovní kanceláře, které poskytují celou řadu služeb. V České republice existuje v tomto směru Asociace cestovních kanceláří ČR a Asociace českých cestovních kanceláří a agentur.

1.7 Právní úprava vztahů v cestovním ruchu v ČR

Rozvoj cestovního ruchu je nevyhnutelně spjat s právní úpravou podmínek účasti na cestovním ruchu, vztahů mezi účastníky cestovního ruchu a cestovními kanceláři a dodavateli služeb apod..

Problematika cestovního ruchu je složitá i z právního hlediska a nelze podrobně popsat všechny právní normy, které do cestovního ruchu zasahují.

V oblasti cestovního ruchu rozlišujeme:

- zákon č. 159/1999 Sb. o některých podmínkách podnikání v oblasti cestovního ruchu a o změně občanského zákoníku a zákona o živnostenském podnikání,
- zákon o živnostenském podnikání,
- občanský zákoník,
- obchodní zákoník,
- daňové zákony,
- zákon o ochraně spotřebitele,
- devizový zákon,
- celní zákon,
- zákon o cestovních dokladech,
- další právní normy a vyhlášky.²⁷

2 Česká republika v Evropské unii a regionální politika

2.1 Historické souvislosti připojení ČR k Evropské unii

Evropská unie (dále EU) je nejdůležitějším ekonomickým integračním uskupením v Evropě. Není však prvním integračním seskupením.

Ve světových dějinách sledujeme od starověku vznik mohutných říší, které měly kromě náboženských a kulturních motivů vždy společnou snahu integrovat politickou a ekonomickou moc do jednoho vládnoucího centra (např. Římská říše, Svatá říše římská, Rakousko-Uhersko)

Založení EU předcházelo vznik tří Evropských společenství, kterými bylo:

- Evropské společenství uhlí a oceli (ESUO),
- Evropské hospodářské společenství (EHS),
- Evropské společenství pro atomovou energii (EURATOM).²⁸

Zakladateli byly Německo, Belgie, Nizozemí, Lucembursko, Itálie a Francie.

---

²⁷ např. ekologický zákon, zákony na ochranu památek a kulturního dědictví, zákon o místních poplatcích apod..

²⁸ dne 18. dubna 1951 byla podepsána smlouva o založení ESUO, dne 25. března 1957 na základě podpisu Římských smluv vzniklo EHS a EURATOM

Původní EHS už jako společenství šesti států od samého počátku předpokládalo s rozšířením. Do historie Evropské unie v rámci rozšiřování se nevíce zapsal den 1. května 2004, kdy Unie zažila své historicky největší rozšíření. Počet jejích členů se zvýšil z původních patnácti²⁹ na dvacet pět států. Spolu s Českou republikou přistoupily následující státy: Estonsko, Lotyšsko, Litva, Polsko, Slovensko, Maďarsko, Slovinsko, Malta a Kypr.

V současné době je EU jedinečné hospodářské a politické partnerství dvaceti sedmi demokratických zemí Evropy (v r. 2007 se připojilo Bulharsko a Rumunsko).

2.2 Výhody pro Českou republiku plynoucí z členství v Evropské unii v oblasti cestovního ruchu

Jednou z hlavních zásad, na kterých je založena Evropská unie, je zásada volného pohybu osob. Tato zásada platí také v situaci, kdy občan EU cestuje zeměmi Unie jako turista.

2.2.1 Schengenský prostor

V rámci Evropské unie existuje skupina států, které podepsaly tzv. Schengenskou dohodu. Na základě této dohody členské státy společně chrání svou vnější hranici a odbourávají kontroly na hranicích vnitřních.

Účastník cestovního ruchu se tak téměř nikde v Schengenském prostoru neseťká s pasovou a celní kontrolou. Toto pravidlo se týká i těch, kteří nejsou občany Evropské unie. Jakmile jednou kdokoliv vstoupí do schengenské zóny, není již důvod ho kontrolovat. Jiná situace nastává ve státech, které nejsou součástí schengenské zóny (např. Velká Británie a Irsko). Občané zde zažívají velmi formální a zdlouhavou kontrolu. Pro rychlejší odbavení pak existují v těchto státech zvláštní vstupy pro občany Evropské unie.

Dne 21. prosince 2007 se Česká republika stala součástí schengenského prostoru. Zóna volného pohybu osob v současnosti zahrnuje území dvaceti čtyř států.

2.2.2 Pohyb osob

Pro občana Evropské unie by se měl vstup na území jiné členské země Evropské unie obejít bez formalit. V zásadě každý turista potřebuje jen identifikační kartu (občanský průkaz, nebo pas). Vstup na území jiného členského státu musí být umožněn za všech okolností. Lze jej vyloučit pouze z důvodu veřejného pořádku, vnitřní bezpečnosti či z důvodu ochrany veřejného zdraví. Ale v zásadě nelze těchto výjimek zneužívat.

---

²⁹ zakladatelé r. 1951 (Německo, Belgie, Nizozemí, Lucembursko, Itálie, Francie), r. 1973 (Dánsko, Irsko, Velká Británie), r. 1981 (Řecko), r. 1986 (Portugalsko, Španělsko), r. 1995 (Finsko, Rakousko, Švédsko)

2.2.3 Délka pobytu osob

Další výhodou pro cestování v rámci Evropské unie je fakt, že občan Unie, který hodlá strávit v jiné členské zemi méně než tři měsíce, nemusí tuto skutečnost nikam hlásit (obvykle to za něj vyřídí příslušný hotel, kde se ubytuje). Pokud však chce občan Unie pobývat v jiné členské zemi EU více než tři měsíce, měl by požádat o povolení k pobytu pro občany EU, které obdrží automaticky.

2.2.4 Celní kontroly

Občané EU jsou také osvobozeni od celních kontrol, neboť se pohybují v rámci Vnitřního trhu. Cestující letadly vždy obdrží ke svým zavazadlům zelený přívěšek, který celní orgán upozorní, že dané zavazadlo nepodléhá celní kontrole. Pokud je však občan v podezření, že převáží drogy, pornografii, či pašuje zbraně a střeliva, celní kontrola ho nemine. Legální cestou lze převážet zbraně a střelivo pouze tehdy, pokud osoba vlastní evropský zbrojní pas. Léky je možno převážet pouze pro osobní potřebu.

2.2.5 Pohyb kapitálu

Co se týká peněz, je teoreticky možné převážet jakékoliv množství, protože existuje svoboda pohybu kapitálu. Některé členské státy se však uchylují k omezení hotovosti od 2000 do 10 000 euro a některé země vyžadují informace o dovážené hotovosti pro statistické účely (Francie, Itálie, Řecko).

2.2.6 Převoz zvířat

Domácí zvířata je možno zcela volně převážet v rámci Evropské unie, pokud však prošla očkováním v jedné z členských zemí Evropské unie. Výjimku tvoří Velká Británie a Irsko, kde musí každé domácí zvíře projít až šestiměsíční karanténou, a Švédsko, kde je karanténa dvouměsíční a zvíře musí podstoupit krevní zkoušku.

2.2.7 Cestování automobilem

Cestování automobilem probíhá také bez problémů. Národní řidičská oprávnění jsou platná na celém území Unie. V současnosti se pouze sjednocuje ve všech státech EU povinnost mít zapnuty bezpečnostní pásy a používání dětských autosedaček. Povolené rychlosti a povolená norma alkoholu v krvi se různí. Cestuje-li občan zapůjčeným autem, je vyžadováno potvrzení o půjčení jak z autopůjčovny, tak i například od rodičů.

Problémy by neměly nastat ani v případě odpovědnosti za škodu způsobenou autohavárií. V rámci EU se státy přiklánějí k povinnému pojištění. Není-li účastník dopravní nehody pojištěn, vede si každá členská země povinně pojišťovací fond, z něhož jsou občané EU v případě nutnosti odškodněni.

2.3 Pilíře a politiky Evropské Unie

K důležitému mezníku v existenci Evropské Unie došlo v roce 1992. V tomto roce byla přijata Maastrichtská smlouva zakládající Evropskou unii.³⁰ Evropská unie vznikla přejmenováním EHS na Evropské společenství a spojením EURATOMu a ESUO v rámci tzv. Evropských společenství.

Od podpisu Maastrichtské smlouvy je Evropská unie postavena na třech důležitých pilířích:

- prvním pilířem je *Smlouva o založení Evropského společenství*, které má vlastní právní subjektivitu,
- druhým pilířem je *společná zahraniční a bezpečnostní politika*, jejímž obsahem je jednak společná obrana a spolupráce členských států v zahraniční a bezpečnostní politice,
- třetím pilířem je *spolupráce v oblasti justice a vnitřních záležitostí*. Základní obsah tohoto pilíře různými způsoby souvisí s důsledky, které vyplývají ze zavedení volného pohybu osob po celém území Unie.

Unie působí pouze v oblastech, ve kterých je to konkrétně vymezeno. Těmto oblastem se říká politiky Evropské unie.

Oblasti, ve kterých byla působnost členských států zcela převedena na Evropskou unii, se označují jako společné politiky. Členské státy v těchto oblastech mohou zasahovat jen s povolením Unie. Jedná se o následující oblasti:

- společná obchodní politika,
- společná zemědělská politika,
- společná dopravní politika,
- společná měnová politika.

---

³⁰ do roku 1992 mluvíme o ESUO, EHS a EURATOMu - tato tři společenství však 8. dubna 1965 podepsala tzv. Bruselskou smlouvu, na jejímž základě byly zřízeny společné orgány a od té doby se začal v běžném styku používat termín „Evropská společenství“.

V ostatních oblastech přenesly členské státy na EU svou působnost pouze částečně. Tyto oblasti se označují jako komunitární neboli koordinované politiky, kam patří především:

- sociální politika,
- energetická politika,
- rozvojová politika,
- azylová a přistěhovalecká politika,
- politika v oblasti školství a vzdělávání,
- jednotný vnitřní trh,
- politika hospodářské soutěže,
- politika výzkumu a technologického rozvoje,
- politika ochrany životního prostředí,
- regionální politika.

2.4 Regionální politika Evropské unie v letech 2007-2013

Jedním z charakteristických rysů Evropské unie je velká heterogenost členských zemí i jejich vnitřních územních celků.

Podstatou regionální politiky je snížení hospodářských, sociálních a dalších rozdílů mezi regiony Evropské unie. Regionální politika je založena především na solidaritě a soudržnosti.

Cílem politiky solidárnosti je přinášet prospěch regionům hospodářsky a sociálně znevýhodněným v porovnání s průměrnou situací v EU.

Smyslem politiky soudržnosti je uvědomit si, že pro všechny členské země je výhodné snižovat rozdíly v bohatství mezi chudšími a bohatšími regiony.

Regionální politika se řadí mezi tzv. komunitární čili koordinované politiky. Těžiště této politiky spočívá v členských státech. Orgány Evropské unie dbají na její koordinaci a harmonizaci, přičemž prostřednictvím strukturálních fondů vynakládají na tento účel nemalé finanční zdroje. Prostředky věnované na regionální politiku tvoří více než třetinu z celkového rozpočtu Evropské unie.

2.4.1 Vznik a vývoj regionální politiky

K vytvoření společné regionální politiky EU docházelo postupně, v závislosti na budování společného trhu.

V počáteční fázi rozvoje integračního procesu (50. a 60. léta) se věřilo ve volný trh, od něhož se očekávalo samovolné vyrovnání regionálních rozdílů. Pro vytvoření volného trhu bylo zapotřebí odstranění obchodních bariér. Postupně byla tedy připravována celní unie a vytvářena společná obchodní politika. Mezi tehdejšími členy neexistovaly výraznější rozdíly.³¹

V roce 1958 byla Římskou smlouvou³² založena Evropská investiční banka, která poskytuje půjčky a garance na projekty v méně rozvinutých regionech. V prvním počátečním období tedy dochází k posílení národní regionální politiky jednotlivých států bez společné koordinace.

Za období vzniku „společné“ regionální politiky uskutečňované orgány EHS na nadnárodní úrovni jsou považována 70. léta. Toto období je charakteristické poklesem ekonomické dynamiky Evropského hospodářského společenství a nárůstem strukturálních krizí. Navíc došlo k rozšíření o státy s méně rozvinutou ekonomikou (Irsko 1973, Řecko 1981). V této době se začala regionální politika výrazněji prosazovat především zásluhou Velké Británie. Velká Británie jako „čistý plátce“ vstupem do Evropského hospodářského společenství přišla o značné příjmy z cel a pávě regionální politika jí měla kompenzovat tyto ztráty a pomoci restrukturalizovat staré průmyslové oblasti.

V roce 1975 byl založen nejdůležitější nástroj regionální politiky - Evropský fond regionálního rozvoje (ERDF - European Regional Development Fund) a byly stanoveny cíle regionální politiky, které odrážely novou integrační prioritu: vytvoření hospodářské a měnové unie.

Ve druhé polovině 80. let regionální politiku výrazně ovlivnilo přijetí Jednotného evropského aktu, který formuloval úkoly pro další integrační fázi.³³ Reforma regionální politiky v tomto období byla reakcí na vstup Španělska a Portugalska (r. 1986), zemí s nižší ekonomickou výkonností ekonomiky a velkou závislostí na zemědělské produkci.

---

³¹ s výjimkou Itálie a Francie, které však prováděly vlastní regionální politiku již delší dobu.

³² Na základě Římské smlouvy vznikl Evropský sociální fond (ESF) a Evropský zemědělský garanční a podpůrný fond (EAGGF).

³³ vytvoření jednotného vnitřního trhu do konce roku 1992, zavedení politiky směřující k posilování hospodářské a sociální soudržnosti, která by přispívala ke snižování rozdílů v hospodářské vyspělosti různých regionů prostřednictvím strukturálních fondů.

Dalším impulsem byly strukturální potíže regionů vyspělých zemí - Velké Británie, severní Francie, Belgie, severního Španělska a Itálie - jejichž tradiční průmyslová odvětví byla postižena změnami v mezinárodním konkurenčním prostředí. Výsledkem reformy byl prvek střednědobého plánování regionálních programů a zavedení principů regionální (strukturální) politiky. Regionální politika se reorganizovala do strukturální politiky, která komplexněji pokrývá celou oblast hospodářské a sociální soudržnosti, a zaměřila se především na podporu nejméně rozvinutých oblastí.

Na madridském zasedání Evropské rady 1997 byla Evropská komise vyzvána, aby vypracovala materiál o rozšíření EU. Tak vznikl dokument nazvaný Agenda 2000, který nastiňuje základní směry vývoje ve spojitosti s rozšiřováním EU. Obsahem Agendy 2000 byl návrh nového finančního rámce na období let 2000-2006, došlo k redukci cílů regionální politiky, byl zvýšen podíl Komise na volných finančních prostředcích a zároveň byl snížen počet iniciativ vedených Komisí s cílem zabezpečit koncentraci na potřebná témata.

2.4.2 Výchozí principy regionální politiky

Fungování regionální (strukturální) politiky Evropské unie je postaveno na několika základních principech, které se odrážejí v programové a právní úpravě celého procesu poskytování pomoci. Evropská unie rozlišuje pět základních principů:

- ***Princip koncentrace***

Smyslem této zásady je koncentrovat úsilí, tj. využívat prostředky k realizaci projektů podle předem stanovených cílů. Pomoc přichází hlavně do regionů s nejzávažnějšími problémy. Jedná se o regiony, které vykazují dlouhodobě nižší ekonomickou výkonnost a životní úroveň.

- ***Princip komplementarity (partnerství)***

Poskytnutí pomoci ze strany Evropské unie vyžaduje aktivní spolupráci mezi orgány na všech úrovních (tj. mezi Evropskou unií, orgány na národní, regionální a místní úrovni, jednotlivými podniky a osobami), které společně rozhodují o alokaci prostředků z fondu. Spolupráci je nutno zajišťovat již od stádia přípravy projektu až po realizaci akcí, vyhodnocování projektu a kontroly plnění přijatých opatření. Při tomto principu se uplatňuje zásada subsidiarity³⁴ a dále je do velké míry respektována zásada rovnosti mezi muži a ženami.

---

³⁴ Vychází z poznání, že především region a obce vědí, co jejich území nejvíce potřebuje, proto iniciativy řešení regionálních problémů musí vycházet především z této úrovně, centrum jejich rolí nemůže suplovat a mělo by zasahovat až v momentu, kdy není možno řešení dosáhnout z nižší institucionální úrovně.

- ***Princip programování***

Pomoc je zaměřena do nejméně rozvinutých regionů a je realizována formou víceletých a víceoborových programů, pro které se zpracovávají programové dokumenty. Výsledkem je vzájemně integrovaný programový celek realizovaný v dlouhodobějším horizontu.

- ***Princip adicionality (doplňkovosti)***

Prostředky poskytované z fondů EU mají pouze doplňovat investice vynakládané jednotlivými členskými státy. Záměrem je tady důraz na finanční zainteresování členského státu, což má vést k vyšší efektivnosti a zodpovědnosti při využívání poskytnutých prostředků.

- ***Princip monitorování a vyhodnocování***

Před schválením konkrétního projektu musí být podrobně vyhodnoceny jeho dopady, velký důraz se klade také na průběžné monitorování realizace a následné zhodnocení skutečných přínosů projektu.

2.4.3 NUTS

Každý členský stát EU má za sebou samostatný vývoj územněsprávního členění respektujícího přirozené potřeby státní správy a obyvatel. Z toho důvodu existuje v Evropské unii dvacet sedm různých systémů správního členění, což omezuje možnosti vzájemného statistického a ekonomického srovnávání regionů pro účely regionální politiky.

K jednotné a konzistentní struktuře územního srovnání a distribuci prostředků se od roku 1988 používá tzv. nomenklatura územních statistických jednotek - NUTS³⁵.

Zavedení NUTS má zásadní význam pro statistické potřeby EU, dále pro účely zařazení regionů různé úrovně pod jednotlivé cíle regionální politiky EU, a v neposlední řadě pro posuzování a hodnocení podpory ze strukturálních fondů.

Na základě NUTS jsou dle počtu obyvatel definovány tři hlavní úrovně regionálního členění území.

---

³⁵ zkratka z francouzského Nomenclature des Unites Territoriales Statistique, nebo anglického Nomenclature of Units for Territorial Statistics

Tab. 1: Tři úrovně NUTS dle počtu obyvatel

Úroveň	Doporučený minimální počet obyvatel	Doporučený maximální počet obyvatel
NUTS I	3 000 000	7 000 000
NUTS II	800 000	3 000 000
NUTS III	150 000	800 000

Zdroj: MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. *Regionální politika EU : Regiony pro regionální politiku* [online]. 2003-2007 [cit. 2009-02-16]. Dostupný z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/regionalni-politika>>.

Česká republika byla historicky tradičně dělena na kraje odpovídající úrovni NUTS III, avšak kvůli vstupu do Evropské unie musela zavést mezi stát a kraje ještě jeden stupeň členění odpovídající úrovni NUTS II³⁶ (regiony soudržnosti). Právě na úroveň NUTS II je totiž směřována podpora z fondů EU v cíli Konvergence a částečně též Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost.

Kromě tří úrovní NUTS ještě existují dvě nižší úrovně územněsprávního statistického členění, které však již nejsou určující pro rozdělení prostředků z fondů EU. Jedná se o tzv. místní administrativní jednotky (NUTS IV, NUTS V).

Tab. 2: Členění území České republiky

Úroveň	Název	Počet jednotek
NUTS I	Stát	1
NUTS II	Regiony soudržnosti	8
NUTS III	Kraje	14
NUTS IV	Okresy	76 + 15 pražských obvodů
NUTS V	Obce	6 249

Zdroj: MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. *Regionální politika EU : Regiony pro regionální politiku* [online]. 2003-2007 [cit. 2009-02-18]. Dostupný z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/regionalni-politika>>.

2.4.4 Fondy Evropské unie pro léta 2007-2013

Regionální politika je naplňována prostřednictvím strukturálních fondů a Fondu soudržnosti.

Strukturální fondy (SF) jsou určeny pro chudší nebo jinak znevýhodněné regiony (např. venkovské a problémové městské oblasti, upadající průmyslové oblasti, oblasti s geografickým nebo přírodním znevýhodněním, jako například ostrovy, hornaté oblasti, řídké osídlené oblasti a pohraniční regiony). Pro období 2007 - 2013 byly stanoveny dva strukturální fondy.

³⁶ Skladba 14 krajů (NUTS III) do 8 regionů soudržnosti (NUTS II), viz příloha 1

- ***Evropský fond regionálního rozvoje***
(European Regional Development Fund - ERDF)

ERDF je co do objemu finančních prostředků největší. Byl založen v roce 1975.

Ze zdrojů ERDF jsou podporovány *investiční* (infrastrukturní) projekty, jako např. výstavba silnic a železnic, odstraňování ekologických zátěží, budování stokových systémů, výstavby poldrů a úpravy koryt řek, podpora inovačního potenciálu podnikatelů, podpora začínajícím podnikatelům, rozvoj a obnova sportovních areálů využitelných pro cestovní ruch, rekonstrukce kulturních památek, využívání obnovitelných zdrojů energie, výsadba regenerační zeleně, ekologické a energeticky efektivní sanace bytových domů, výstavba či oprava infrastruktury pro poskytování zdravotní péče, investice do dopravní a technické infrastruktury průmyslových zón, zavádění služeb elektronické veřejné správy, posilování spolupráce podnikatelů v příhraničních regionech, modernizace systému krizového managementu apod..

- ***Evropský sociální fond (European Social Fund - ESF)***

Fond byl založen v roce 1960 a v souladu se strategií EU podporuje aktivity a politiky v oblastech zaměstnanosti a rozvoje lidských zdrojů.

Soustřeďuje se tedy hlavně na podporu neinvestičních (neinfrastrukturních) projektů, jako např. rekvalifikace nezaměstnaných, speciální programy pro osoby se zdravotním postižením, děti, mládež etnické menšiny a další znevýhodněné skupiny obyvatel, tvorba inovativních vzdělávacích programů pro zaměstnance, podpora začínajícím osobám samostatně výdělečně činným, rozvoj institucí služeb zaměstnanosti, rozvoj vzdělávacích programů včetně distančních forem vzdělávání, zlepšování podmínek pro využívání informačních technologií pro žáky i učitele, zvyšování kompetencí řídicích pracovníků škol a školských zařízení v oblasti řízení a personální politiky, zavádění a modernizace kombinované a distanční formy studia, stáže studentů, pedagogů a vědeckých pracovníků v soukromém a veřejném sektoru apod..

- ***Fond soudržnosti (FS)***

Vedle strukturálních fondů existuje Fond soudržnosti neboli tzv. Kohezní fond, který byl založen v roce 1993 jako zvláštní fond solidarity a pomoci nejméně rozvinutý členským státním v souvislosti s přípravou na vytvoření Evropské měnové unie.

Fond soudržnosti je určený na podporu rozvoje chudších států, nikoli regionů. Podobně jako u ERDF jsou z něj podporovány investiční (infrastrukturní) projekty, avšak jen se zaměřením na dopravní infrastrukturu většího rozsahu (dálnice a silnice I. třídy, železnice, vodní doprava, řízení silniční, železniční, říční, námořní a letecké dopravy) a ochranu životního prostředí.³⁷

2.4.5 Cíle regionální politiky pro rok 2007-2013

V období 2007-2013 sleduje regionální politika tři cíle³⁸, k jejichž dosažení má v evropském střednědobém rozpočtovém rámci (tzv. finanční perspektiva) prostřednictvím strukturálních fondů Fondu soudržnosti vyčleněno 308 041 000 000 € (přibližně 8 686,8 mld. Kč):

- ***Cíl 1: Konvergence***

Tento cíl je zaměřen na podporu růstu a tvorby pracovních míst v nejméně rozvinutých členských zemích a oblastech. Finanční prostředky jsou určeny pro regiony soudržnosti (tzv. NUTS II) s HDP nižším než 75% průměru EU. V České republice jsou to všechny regiony kromě hlavního města Prahy. Tento cíl je podporován zejména Evropským fondem pro regionální rozvoj (ERDF), Evropským sociálním fondem (ESF) a Fondem soudržnosti (FS).

ERDF je zaměřen na podporu hospodářské a sociální soudržnosti nápravou hlavních regionálních rozdílů a na podporu trvale udržitelného rozvoje. ERDF financuje formou investičních projektů např.:

- podporu služeb pro podniky, převod technologií, přímou podporu investic,
- výzkum a technologický vývoj, rozvoj informační společnosti, investice do cestovního ruchu a kultury, ochranu životního prostředí.

ESF poskytuje finance na realizaci neinvestičních projektů zvyšujících životní úroveň prostřednictvím zlepšení příležitostí pro zaměstnávání pracovníků na společném trhu. ESF financuje např.:

- aktivní politiku na trhu práce, rovné příležitosti na trh práce celoživotní vzdělání,
- politiky zaměřené na kvalifikovanou a adaptabilní pracovní sílu včetně podpory podnikání,

---

³⁷ Strukturální fondy pro léta 2000-2006: Evropský fond regionálního rozvoje (European Regional Development Fund - ERDF), Evropský sociální fond (European Social Fund - ESF), Evropský zemědělský podpůrný a záruční fond (European Agricultural Guidance and Guarantee Fund - EAGGF), Finanční nástroj pro usměrňování rybolovu (Financial Instrument for Fisheries Guidance - FIFG).

³⁸ Srovnání cílů a nástrojů politiky soudržnosti v období 200-2006 a 2007-2013, viz příloha 2

- *Operační programy (OP) pro cíl 1*

Podpora ze strukturálních fondů je poskytována jednotlivým žadatelům prostřednictvím programových dokumentů - tzv. operačních programů, které jsou zpracovány jednotlivými členskými státy a dohodnuty s Evropskou komisí. Tématické operační programy platí po celé ČR vyjma hlavního města Prahy.

Tab. 3: Operační programy v ČR pro plánovací období 2007-2013 pro cíl 1

Operační program	mld. EUR	% z fondů EU
OP Doprava	5,77	21,61%
OP Životní prostředí	4,92	18,43%
OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost	3,04	11,39%
OP Výzkum a vývoj pro inovace	2,07	7,75%
OP Podnikání a inovace	1,84	6,89%
OP Lidské zdroje a zaměstnanost	1,83	6,85%
Integrovaný OP	1,50	5,62%
OP Technická pomoc	0,26	0,97%
7 Regionálních OP ³⁹	4,66	17,45%
Celkem	25,89	96,96%

Zdroj: VLÁDA ČR. Jednotlivé operační programy v letech 2007-2013 v ČR [online]. 2008 [cit. 2009-02-16]. Dostupný z WWW: <http://www.euroskop.cz/8641/10744/clanek/jednotlive-operacni-programy-v-letech-2007-2013-v-cr/>.

• *Cíl 2: Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost*

Cíl 2 se zaměřuje na programy pro regiony a orgány regionální správy podporující ekonomické změny v průmyslových, městských a venkovských oblastech. Cíl 2 podporuje regiony s HDP vyšším než 75% průměru EU, nespádající do „méně rozvinutých regionů“. V České republice toto kritérium splňuje (tzn., že má HDP vyšší než 75% průměru EU) pouze hlavní město Praha. Tento cíl je financovaný z ERDF a ESF.

- *Operační programy (OP) pro cíl 2*

Hlavní město Praha je jediným regionem soudržnosti NUTS II, který přísluší do cíle Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost. Pro Prahu byly navrženy dva operační programy.

Tab. 4: Operační programy pro hl. m. Prahu pro plánovací období 2007-2013

Operační program	mld. EUR	% z fondů EU
OP Praha Konkurenceschopnost	0,235	0,88%
OP Praha Adaptabilita	0,185	0,69%
Celkem	0,42	1,57%

Zdroj: VLÁDA ČR. Jednotlivé operační programy v letech 2007-2013 v ČR [online]. 2008 [cit. 2009-02-18]. Dostupný z WWW: <http://www.euroskop.cz/8641/10744/clanek/jednotlive-operacni-programy-v-letech-2007-2013-v-cr/>.

³⁹ Regionální OP (ROP NUTS II) jsou určeny pro regiony soudržnosti vyjma hl. m. Prahy. (ROP-Severovýchod, Moravskoslezsko, Jihovýchod, Severovýchod, Střední Morava, Jihozápad, Střední Čechy).

- **Cíl 3: Evropská územní spolupráce**

Tento cíl podporuje harmonický a vyvážený rozvoj území EU. Jde zejména o podporu přeshraniční spolupráce regionů na úrovni NUTS III nacházejících se podél všech vnitřních a některých vnějších pozemních hranic a všech regionů úrovně NUTS III podél námořních hranic, které jsou od sebe obecně vzdáleny nejvýše 150 kilometrů. Dále je podporována meziregionální a nadnárodní spolupráce regionů. Tento cíl je financovaný z ERDF a v České republice pod něj spadají všechny regiony.

Hlavními prioritami pro tento cíl jsou:

- podpora rozvoje vědy a výzkumu a informační společnosti,
- životní prostředí a předcházení rizikům,
- řízení vodních zdrojů.
- **Operační programy pro cíl 3**

Tab. 5: Programy Evropské územní spolupráce pro plánovací období 2007-2013

Operační program	mld. EUR	% z fondů EU
OP Přeshraniční spolupráce	0,353	1,33%
OP Meziregionální spolupráce ⁴⁰	-	-
OP Nadnárodní spolupráce	0,037	0,14%
Celkem	0,39	1,47%

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. *Programy 2007-2013 : Operační programy a cíle regionální politiky* [online]. 2003-2007 [cit. 2009-02-19]. Dostupný z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/operacni-programy-2007-2013>>.

2.4.6 Některá pravidla pro čerpání finančních prostředků v období 2007-2013

Česká republika má jedinečnou možnost získat v období 2007 - 2013 z rozpočtů Evropské unie přibližně 26,7 mld. EUR bez domácího spolufinancování⁴¹. Tato částka představuje cca 753 mld. Kč a ročně činí cca 100 mld. Kč. V rámci čerpání prostředků z fondů EU musí Česká republika dodržovat některá Uníí daná pravidla:

- spolufinancování z fondů EU může činit až 85%,
- jednoetapové projekty zahájené v letech 2007 - 2010 bude nutno zrealizovat do 3 let od podpisu smlouvy, víceetapové projekty zahájené v tomto období bude nutno zrealizovat do 3 let od zahájení příslušné etapy (pravidlo n+3),
- daň z přidané hodnoty bude způsobilým výdajem pro proplácení z fondů EU.

⁴⁰ v rámci programu Meziregionální spolupráce neexistuje specifická finanční alokace pro jednotlivé země EU.

⁴¹ Schéma toku peněz mezi EU a konečnými příjemci, viz příloha 3

Tab. 6: Rozdělení prostředků fondů EU mezi cíle regionální politiky v období 2007-2013

Cíl	Fondy pro EU		Fondy pro ČR	
	Částka € (Kč)	%	Částka € (Kč)	%
Konvergence	251,16 mld. € (cca 7 082,80 mld. Kč)	81,54%	25,89 mld. € (cca 730,00 mld. Kč)	96,96%
Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost	49,13 mld. € (cca 1 385,40 mld. Kč)	15,95%	0,42 mld. € (cca 11,73 mld. Kč)	1,57%
Evropská územní spolupráce	7,75 mld. € (cca 218,55 mld. Kč)	2,52%	0,39 mld. € (cca 10,97 mld. Kč)	1,47%
Celkem	308,04 mld. € (8 686,80 mld. Kč)	100%	26,7 mld. € (752,70 mld. Kč)	100%

Přepočet dle směnného kurzu 1 EUR = 28,20 CZK.

Zdroj: MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. *Regionální politika EU : Regiony pro regionální politiku* [online]. 2003-2007 [cit. 2009-02-19]. Dostupný z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/regionalni-politika>>.

2.5 Regionální cestovní ruch

Cestovní ruch je v Evropské unii významným odvětvím, které se stále zřetelněji prosazuje do ekonomiky jednotlivých regionů, měst a obcí.

V poslední době došlo k ekonomickému útlumu celé řady odvětví. Tento ekonomický útlum postihl především primární a sekundární sféru v některých regionech, městech a obcích a tím narostly regionální rozdíly. Cestovní ruch se stává jedním z odvětví, které tyto změny do jisté míry eliminuje.

V největší části pohraničních regionů představuje cestovní ruch důležitý prvek hospodářského rozvoje regionů. Pohraniční regiony jsou z hlediska turistiky rozdílné. Zatímco některé části regionu musejí řešit problémy spojené s masovou turistikou, mají jiné části regionu, zvláště pak ty zaostávající, zpravidla dobrý, ale ne zcela využitelný potenciál pro turistiku.

Cestovní ruch je často poměrně nová oblast hospodářské aktivity v pohraničí, která přispívá hlavně k vytváření dodatečných příjmů. Další přínosem cestovního ruchu pro region může být vytváření nových trhů pro místní výroby a služby. Rozvoj cestovního ruchu může vytvořit dodatečná pracovní místa a alternativní možnosti zaměstnání a přispívat k řešení problémů s nezaměstnaností v regionu. V trvalém výhledu vede rovněž k vytváření nových kvalifikací.

Moderní cestovní ruch vyžaduje vysoce hodnotnou infrastrukturu, dopravní vybavenost, jako silnice, železnice, letiště, dále informační centra, ubytovací zařízení, vytváření optimálních podmínek pro podnikání v tomto odvětví, péči o kulturní a historické památky, omezování kriminality, propagaci v tuzemsku a v zahraničí, výchovu kvalifikovaných pracovníků a zařízení pro volný čas. Vyžaduje rovněž veřejné služby, jako například zdravotnictví a nákupní možnosti.

3 Euroregion Neisse-Nisa-Nysa

Euroregion Neisse-Nisa-Nysa je dobrovolné sdružení tří hraničních oblastí nacházejících se v srdci Evropy, na území kde se stýkají hranice České republiky, Spolkové republiky Německo a Polské republiky. Sjednocujícím prvkem celého území a tradičním symbolem vzájemné spolupráce všech částí je řeka Nisa⁴², která pramení u obce Lučany nad Nisou (okres Jablonec nad Nisou - česká část) a posléze tvoří přirozenou hranici mezi Spolkovou republikou Německo a Polskem.

Všechny tři oblasti sdružené do Euroregionu dlouhodobě spojuje mnoho společných problémů a zájmů, které vyplývají ze společné nebo velice podobné historie a novějších vzájemných ekologických, ekonomických a kulturních vazeb. Mimořádná geologická poloha Euroregionu je dána tím, že se nachází v centru Evropské Unie.

3.1 Vznik Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa

Euroregion Neisse-Nisa-Nysa je první institucionální formou přeshraniční spolupráce ve Středovýchodní Evropě.

Ve dnech 23. - 25. května 1991 se v Žitavě (německy Zittau) konala zakládající konference Euroregionu pod patronátem prezidentů tří zakládajících států: Václava Havla, Richarda von Weizsäckera a Lecha Wałęsy, za účasti více než 300 zástupců české, německé a polské strany.

Na konferenci, která je již dnes považována za historickou událost pro pohraniční oblasti Čech, Německa a Polska, se samosprávní činitelé, zástupci parlamentů a další zástupci státní správy dohodli o další spolupráci v rámci vytvoření Euroregionu „Trojzemí“ (později název Euroregion Neisse-Nisa-Nysa). Nejdůležitějším výsledkem této dohody bylo schválení memoranda, které určovalo záměry, formy a oblasti budoucí spolupráce.

V druhém pololetí roku 1991 se věnovala pozornost institucionálním základům Euroregionu. Prvním organizačním výsledkem bylo v červenci otevření Koordinační kanceláře⁴³ v Žitavě, do které každá strana delegovala jednoho zástupce, který měl plnit funkci koordinátora. Pro běžnou činnost byly v Liberci a Jeleniej Górze otevřeny kanceláře koordinátorů. Koncem srpna roku 1991 byl již zpracován projekt organizační struktury a statut a byly určeny závěrečné termíny, kdy měly místní samosprávy schválit svoje přistoupení do Euroregionu.

---

⁴² Řeka Nisa, symbol ERN, viz příloha 4

⁴³ Koordinační kanceláře Euroregionu Nisa, viz příloha 5 - koordinační kanceláře sloužily pro sjednocení a realizaci hlavních cílů vytyčených Euroregionem Neisse-Nisa-Nysa

Koncem roku 1991 přistoupení potvrdilo:

- 34 obcí z vojvodství Jeleniogorského,
- 5 regionů ze severních Čech,
- 9 okresů z východního Saska a jedno samostatné město.

Tato skutečnost umožnila uspořádání národních konferencí v každém ze tří států (v Liberci - 28. srpna 1991, v Jeleniej Górze - 8. listopadu 1991, v Žitavě - 10. listopadu 1991), na kterých byli zvoleni delegáti do vznikající Rady Euroregionu. Do chvíle jmenování Rady byl vznikající Euroregion zastupován Prezídiem ve složení:

- vojvoda jeleniogorský - Jerzy Nalichowski,
- primátor Liberce - Jiří Drda,
- landrát okresu Žitava - Heinz Eggert.

Oficiální vznik Euroregionu je datován na 21. prosince 1991, je to den prvního zasedání Rady Euroregionu v Žitavě, na kterém zástupci tří stran schválili ustanovení nového, prvního uskupení ve střední a východní Evropě pod názvem Euroregion Neisse-Nisa-Nysa (dále ERN).

3.2 Stav a právní forma Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa

Z formálního hlediska je ERN jako celek dobrovolným zájmovým sdružením obcí a okresů, které nemá právní subjektivitu v souladu s právními předpisy zúčastněných zemí. Všechny orgány ERN působí v rámci právních norem svých zemí. Členy ERN jsou tři komunální sdružení a svazy, které mají právní subjektivitu⁴⁴:

- z polské strany: Sdružení polských obcí Euroregionu Nysa,
- z české strany: Regionální sdružení Euroregionu Nisa,
- z německé strany: Komunální sdružení Euroregionu Neisse e. V.

Individuální členství jednotlivých obcí a okresů je vnitřní záležitostí každé strany. Změny v individuálním členství v jednotlivých částech ERN nevyžadují souhlas partnerů. Vyžadována je však informace o těchto změnách.

Podpůrné členství se zakládá na finanční podpoře nebo jiném důležitém přínosu pro práci ERN. Statut podpůrného člena, může získat jak právnická, tak fyzická osoba. Podpůrné členství se uděluje cestou usnesení Národní konference nebo usnesením Rady.

---

⁴⁴právní subjektivita = možnost jednat svým jménem a vstupovat do závazkových vztahů

3.3 Organizační struktura Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa

Za účelem realizace úkolů přeshraniční spolupráce byla vytvořena vícestupňová organizační struktura Euroregionu Nisa⁴⁵. Její důležitou součástí jsou tzv. národní konference⁴⁶, které sdružují teritoriální jednotky, jež jsou členy ERN.

3.3.1 Rada

Nejvyšším orgánem je Rada. Radu tvoří ze strukturálního hlediska zástupci jednotlivých komunálních sdružení a svazů (tři desetičlenné skupiny) spolupracujících v Euroregionu. Způsob volby delegátů do Rady Euroregionu je vnitřní záležitostí jednotlivých zemí a je dán pravidly lokální samosprávy každého státu. K úkolům Rady mimo jiné patří:

- určování směrů společné činnosti a konkrétních priorit,
- rozhodování o zřízení a způsobech vedení společných fondů a podmínkách jejich využití.

Zasedání rady jsou veřejná, pokud Rada nerozhodne jinak. Rada může ke svým zasedáním přizvat s hlasem poradním členy parlamentů, zplnomocněné zástupce orgánů státní správy všech úrovní, členy Evropského parlamentu a představitele jiných významných subjektů, kteří mohou být Radě nápomocni při řešení konkrétních problémů.⁴⁷

3.3.2 Prezídium

Velmi důležitou úlohu ve struktuře Euroregionu plní Prezídium. Prezídium je tvořeno třemi členy Rady (reprezentanti každé části ERN). Prezídium může být dočasně rozšířeno po dobu jednání o dalšího zástupce a o osoby, které vykonávají stálé koordinační a výkonné funkce pro každou stranu, a to s hlasem poradním.

V praxi se tzv. rozšířeného Prezídia Euroregionu účastní:

- dva předsedové a prezident jednotlivých komunálních svazů,
- tři koordinátoři - členové Sekretariátu Euroregionu.

Toto šestičlenné grémium má - podobně jako Rada - pravomoc schvalovat usnesení a projednávat důležitější problémy. Prezídium rozhoduje a reprezentuje ERN mezi zasedáními Rady a základem činnosti Prezídia jsou stanovy schválené Radou.

---

⁴⁵ Organizační struktura Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa, viz příloha 6

⁴⁶ na české straně jmenované regionálním kongresem

⁴⁷ do konce roku 1997 Rada Euroregionu uskutečnila 12 zasedání

3.3.3 Sekretariát

Stálým koordinačním a administrativně-výkonným orgánem Euroregion je Sekretariát. Je tvořen trojstranným konziliem sekretářů - koordinátorů, kteří mají pro výkon své funkce plnou moc a reprezentují zúčastněné strany v ERN. Každý z nich má svoji národní kancelář a pracují paralelně bez vzájemné podřízenosti. Sekretariát vyřizuje administrativní záležitosti týkajících se euroregionálních struktur a koordinuje činnost pracovních skupin.

3.3.4 Pracovní skupiny

Stěžejní práci vykonávají pracovní skupiny. Pracovní skupiny řeší odborné problémy v rámci jednotlivých oblastí činnosti Euroregionu a vypracovávají návrhy a doporučení pro Radu, která je schvaluje a řídí dále jejich realizaci. Skupiny se ustavují a ruší rozhodnutím Rady a působí na základě veřejných pravidel nebo v rámci služebních povinností svých členů. Počet členů, odborné a personální sdružení národních pracovních skupin je vnitřní záležitostí každé ze tří stran zúčastněných v Euroregionu. Na začátku působnosti ERN bylo sedm pracovních skupin, v současné době je jich šestnáct:

- silniční doprava,
- železniční doprava,
- hospodářství,
- cestovní ruch,
- cykloturistika,
- rovnost šancí,
- čistá Nisa,
- lesy,
- krizový management,
- záchranná zdravotní služba,
- veřejné zdravotnictví,
- statistika,
- knihovny,
- historie,
- školství,
- památky.

Principy, na kterých se zakládá činnost a práce všech orgánů:

- princip pomoci,
- princip partnerství,
- princip rovnoprávnosti,
- princip solidarity,
- princip existence strategie,
- princip dobrého sousedství,
- princip zachování identity,
- princip dobrovolnosti,
- princip parity v hlasování,
- princip pragmatismu,
- princip subsidiarity,
- princip konsensu,
- princip rotace.

3.4 Cíle a rozsah činnosti Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa

3.4.1 Cíle

- odstraňování záporného vlivu státních hranic,
- zlepšení životní úrovně obyvatel Euroregionu,
- zlepšení přírodních a kulturních životních podmínek,
- rozvoj hospodářského potenciálu na území Euroregionu,
- podporování všech činností na regionální úrovni, které vedou zúčastněnou zemi k integraci s Evropskou Unií.

3.4.2 Oblasti společné činnosti

- spolupráce v otázkách územního plánování,
- zachování a zlepšení životní úrovně,
- rozvoj hospodářství a vyrovnání životní úrovně,
- výstavba a přizpůsobení infrastruktury potřebám přesahujícím hranice,
- spolupráce při likvidaci požárů a přírodních katastrof a v nouzových stavech,
- spolupráce v rozvoji veřejnoprávní pohraničního styku a turistiky,
- kulturní výměna a péče o společné kulturní dědictví,
- zlepšování možností mezilidských vztahů,
- spolupráce v humanitární a sociální oblasti,
- vyřizování občanských stížností v případech přesahujících hranice.

3.5 Geografické vymezení a zajímavosti Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa

Území Euroregionu má rozlohu 13 937 km², z toho:

- polská část zaujímá 6 815 km² (48,9%),
- česká část 2 620 km² (18,8%),
- německá část 4 502 km² (32,3%).⁴⁸

3.5.1 Česká část Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa

V této části se rozprostírá několik pohoří. Nejvyšším z nich jsou Jizerské hory a Krkonoše. Tyto hory poskytují spolu s Lužickými horami mnoho příležitostí pro pěší turistiku, cykloturistiku a pro provozování zimních sportů. Na jihu české části ERN se rozprostírá přírodní oblast „Český ráj“, známá svými ojedinělými skalními útvary z pískovce.

---

⁴⁸ Územní vymezení Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa, viz příloha 7

K nejdůležitějším řekám patří Lužická Nisa, Smědá, Ploučnice a Jizera. Krajinu obohacují také mnohé vodní útvary, obzvláště známé Máchovo jezero. Charakteristické pro tento region jsou vodní nádrže s pitnou vodou (Souš, Josefův Důl a Černá Nisa).

Tato oblast je také bohatá na historické památky jako například zámek knížete Valdštejna ve Frýdlantu, barokní kostel v Jablonném v Podještědí, středočeské hrady a zámky (Valdštejn, Sychrov, Hrubá Skála). Zajímavá jsou rovněž místa prvního osídlení z období neolitu.

V této části ERN je rozvinutý průmysl skla a bižuterie, výroba a zpracování plastů, strojírenství a odvětví zpracovatelského průmyslu s úzkou vazbu na výrobu automobilů. Tradiční textilní průmysl ztratil v důsledku útlumu v posledních letech svoje dominantní postavení. Významná města české části ERN mají dobré silniční a železniční spojení. Město Liberec je spojeno s Prahou čtyřproudou komunikací, na kterou se napojují silnice z důležitých měst. Na území se nacházejí tři letiště - ve městě Liberci (pro vnitrostátní provoz), v Ralsku (bývalé vojenské letiště) a v Boskovicích nad Mohelkou.

3.5.2 Polská část Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa

V zemi i v zahraničí jsou známá horská a lázeňská střediska: Szklarska Poroba, Karpacz, Jelenia Góra (lázně Cieplice) a Świeradów Zdrój.

Krajinnému rázu této části ERN dominují hory. Je to oblast přírodně i krajinně zajímavá. Podél české hranice leží Jizerské hory a pásmo Krkonoš, které obklopují Jeleniogorskou kotlinu, Kačavské hory a Janovické rudavy. V Krkonoších se nachází nejvyšší vrchol ERN Sněžka (1 602 m n. m.). Turisticky přitažlivé jsou také Dolnoslezské lesy na severu a doliny řek Kwisy, Kaszawy a Bobru. Region má bohaté zdroje minerálních a léčivých vod. V Świeradówie Zdroju se vyskytují radonové vody a v lázních Cieplice termální vody o teplotě do 73°C, které jsou používány při léčení mnoha nemocí.

Cestovnímu ruchu a lázeňským službám prospívají dobré komunikační spoje a mnohá ubytovací a restaurační zařízení. V této části ERN se nachází důležitá křižovatka železnice, která spojuje jih Evropy se Skandinávií a kříží se s dálnicí Wrocław - Berlín a mezinárodními tratěmi na Dresden Leipzig a Mochen.

Velmi zajímavé pro návštěvníky tohoto regionu je jeho kulturní dědictví. Většina měst a městeček pochází z 12. - 16. století. Do dnešních dob se zachoval jejich původní urbanistické uspořádání. Dávné rezidence, zámky a dvory jsou charakteristické svými vysokými uměleckými hodnotami. Významné místo zaujímají paistovské gotické zámky a sakrální objekty. Nejvýznamnějšími památkami jsou: opatství cysterciánů ze 13. století v Krzeszwie, kostelík Wang ze 13. století v Krapaczu a zříceniny středověkých hradů - Chvojník, Bolczów, Bolków.

V polské části ERN se vyskytují mnohá přírodní bohatství: hnědé uhlí, dolomit, křemen, kaolín, čedič, a drahé nerosty. Velmi důležitou úlohu v hospodářství plní průmysl: palivo-energetický, důlní, sklářský, stavební, keramický, textilní, oděvní, metalurgický, strojírenský a elektrotechnický.

3.5.3 Německá část Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa

Region je charakteristický bohatou krajinou. Nacházejí se v něm rozlehlá vřesoviště, pojezerní krajiny, lesy, pásmo Žitavských hor a také krásná Hornolužická pahorkatina. Nejvyšším vrcholem v německé části ERN je Lausche (793 m n. m.). Mezi další turisticky oblíbené vrcholy patří Corneboh a Görlitzer Landeskrone. Nejvýše položenou obcí jsou lázně Jonsdorf (452 m n. m.) v okrese Löbau-Zittau.

Mezi nejvýznamnější řeky německé části ERN patří Lužická Nisa, Spreewa, Schwarze Ester, Weiße Schöps a Schwarze Schöps.

Architektura Görlitz, Bautzen a Zittau je svým kompaktním charakterem, který se vyskytuje velmi zřídka, unikátním jevem na celém území Německa. Výjimečný charakter mají i hornolužické stavby, které jsou památkovým komplexem lidové architektury.

V oblasti hospodářství hraje na tomto území hlavní roli důlní průmysl (hnědé uhlí), energetický, textilní, oděvní, strojírenský a sklářský průmysl a dále zemědělství a zahradnictví.

Tato oblast byla po staletí důležitým centrem, kde se křížila cesta „Via Reggia“ ze západu na východ s tzv. solnou cestou směřující ze severu na jih. V současné době jsou vnitřní a vnější komunikační spoje velmi dobré.⁴⁹

3.6 Cestovní ruch Euroregionu Neissa-Nisa-Nysa

Cestovní ruch je všeobecně vnímán jako odvětví s velkým ekonomickým přínosem a nízkými negativními dopady na fyzické i sociální prostředí regionu či obce. Globální statistiky jednoznačně vypovídají, že cestovní ruch má pozitivní vliv na tvorbu příjmů, podílí se na tvorbě HDP i zaměstnanosti.

---

⁴⁹ Seznam členů Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa, viz příloha 8

3.6.1 Pozitivní stránky cestovního ruchu v Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa

Přeshraniční spolupráce musí obsahovat všechny kulturní, sociální, hospodářské a infrastrukturní oblasti života. Znalost a porozumění společenských a kulturních zvláštností sousedů jsou přitom předpokladem k vybudování vzájemné důvěry. Jedním z přirozených nástrojů pro usnadnění vzájemného setkávání je turistika, kultura a sport.

- **Turistika**

Celé území ERN je z pohledu přírodních a kulturně-historických zajímavostí turisticky přitažlivé. ERN nabízí pestrou směsici turistických atrakcí. Přes atraktivní hrady, zámky, lázeňská střediska, starobylá města, zříceniny může návštěvník zavítat do dominantních horských středisek, kde je možné provozovat jak letní, tak zimní sporty.

K úspěšnému rozvoji cestovního ruchu značně přispívá centrální umístění v Evropě, kde se schází řada dopravních křižovatek⁵⁰. Do centra ERN je snadné se dostat jak po silnici, tak i letadlem a do určité míry i po železnici.

Při jakékoliv výstavbě dopravní infrastruktury je vždy brán ohled na zájmy lidí, kteří v uvedených oblastech žijí a dále se berou v úvahu požadavky ochrany přírody, krajiny a životního prostředí.

Cestovní ruch je propojen s příslušnými ubytovacími kapacitami, s možnostmi využití volného času, s kulturní a sportovní nabídkou. Relativně dobrý standard existujících zařízení a služeb vyplývá s dlouhé tradice pohostinství v této oblasti.

- **Kultura**

V oblasti kultury se přeshraniční spolupráce od založení ERN velmi rychle rozvinula prostřednictvím akcí „lidé lidem“. Již řadu let jsou organizována výměnná divadelní představení, výstavy, hudební pořady, festivaly, umělecké soutěže, různá vystoupení souborů a skupin. Jako příklad dobré spolupráce lze uvést sedmdesátičlenný symfonický orchestr mládeže, složený z nejlepších žáků 12 hudebních škol ERN, založený v říjnu 1992.

Nejrůznější setkání, výměny školní mládeže, účasti na táborech, spolupráce skautů a dalších mládežnických organizací upevňují postupně utváření vzájemné důvěry a vzájemné sbližování mladých lidí.

---

⁵⁰ př. hlavní trasa dálnice A4 Dresden-Görlitz, dálnice A3 Lubawka-Stetin navazující na dálnici D11 Praha-Hradec Králové-Královec, hlavní silnice regionálního významu Jelenia Góra-Frýdlantem, Zittau, Rumburk, Neustad

- *Sport*

Přeshraniční setkávání a budování vzájemných kontaktů v oblasti sportu se na území ERN rozvíjí velmi dynamicky. Pro schopnost koordinace některých činností byla založena pracovní skupina ERN pro sport (nyní EUREX Cestovní ruch), která monitoruje přeshraniční soutěže a setkání, posuzuje nejlepší přeshraniční regionální sportovní aktivity i sportovce a odměňuje je sportovním pohárem. Dále pracuje na adresáři sportovních svazů, organizací a turistických klubů a vydává propagačního materiálu.

Jako příklady dobrých přeshraničních sportovních akcí lze uvést:

- Závody mládeže v lyžařských alpských disciplínách v Harrachově, Waltersdorfu a Karpatzi,
- Lyžařský běžecký závod „Jizerská 50“ v Bedřichově a „Biem Piastów“ v Jakuszycích,
- „Tour de Femini“ - cyklozávody žen v Krásné Lípě,
- „Saxbo“ - orientační závody na území Čech a Německa,
- „Lišenské turistické pochody“ - Lišný,
- „EUREGIO“ - německo-česko-polské sportovní hry mládeže.⁵¹

3.6.2 Přetrvávající problémy v oblasti cestovního ruchu v ERN

Přes všechna pozitiva, která ERN nabízí, se oblast stále potýká s negativními vlivy pro cestovní ruch. Jedná se především o oddělující účinek státní hranice, který měl vždy nepříznivý vliv na rozvoj cestovního ruchu v pohraničí. Mezi další podstatné problémy, které brání rozvoji cestovního ruchu na území, patří:

- nedostatek spolupráce a komunikace mezi zainteresovanými stranami v regionu, mezi regionálními zainteresovanými subjekty a mezi organizacemi cestovního ruchu státního charakteru, např. Odborem cestovního ruchu Ministerstva pro místní rozvoj a Českou centrálou cestovního ruchu,
- ERN má limitovaný rozpočet, který umožňuje podporovat pouze malé projekty - v oblasti finanční je ERN značně závislý na příspěvcích měst a obcí a na dotacích z fondů Evropské Unie,
- v některých oblastech ERN je zastaralá hospodářská a dopravní infrastruktura, která nesplňuje požadavky na kvalitu, kterou očekávají především skupiny návštěvníků s vyššími příjmy,

---

⁵¹ v roce 1996 se sportovní hry uskutečnily v Hoyerswerdě pro 2000 dětí, v roce 1998 v Liberci pro 600 dětí v osmi disciplínách

- v ERN jsou nedostatečné informace o možných silných stránkách oblasti, které mohou sloužit jako podklad pro vytváření strategií do budoucnosti a rozvoj další nabídky cestovního ruchu,
- v ERN převládá všeobecný nedostatek zkušeností, profesionality, kvalifikace, znalostí a proškolení na všech stupních sektoru cestovního ruchu,
- především ve venkovských oblastech je chybějící nárůst příjmů a pracovních míst v oblasti cestovního ruchu,
- v ERN stále převládá pocit silné konkurence mezi oblastmi na obou stranách hranice, který přeshraniční spolupráci ztěžuje.

3.7 Opatření pro podporu cestovního ruchu v Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa

Pro podporu cestovního ruchu vznikly v ERN tři pracovní skupiny, které zabývají problematikou cestovního ruchu. Podílí se na výměně informací, na vydávání důležitých propagačních materiálů pro cestovní ruch, vydávání trojjazyčných prospektů a publikací a společně připravují jednotlivé akce na podporu cestovního ruchu v ERN.

Řadíme sem:

- pracovní skupinu EUREX - Cestovní ruch,
- pracovní skupinu EUREX - Cykloturistika,
- pracovní skupinu EUREX - Památky.

3.7.1 Pracovní skupina EUREX - Cestovní ruch

Náplní práce této skupiny je:

- koordinace účasti jednotlivých stran na veletrzích a výstavách cestovního ruchu,
- zpracovávání společných propagačních materiálů,
- vyjadřuje se k realizovaným a připravovaným projektům různých subjektů cestovního ruchu,
- zajišťuje výměnu informací o pořádaných akcích v jednotlivých zemích.

3.7.2 Pracovní skupina EUREX - Cykloturistika

Obsahem práce pracovní skupiny Cykloturistika je vypracovávání koncepcí pro vyznačení přeshraničních cyklostezek a vydávání informačních materiálů. Pravidelně zde dochází k výměně informací o stavu, budování a označování cyklostezky Odra-Nisa a Krakonošovy stezky. V současné době se EUREX zabývá tvorbou kalendáře cyklistických akcí v Horní Lužici.

3.7.3 Pracovní skupina EUREX - Památky

Pro nadcházející období je prioritním úkolem této pracovní skupiny záchrana krajiny podstávkových domů (jde o lužickou lidovou architekturu) v ERN. Na české straně se pracuje na vymezení hranic této krajiny, připravuje se zmapování existujících podstávkových domů (byl vydán leták pro starosty a zainteresovanou veřejnost). Vytvoření evidence podstávkových domů bude podkladem pro další projekty především z oblasti cestovního ruchu a rozvoje venkovského prostoru.

Dalšími iniciativami pracovní skupiny je plánovaná prezentace technických památek a prezentace objektů chráněných památek (církevní architektury, hradů a zámků, lidové architektury).

K dalším úkolům patří spolupráce a regenerace městských památkových zón a prodiskutování námětů jako železniční viadukty a mizející nádraží, přehrady, rozhledny a drobná architektura.

ERN pravidelně organizuje setkávání českých, polských a německých odborníků v oblasti cestovního ruchu. V této aktivitě je ERN spíše nositelem technického zajištění (např. vypisování pozvánek, tlumočení, zápisy ze setkání apod.). Hlavním účelem jednotlivých setkání je především výměna informací. Na setkáních vznikají nové nápady pro rozvoj cestovního ruchu a v neposlední řadě se hledají „partneři přes hranice“ pro případnou finanční podporu projektů cestovního ruchu.

- ***Důležité propagační materiály vydávané ERN***

Pro podporu cestovního ruchu a lepší orientaci výletníků, turistů, sportovců a rekreatantů ERN vydává řadu publikací. Mezi nejdůležitější patří:

- 12 výletů v příhraničí ERN,
- Katalog ubytování ERN,
- Katalog o atraktivních místech v ERN,
- Církevní památky ERN,
- Hradky a zámky ERN,
- Památky lidové architektury ERN,
- Cykloturistika v ERN,
- Sportovní kalendář ERN,
- Knihovny ERN,
- Kulturní kalendář ERN,
- Informační zpravodaj ERN,
- a další.

3.8 Finanční podpora cestovního ruchu v české části ERN pro období 2007 – 2013

Jedním z problémů, s kterým se ERN potýká, je omezený (limitovaný) rozpočet. ERN je při realizaci projektů závislý na příspěvcích měst a obcí a je schopen zabezpečovat spíše malé projekty (např. vydávání letáků, prospektů, publikací, tvorba webových stránek apod.). Pro realizaci větších projektů je ERN odkázán na finanční pomoc partnerů, které získává na jednotlivých setkáních, a dále na pomoc z fondů z Evropské unie.

3.8.1 Dotační programy EU pro období 2007-2013

V rámci dotačního období 2007-2013 může ERN očekávat evropskou pomoc při prohlubování přeshraniční spolupráce (v rámci programu cíl 3 Evropská územní spolupráce). ERN – česká část se podílí na dvou programech v těchto dotačních územích:

- území podél polsko-české hranice: OP Přeshraniční spolupráce ČR - Polsko,
  - území podél sasko-české hranice: OP Přeshraniční spolupráce ČR – Sasko.
- ***Společné prvky***

O finanční podporu z těchto programů mohou žádat kraje, obce, svazky obcí, euroregiony, organizace zřizované státem, kraji, obcemi, neziskové organizace, vzdělávací a výzkumné instituce, hospodářské komory apod..

Řídicími orgány operačního programu přeshraniční spolupráce (OPPS) ČR – Polsko je Ministerstvo regionálního rozvoje Polské republiky a Ministerstvo pro Místní rozvoj ČR. Řídicími orgán OPPS ČR – Sasko je Saské státní ministerstvo hospodářství práce a v ČR Ministerstvo pro místní rozvoj ČR.

V případě OPPS je důležitý přeshraniční dopad projektu, kdy přínos z realizace projektu musí mít prokazatelně obě strany hranice. Projekty musí dále zahrnovat příjemce z obou zemí, kteří spolupracují nejméně dvěma z těchto způsobů:

- společná příprava,
- společné provádění,
- společné využívání pracovníků,
- společné financování.

OPPS ČR - Polsko a OPPS ČR - Sasko jsou financovány z Evropského fondu pro regionální rozvoj.

- ***OPPS Česká republika – Polská republika 2007 – 2013***

OPPS ČR - Polsko je určen pro české kraje Liberecký, Královohradecký, Pardubický, Olomoucký a Moravskoslezský, z polské strany jde o regiony jeleniogórsko-wałbrzyského, opolského, rybnicko-jastrzębského a kielsko-bialského.⁵²

OPPS ČR – Polsko spadá mezi regionální operační programy pro cíl 3 Evropská územní spolupráce a je pro něj z fondů EU vyčleněno 219,46 mil. €, které mají být z českých a polských národních veřejných zdrojů doplněny o 38,73 mil. €.

Pro českou stranu je z fondu EU plánováno 103,68 mil. € (cca 2,29 mld. Kč), což činí přibližně 0,39% veškerých prostředků určených z fondů EU pro Českou republiku.

- ***OPPS Česká republika – Sasko 2007 – 2013***

OPPS ČR - Sasko je určen pro české kraje Karlovarský, Ústecký a Liberecký, z německé strany jde o regiony Vogtlandkreis, Aue-Schwarzenberg, Annaberg, Mittlerer Erzgebirgskreis, Freiberg, Weißeritzkreis, Sächsische Schweiz, Bautzen, Löbau-Zittau, Zwickauer Land, Stollberg, Mittweida, Meißen, Kamenz, Niederschlesischer Oberlausitzkreis, Saale-Orla-Kreis, Greiz a statutárních měst Zwickau, Chemnitz, Dresden, Görlitz a Hoyerswerda a Plauen.⁵³

OP ČR – Sasko spadá mezi regionální operační programy pro cíl 3 Evropská územní spolupráce a je pro něj z fondů EU vyčleněno 207,40 mil. €, které mají být z českých a německých národních veřejných zdrojů doplněny o 36,60 mil. €.

Pro českou stranu je z fondů EU plánováno 67,20 mil. € (cca 1,89 mld. Kč), což činí přibližně 0,25 % veškerých prostředků určených z fondů EU pro Českou republiku.

- ***Projekty financované z operačních programů – dle prioritních os***

OPPS ČR – Polsko i OPSS ČR – Sasko obsahují čtyři prioritní osy, které rozdělují operační program na logické celky, a ty jsou dále konkretizovány prostřednictvím tzv. oblastí podpory. Oblasti podpory podrobně vymezují, jaké typy projektů mohou být v rámci příslušné prioritní osy podpořeny.

---

⁵² Dotační oblast pro období 2007 - 2013 (OP Česko - Polsko), viz příloha 9

⁵³ Dotační oblast pro období 2007 - 2012 (OP Česko - Sasko), viz příloha 10

Tab. 7: Srovnání prioritních os OP ČR – Polsko a OP ČR - Sasko

OP Přeshraniční spolupráce ČR – Polsko				OP Přeshraniční spolupráce ČR - Sasko			
Osa	Název prioritní osy	Dotace z EU v mil. €	% z OP	Osa	Název prioritní osy	Dotace z EU v mil. €	% z OP
1	Posilování dostupnosti, ochrana životního prostředí a prevence rizik	70,2	32,0%	1	Rozvoj rámcových společenských podmínek v dotačním území	96,6	46,6%
2	Zlepšení podmínek pro rozvoj podnikatelského prostředí a cestovního ruchu	79,0	36,0%	2	Rozvoj hospodářství a cestovního ruchu	62,2	30,0%
3	Podpora spolupráce místních společenství	57,1	26,0%	3	Zlepšení situace přírody a životního prostředí	36,1	17,4%
4	Technická pomoc	13,2	6,0%	4	Technická pomoc	12,4	6,0%

Zdroj: MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. *Programy 2007-2013* [online]. 2003-2007 [cit. 2009-03-14]. Dostupný z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/operacni-programy-2007-2013>>.

- **Aktivity podporované z dotačních programů - oblast cestovního ruchu:**
  - zlepšení úrovně infrastruktury cestovního ruchu,
  - zlepšení společné nabídky cestovního ruchu,
  - ochrana a obnova kulturního a přírodního bohatství,
  - rozvoj cyklistických tras a stezek, hippostezek, turistických a lyžařských stezek,
  - zlepšení vybavenosti pro volnočasové aktivity,
  - zřizování a činnost turistických informačních center,
  - tvorba nových produktů cestovního ruchu a jejich propagace,
  - spolupráce ve vzdělávání,
  - podpora výzkumu a technologického rozvoje apod..

3.8.2 Fond malých projektů

ERN financuje především malé přeshraniční projekty prostřednictvím Fondů malých projektů (FMP). FMP jsou zřizovány na základě všeobecných dotačních zásad a v souladu se směřováním a dotačními oblastmi výše uvedených programů. Podpora se týká hlavně aktivit měst, obcí a dalších institucí. FMP jsou prostředky Evropské unie, které byly ERN svěřeny, a ERN je zodpovědný za jejich využívání.⁵⁴ Svým charakterem je FMP pokračováním úspěšných programů realizovaných v minulosti - Interreg IIIA a Phare CBC.

Podpora z projektů FMP se týká obzvláště:

- udržování a prohlubování přeshraničních informací,
- komunikace a spolupráce mezi obyvateli, spolky a úřady ze společného dotačního území,
- posilování identifikace obyvatelstva s jejich životním prostorem.

ERN – česká část se podílí na dvou fondech malých projektů:

- Fond malých projektů programu Česká republika - Polsko,
- Fond malých projektů programu Česká republika - Sasko.

- ***Fond malých projektů programu Česká republika - Polsko***

Fond podporuje mikroprojekty s prokazatelným přeshraničním dopadem. Mezi oblasti podpory patří:

- kulturní výměny (aktivity typu „Lidé lidem“ tj. projekty zaměřené na oblast rozvoje mezilidských přeshraničních vztahů - setkávání, výměny mezi mládeží, obyvateli partnerských měst),
- lidské zdroje (spolupráce v oblasti školství a vzdělávací aktivity),
- plánovací a rozvojové studie (výzkumné programy, studie proveditelnosti) neinvestičního charakteru,
- hospodářský rozvoj (trhy, výstavy, propagační akce, spolupráce hospodářských komor),
- životní prostředí (ekologická školení),
- komunikace (informační materiály, tiskoviny, publikace),

---

⁵⁴ ERN podle přísných podmínek posuzuje malé projekty, monitoruje jejich průběh a proplácí výdaje.

- cestovní ruch⁵⁵ (návrh a provedení turistických produktů, podpora společenských, osvětových, sportovních, uměleckých a kulturních aktivit, zlepšení infrastruktury pro cestovní ruch např. instalace informačních tabulí, stavební úpravy turistických stezek a cyklostezek, výstavba nebo stavební úpravy turistických informačních středisek, návrhy na provedení turistických produktů).

- **Financování**

Rozsah dotace pro malý projekt se pohybuje v rozmezí 2 000 - 30 000 €. Celkové náklady projektu mohou být v maximální výši 60 000 €. Pro získání dotace je nutné mít zajištěné prostředky na krytí 100% nákladů (na předfinancování celého projektu). Projekt je financován z 85% z Evropského fondu regionálního rozvoje a z 15% žadatelem (na polské straně - 10% ze státního rozpočtu, 5% z vlastních zdrojů žadatele).

Období realizace projektu trvá maximálně 12 měsíců.

Tab. 8: Finanční prostředky pro FMP určené na mikroprojekty

Územní vymezení	Dotace v mil. €
česká strana	2,540
polská strana	3,315

- **Dotační území**

Území na polské straně zahrnuje oblasti Jeleniogórske, tj. okresy: bolesławiecki, jaworski, jeleniogórski, kamiennogórski, lubański, lwówecki, złotoryjski, zgorzelecki, jakož i samostatné město Jelenia Góra.

Území na české straně zahrnuje okresy Česká Lípa, Liberec, Jablonec nad Nisou, Semily.

- **Povinnosti konečného uživatele projektu**

Konečný uživatel je povinen:

- zajistit mikroprojektu dostatečnou publicitu,
- informovat veřejnost vhodným způsobem o tom, že daný mikroprojekt byl podpořen v rámci Fond malých projektů programu Česká republika - Polsko a byl spolufinancován z Evropského fondu regionálního rozvoje,
- do 30 dnů od ukončení realizace musí předložit vyúčtování celého projektu, závěrečnou zprávu a žádost o platbu.

⁵⁵ místem realizace mikroprojektů je území Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa. Výjimkou jsou projekty na propagaci cestovního ruchu, ty mohou být realizovány na celém území České a Polské republiky s tím, že musí mít pro podporované území jasný přínos.

- ***Fond malých projektů programu Česká republika - Sasko***

Dotačními prostředky mají být podpořeny malé projekty, které zintenzivní přeshranční informace, komunikaci a spolupráci mezi občany, občanskými sdruženími a úřady ve společné dotační oblasti a posílí identifikaci obyvatelstva s regionem, ve kterém žijí. Projekty musí být realizovány s přeshraničním partnerstvím. Musí být dodržena dvě z následujících kritérií:

- společné plánování,
  - společná realizace,
  - společné financování,
  - společný personál.
- ***Dotační území***

Žadatelé a projektoví partneři musí mít sídlo ve společné dotační oblasti ERN. Realizace projektu se musí nacházet opět v dotační oblasti.

- území na německé straně - okresy Bautzen a Görlitz,
  - území na české straně - oblast Libereckého kraje, obce a města ERN ležící ve Šluknovském výběžku.
- ***Podporované aktivity z FMP Česká republika - Sasko***
- organizace a realizace seminářů, konferencí a informačních akcí,
  - organizace a realizace setkávání, uměleckých akcí, soutěží,
  - shromažďování informačních materiálů a tvorba informačních systémů pro celý společný příhraniční prostor,
  - výměny skupin,
  - vzdělávací činnosti a spolupráce pro zlepšení jazykových kompetencí,
  - studie, financované na obou stranách společné hranice.
- ***Financování***

Projekt je financován dotací ve výši 85% ze 100% uznatelných celkových výdajů projektu. Pokud se na financování projektu podílejí oba přeshraniční partneři, lze získat dotaci v maximální výši 22 500 €. Při jednostranně financovaném projektu bez finančního podílu kteréhokoliv z partnerů ze sousední země, lze získat dotaci v maximální výši 15 000 €.

O dotaci mohou žádat veřejnoprávní popřípadě soukromoprávní právnické osoby.

4 Jablonecko - významná turistická oblast Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa

Jablonecko - okres na samém severu Čech se rozkládá na ploše 402 km, má 88 118 obyvatel (k 1.1. 2008) a je součástí Euroregionu Nisa.

Jeho hranice na jihu vymezuje Železnobrodsko a Maloskalsko s řekou Jizerou. Na západě sousedí s Libercem. Sever oblasti tvoří hráz Jizerských hor a hranice s Polskem. Na východě a severovýchodě přechází v malebné Podkrkonoší a západní část Krkonoš.

Přes malou rozlohu je Jablonecko turisticky zajímavé v každou roční dobou. Lze zde objevit řadu zajímavých zeměpisných a turistických pozoruhodností.

Na jihu se nacházejí Suché skály, hrad Frýdštejn či vyhlídka Panteon v Málé skále, ale i typická lidová architektura, lákající nejen turisty, ale i malíře a fotografy.

Středu oblasti, kolem okresního města Jablonec nad Nisou, dominuje systém rozhleden vybudovaný na významných kopcích na počátku 20. století, nejstarší Slovanka však už v roce 1887. Všechny rozhledny jsou propojeny dobře udržovanými značenými cestami a skýtají krásné vyhlídky nejen na nejbližší okolí, ale lze z nich spatřit i Lužické hory či Krkonoše.

Sever vyplňuje chráněná krajinná oblast Jizerské hory. Je v ní celá řada krásných, ale i vzácných míst, jako je čedičový vrch Bukovec nad osadou Jizerka, komplex jezírek a rašelinišť protkaných naučnými stezkami, zbytky pralesa Jizera, vše přístupné po turistických stezkách. V zimní sezóně se Jizerské hory stávají vyhledávanou lyžařskou oblastí s desítkami kilometrů běžeckých stop a upravenými sjezdovými terény.

4.1 SWOT analýza Jablonecka

SWOT analýza identifikuje silné a slabé stránky regionu, a dále hrozby a příležitosti dané oblasti. Hlavním cílem po sestavení SWOT analýzy (angl. Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) je především maximalizovat přednosti (silné stránky) a příležitosti a minimalizovat nedostatky (slabé stránky) a hrozby.

4.1.1 Silné stránky

- provázanost přírodního a městského prostředí,
- dlouholetá tradice sportu a bohatá nabídka sportovních zařízení (plavecké bazény, venkovní sportovní areály, zimní stadióny, kryté sportovní haly, tenisové dvorce, vodní nádrže, běžecké lyžařské areály, jízdárny apod.),
- činnost Eurocentra v Jablonci nad Nisou,
- funkční turistická informační centra ve městech regionu,
- významné zvýšení nabídky kulturního a sportovního využití v posledních letech,
- činnost kulturních zařízení nabízející bohaté programy (kina, divadla, galerie, muzea apod.),
- bohatá nabídka turistických „cílů“ (kulturní a historické památky, rozhledny, ZOO Liberec, botanická zahrada Liberec, skalní útvary, chráněné krajinné oblasti, technické památky - Ještěd apod.),
- blízkost zimních horských středisek (hlavně Jizerské hory, Krkonoše apod.),
- hustá síť upravených a přehledně vyznačených turistických stezek a cyklostezek.

4.1.2 Slabé stránky

- špatný stav přírodních atraktivit a kulturních památek,
- nedostatečné využívání atraktivních lokalit,
- chybějící systém ochrany historických budov mimo městské památkové zóny,
- nedostatek sportovišť pro neorganizovanou veřejnost a pro individuální sporty,
- nízká úroveň profesionality poskytovaných služeb,
- omezené množství produktů cestovního ruchu,
- nedostatečné zázemí pro neprofesionální kulturní subjekty,
- nízká úroveň partnerství a spolupráce subjektů působících v kultuře, sportu a cestovním ruchu,
- chybějící alternativy aktivit pro rodiny s dětmi,
- nedostatečná nabídka volnočasových aktivit při špatném počasí.

4.1.3 Příležitosti

- geografická poloha - blízkost zahraničí,
- dopravní dostupnost Prahy a Liberce,
- tradice sklářské a bižuterní výroby,
- geografická poloha,
- vazby na Polsko a Německo (kulturní a místopisné vazby, historická sounáležitost),
- spolupráce se zahraničními subjekty,
- přírodní a kulturní atraktivita,
- využití finančních prostředků ze strukturálních fondů EU,
- konání významných sportovních událostí (př. Mistrovství světa v klasickém lyžování v Liberci 2009),
- městské památkové zóny a památky historizující, secesní i modernistické architektury.

4.1.4 Hrozby

- dopravní situace ve městech a regionu (nárůst tranzitní a nákladní dopravy),
- špatná kvalita vod ve vodních nádržích v letní sezóně,
- úpadek tradičního sklářského a bižuterního průmyslu,
- fyzicko-geografické podmínky (klimatické podmínky, reliéf) - závislost na počasí,
- malá schopnost ČR čerpat finance ze strukturálních fondů EU,
- obyvatelstvo - výkyvy v porodnosti a migrace obyvatel, stárnutí populace (tj. i kvalifikované pracovní skupiny).

4.2 Projekt „Jablonecko jako centrum cestovního ruchu Jizerských hor“

Město Jablonec nad Nisou získalo grant na projekt „Jablonecko jako centrum cestovního ruchu Jizerských hor“ vedený v Regionálním operačním programu NUTS II Severovýchod. Hodnota projektu je 7,309 tis. Kč. Projekt je tříletý a jeho realizace začala v srpnu roku 2008, končí v říjnu 2011. Součástí projektu je:

1. Vznik a podpora aktivit Regionálního turistického informačního centra (RTIC),
2. Turistický region Jizerské hory bez bariér,
3. Využití památek v produktech a programech CR,
4. Rozšíření a zkvalitnění produktu „Jablonecké putování“,
5. Marketingová podpora a propagace turistického regionu Jizerské hory⁵⁶ a cílený marketing.

---

⁵⁶ Turistický region Jizerské hory v ERN, viz příloha 11

4.2.1 Vznik a podpora aktivit Regionálního turistického informačního centra

Mezi důležité kroky před vznikem Regionálního turistického informačního centra (dále RTIC) patří:

- výběr pracovníků pro RTIC,
- vytvoření loga RTIC a zpracování grafického manuálu,
- školení a vzdělávání pracovníků RTIC, resp. rozvoj lidských zdrojů v CR,
- nastavení systému řízení sítě turistických informačních center,
- definice úkolů, vymezení pravomocí a odpovědnosti pracovníků,
- komunikace s turistickým regionem Jizerské hory - Liberecko, Jablonecko, Frýdlantsko a Tanvaldsko,
- vytvoření přehledné a komplexní databáze nabídky CR,
- vytvoření propagačních a informačních materiálů, publicita aj..

RTIC bude plnit zejména následující úkoly:

- řízení a koordinace sítě turistických informačních center v regionu Jizerské hory,
- spolupráce s dalšími subjekty v regionu s cílem rozvoje CR,
- rozvoj marketingových aktivit regionu Jizerské hory,
- sběr a aktualizace dat o nabídce cestovního ruchu v regionu Jizerské hory,
- konzultace a poradenství poskytované návštěvníkům a turistům,
- tvorba projektů CR (programů, produktů CR),
- monitoring potřeb a přání návštěvníků, analýzy trhů, zjišťování zpětné vazby,
- sledování a vyhodnocování návštěvnosti regionu Jizerské hory,
- vzdělávání v cestovním ruchu.

4.2.2 Turistický region Jizerské hory bez bariér

Vytvoření programu CR „Turistický region Jizerské hory bez bariér“ navazuje na již realizovaný projekt „Jablonec nad Nisou - město bez bariér“, neboť město Jablonec n. N. si klade za cíl rozvíjet aktivity v oblasti podpory rozvoje CR imobilních. Mezi cílové skupiny produktu CR tak patří:

- osoby se sníženou pohyblivostí (lidé na vozíku, lidé s dočasně omezenou pohyblivostí, staří občané),
- rodiny s malými dětmi (kočárky).

Program „Turistický region Jizerské hory bez bariér“ zahrnuje několik dílčích kroků:

- analýza dokumentů, projektů a potřeb osob se sníženou pohyblivostí,
- monitoring bezbariérovosti v oblasti cestovního ruchu,
- vytvoření programů CR pro osoby se sníženou pohyblivostí.

- ***Analýza dokumentů, projektů a potřeb osob se sníženou pohyblivostí***

Podstatou tohoto kroku je analýza doposud zpracovaných strategických dokumentů obsahujících problematiku sociálního cestovního ruchu a konzultace přímo s imobilními občany a příslušnými odborníky.

- ***Monitoring bezbariérovosti v oblasti cestovního ruchu***

Podstatou monitoringu je provedení místních šetření v předem vytipovaných lokalitách. Konkrétně se jedná o vybrané ubytovací, stravovací i doplňková zařízení. Výstupem této fáze je podrobný přehled bariér, hlavních nedostatků a problémů při cestování a návštěvě atraktivit cestovního ruchu.

- ***Vytvoření programu cestovního ruchu pro osoby se sníženou pohyblivostí***

Závěrečná fáze programu zahrnuje vytipování turistických cílů „přístupných pro všechny“, vymezení turistických tras s detailním popisem (náročnost, celková délka, délka úseku, body orientace, profil terénu, případné překážky apod.) a navazující služby cestovního ruchu (ubytování, stravování, doprava, sociální zařízení apod.).

Tímto způsobem bude vytipováno cca 10 programů cestovního ruchu. Takto sestavené programy budou opět konzultovány s cílovými skupinami a příslušnými odborníky.

Součástí zpětné vazby bude i fyzické prověření navržených programů CR (např. testování trasy imobilními osobami v terénu apod.) před jejím uvedením „na trh“.

4.2.3 Využití památek v produktech a programech cestovního ruchu

Jak vyplývá z výše uvedené SWOT analýzy, potenciálem pro rozvoj cestovního ruchu je rozmanité zastoupení památek. Naopak problematické v tomto směru je jejich nedostatečné využití. Téma „Využití památek v produktech a programech cestovního ruchu“ je cíleno pouze na území města Jablonec nad Nisou.

První fáze programu zahrnuje shromáždění veškerých dat o památkách a sběr doplňujících informací prostřednictvím místních šetření. Ze získaných údajů bude sestaven přehled památek s uvedením typu, základní charakteristiky, lokalizace, stávajícího využití a provedení kategorizace památky.

Cílem předešlých aktivit je zahrnout památky do produktů cestovního ruchu a zvýšit tak jejich návštěvnost.

4.2.4 Rozšíření a zkvalitnění produktu „Jablonecké putování“

Produkt „Jablonecké putování“ představuje v podstatě hru, která provádí návštěvníky a turisty po muzeích, rozhlednách, sportovištích a jiných zájmových místech regionu. Hru se může zúčastnit každý, kdo má putovní mapu a hrací kartu. V mapě jsou vyznačená výletní místa, přičemž po jejich návštěvě obdrží návštěvník otisk razítka do hrací karty. Ti, kteří obdrží šest různých razítek, získají malé překvapení, zcela vyplněná karta je slosovatelná o hodnotné ceny. Projekt řeší rozšiřování a zkvalitňování tohoto produktu. V rámci projektu budou osloveny další potenciální výletní místa a subjekty, která poskytnou návštěvníkovi razítko. Rozšíření produktu se předpokládá o dalších cca 17 subjektů.

Mapu a hrací kartu návštěvník obdrží v Regionálním turistickém informačním centru a v dalších informačních centrech Jablonecka.

Specifikace tištěných výstupů:

- mapa Jablonecké putování: Grafické zpracování, překlady (němčina, angličtina), tisková příprava, tisk a doprava na místo určení, formát 622 x 670 mm (124 x 224 mm složená), 6 x lom, materiál 135g křída lesklá, barevnost 4 / 4 cmyk, náklad 5000 ks,
- hrací kartička: formát 296 x 105 mm, materiál 250g křída lesklá, barevnost 4/4 cmyk, náklad 5000 ks,
- reklamní samolepky – formát 100 x 100 mm, materiál PVC samolepka na venkovní použití, náklad 2000 ks,
- klíčenky – drobný suvenýr, klíčenka 2000 ks,
- razítka - typu „trodat“, cca 30 ks, velikost otiskovaného obrázku cca 40 x 40 mm.

4.2.5 Marketingová podpora a propagace turistického regionu Jizerské hory

Marketingové aktivity jsou cíleny na zvyšování povědomí o turistickém regionu Jizerské hory a na propagaci výstupů projektů, zejména produktů či programů cestovního ruchu. Nástroje marketingu budou využity ve třech podstatných oblastech:

- vznik a rozvoj internetové prezentace RTIC,
  - prezentace turistického regionu Jizerské hory na veletrzích cestovního ruchu v zahraničí,
  - prezentace turistického regionu Jizerské hory v médiích.
- ***Vznik a rozvoj internetové prezentace RTIC***

V rámci projektu vznikne internetová prezentace RTIC, která bude součástí stránek města Jablonce nad Nisou. Na těchto stránkách budou zveřejněny:

- informace o turistickém regionu Jizerské hory,
- informace o činnosti a nabídce služeb RTIC,
- informace o dílčích výstupech projektu.

Internetová prezentace bude vytvořena v celkem třech základních jazykových verzích (čeština, němčina, angličtina). Technická podpora internetového portálu bude řešena dodavatelsky.

- ***Prezentace turistického regionu Jizerské hory na veletrzích cestovního ruchu v zahraničí***

Významný nástroj propagace nabídky cestovního ruchu představují zejména veletrhy cestovního ruchu. Přítomnost velkého počtu návštěvníků, řady významných cestovních kanceláří, zástupců regionu, firem a jiných subjektů cestovního ruchu umožňuje efektivním způsobem prezentovat turistický region Jizerské hory. V průběhu trvání tříletého projektu bude podpořena každým rokem účast RTIC na veletrhu v zahraničí (pravděpodobně Utrecht v Nizozemí a Poznaň v Polsku). Celkem se tedy jedná o šest účastí na mezinárodních veletrzích cestovního ruchu v rámci tohoto projektu.

- ***Prezentace turistického regionu Jizerské hory v médiích***

Hlavním účelem této aktivity je propagovat a zvyšovat povědomí o turistickém regionu Jizerské hory mezi tuzemskými návštěvníky a tím podpořit domácí cestovní ruch. Pro reprezentaci turistického regionu Jizerské hory a jeho atraktivitu bude využit především celostátní tisk zaměřený především na oblast cestovního ruchu.

4.3 Vlastní šetření - realizace projektu „Jablonecko jako centrum cestovního ruchu Jizerských hor“

Město Jablonec nad Nisou se v letech 2008 - 2011 podílí na realizaci projektu „Jablonecko jako centrum cestovního ruchu Jizerských hor“. Projekt, jehož celková hodnota činí 7,309 tis. Kč, je financován ze tří důležitých zdrojů:

- grant Regionálního operačního programu NUTS II Severovýchod - 85% celkových finančních prostředků na projekt tj. 6, 213 tis. Kč,
- příspěvek z rozpočtu města Jablonec nad Nisou - 7,5% celkových finančních prostředků na projekt tj. 0,548 tis. Kč,
- příspěvek ze státního rozpočtu - 7,5% celkových finančních prostředků na projekt tj. 0,548 tis. Kč.

Na realizaci projektu se podílí samotné město Jablonec nad Nisou ve spolupráci se svazkem obcí Jizerské hory.⁵⁷

4.3.1 Regionální turistické informační centrum

V rámci projektu bylo zřízeno RTIC jehož hlavní náplní je řízení a koordinace sítě turistických informačních center v regionu Jizerské hory. RTIC nahradilo původní informační centrum Jablonce nad Nisou, jehož sídlem bylo přízemí jablonecké radnice. Činnost RTIC byla oficiálně zahájena 1. 1. 2009.

Kontaktní údaje RTIC:

Jablonecké kulturní a informační centrum, o. p. s.	
Adresa	Mírové náměstí 3100/19, 466 01 Jablonec nad Nisou
Tel.	+420 774 667 677
Fax	+420 483 311 370
E-mail	info@jablonec.com
Web	http://www.jablonec.com
IČ	28686454

⁵⁷ do turistického regionu Jizerské hory patří obce: Albrechtice v Jizerských horách, Bedřichov, Bílý Potok, Bulovka, Černousy, Dolní Řasnice, Frýdlant, Habartice, Hejnice, Heřmanice, Horní Řasnice, Jablonec nad Nisou, Janov nad Nisou, Jindřichovice pod Smrkem, Jiřetín pod Bukovou, Josefův Důl, Kořenov, Krásný Les, Lázně Libverda, Nové město pod Smrkem, Oldřichov v Hájích, Pertoltice, Plavy, Raspenava, Smržovka, Tanvald, Velké Hamry, Višňová, Zlatá Olejnice, Desná v Jizerských horách, Liberec.

- ***Personální obsazení***

Činnost RTIC v současné době zajišťuje vedoucí RTIC, účetní a čtyři další pracovníce. Důležitou součástí personálního zajištění RTIC je dále projektová manažerka pro projekt „Jablonecko jako centrum cestovního ruchu Jizerských hor“. Tuto funkci obsadila pí Kantorová, která byla vybrána na základě tříkolového výběrového řízení.

Všechny pracovníce musejí mít dosažené středoškolské vzdělání s maturitou a několikaletou praxí v oboru cestovní ruch. Pracovníce RTIC musí mluvit plynule cizími jazyky (němčina, angličtina a v menší míře ruština) a dále musí splňovat některé kvalitativní vlastnosti jako příjemné vystupování, komunikativnost, zodpovědnost, spolehlivost, kreativita a ochota učit se novým věcem.

Pracovníce RTIC se každoročně účastní řady školení a výměnných veletrhů v oblasti cestovního ruchu. Hlavním cílem těchto aktivit je prohloubení jazykových dovedností pracovníků, zvýšení jejich kvalifikace v oblasti cestovního ruchu a v oblasti práce s veřejností.

Hlavní pracovní náplní zaměstnankyň RTIC je komunikace s veřejností a sběr informací pro tvorbu nabídky cestovního ruchu. Na základě shromážděných informací RTIC zajišťuje vydávání tiskovin, příruček, a dalších publikací pro veřejnost. Informace jsou získávány různými způsoby. Mezi nejčastěji užívané patří přímá komunikace mezi informačními centry turistického regionu Jizerské hory, komunikace s ubytovacími, stravovacími, kulturními a sportovně-rekreačními zařízeními, dále výměna informací prostřednictvím veletrhů, emailů, webových stránek a telefonátů.

- ***Logo RTIC a grafický manuál***

Spolu se vznikem RTIC bylo navrženo logo, které vytváří povědomí o organizaci u veřejnosti. Tvůrcem loga se na základě veřejné zakázky stal umělec pocházející z Jablonce nad Nisou Ondřej Dostál, který navrhl speciální grafickou úpravu. Logo je tvořeno dvěma čtverci. Menší čtverec žluté barvy je vklíněn do čtverce větších rozměrů šedé barvy. Pravé strany obou čtverců navzájem splývají. Logo může vizuálně na veřejnost působit jako písmeno „C“. Užití loga je velmi široké. Slouží pro označení RTIC, je uváděno na publikacích, mapách, příručkách a dalších tiskovinách, na upomínkových předmětech vydávaných RTIC, webových stránkách a v médiích.

Vedle loga RTIC byl vytvořen grafický manuál, který také určuje identitu organizace. Určuje, jak využívat logo, barvy, písmo a veškeré ostatní grafické prvky při tvorbě vizitek, dopisních papírů, obálek, turistických publikací pro veřejnost, upomínkových předmětů apod..

- **Služby RTIC**

RTIC především zabezpečuje následující služby pro veřejnost:

- poskytuje informace o turistických zajímavostech, ubytování, stravování, tlumočnických, průvodcovských a překladatelských službách, dopravě (jízdni řady MHD, ČSAD, ČD), pamětihodnostech, kulturních a sportovních zařízeních,
- informuje o kulturních a jiných akcích konaných na území Jablonecka,
- zprostředkovává ubytování a exkurze,
- prodává mapy, brožury, knihy, DVD, videokazety, tištěné průvodce, suvenýry, katalogy, pohlednice, jízdenky, známky, kulturní kalendáře atd.,
- provádí průvodcovskou činnost na radniční věži,
- zasílá aktuální informace e-mailem (formulář) a propagační materiály zdarma.

- **Zboží**

Vedle služeb nabízí RTIC veřejnosti řadu informačních materiálů, které jsou poskytovány zdarma nebo za úplaty. Mezi nejčastější produkty, které RTIC nabízí, patří:

- 39 vydaných knih (cenová relace 50 - 1000 Kč),
- 5 druhů průvodců (cenová relace 80 - 250 Kč),
- 30 druhů map (cenová relace 30 - 100 Kč, plastická nástěnná mapa Jizerské hory 999 Kč),
- 14 druhů pohledů (cenová relace 5 - 35 Kč),
- 8 druhů multimédií - DVD, VHS (cenové rozpětí 190 - 300 Kč),
- 20 druhů prospektů (poskytovány zdarma),

Spolu s tištěnými publikacemi RTIC připravuje pro veřejnost řadu suvenýrů:

- skleněné suvenýry (skleničky, hrnky, skleněné kuličky, jablonecký suvenýr),
- dřevěné suvenýry (turistické známky, obrázky, perokresby, dřevěné pohlednice, pastelky, tužky),
- plastové suvenýry (propisovací tužky, píšťalky),
- ostatní předměty (trička, kšiltovky, deštníky, klíčenky apod.).

- ***Dotazníková šetření RTIC***

K důležité pracovní náplni zaměstnanců RTIC patří sledování a vyhodnocování návštěvnosti turistického regionu Jizerské hory. Tento výzkum je prováděn prostřednictvím dotazníkového šetření. Dotazníky jsou předkládány k vyplnění návštěvníkům informačních center v celém turistickém regionu Jizerské hory a následně jsou vyhodnoceny zaměstnanci RTIC. Dotazníky jsou přístupné také na webových stránkách RTIC.

Podrobné statistiky o návštěvnosti turistického regionu Jizerské hory jsou na národní úrovni zpracovány Českým statistickým úřadem a následně jsou prezentovány na webových stránkách Českého statistického úřadu.

Dotazníkové šetření je dále využíváno pro monitorování potřeb a přání návštěvníků.

- ***Projekty a programy RTIC***

V současné době RTIC pracuje na několika projektech. Prioritním krokem v rámci projektů je rekonstrukce starobylé fary. Fara se nachází v blízkosti nejstaršího jabloneckého kostela svaté Anny, který prošel rozsáhlou rekonstrukcí již v roce 2005. Fara byla vystavěna počátkem 18. století s neorenesanční fasádou z konce 19. století. Nachází se v Kostelní ulici čp. 1/6.

Vedle rekonstrukce fary má vzniknout významný památník Jany a Josefa V. Sheybalových. J. V. Scheybal byl výtvarník, zakladatel vědecké národopisné kresby, muzejník, památkář, sběratel a všestranný znalec lidové kultury severních a severovýchodních Čech. Jeho celoživotní práce se trvale upírala k rodnému Pojizeří, později rozšířena na severní a severovýchodní Čechy. Vytvořil rozsáhlé dílo, které nemá v tomto regionu obdoby.

Manželé Scheybalovi žili ve zmiňované bývalé faře. Zůstali bez přímých dědiců, a proto si přáli, aby sbírka po jejich odchodu byla k dispozici veřejnosti. Na jejich počest a díky jejich odkazu bude památník umístěn v blízkosti fary.

Dalším důležitým krokem v rámci tvorby projektů RTIC je vybudování EKO-centra. Hlavní činnosti tohoto relaxačního centra bude ekologická výchova dětí a mládeže a ekologický cestovní ruch jako ekoturistika, agroturistika a ekoagroturistika.

4.3.2 Turistický region bez bariér

Tvorba produktu „Turistický region bez bariér“ částečně vychází z již realizovaného projektu „Jablonec nad Nisou - město bez bariér“.

V současné době jsou bezbariérově přístupná následující místa cestovního ruchu:

- Městské divadlo, o. p. s. (místo pro čtyři vozíky a bezbariérové WC),
- kino Junior (areál Výstaviště),
- plavecký bazén,
- Výstaviště (po úpravě jsou přístupné pavilony A i B),
- penzion Bismark (kapacita 24 lůžek ve dvou bezbariérových podlažích, WC a sprchy s madly a sedačkami, vstup do 2 podlaží plošným výtahem),
- restaurace - hotel Merkur, hotel Petřín, hotel Rehavital, hotel Zlatý lev, Mušle.

V současné době je již na webových stránkách turistického regionu Jizerské hory zveřejněno několik výletů pro návštěvníky s kočárky a vozíčkáře. V současné době je vytyčeno 9 tras, které však netvoří ucelené okruhy. Je tak na samotném návštěvníkovi jaké kombinace navržených tras si zvolí. O náročnosti každé trasy nebo jejího úseku vypovídá její barevné značení (modrá - nejlehčí, zelená - středně obtížná, červená - náročná). Trasy jsou v terénu značeny barevně odpovídajícími šipkami s piktogramem vozíčkáře.

Projekt „Turistický region bez bariér“ má zajistit rozšíření stávající nabídky pro imobilní občany. Celou realizaci bude zajišťovat „Agentura regionálního rozvoje“, která na počátku roku 2009 vyhrála veřejnou zakázku na realizaci tohoto produktu. Cílem Agentury bude zmapovat možná místa v turistickém regionu Jizerské hory. Cílem nebude přestavba objektů, bude se vycházet z existující materiálně technické základny. Sestavené programy budou v úplném závěru přehledně zpracovány do barevné mapy přeložené navíc do německého a anglického jazyka (mapa bude vydána do 30. 11. 2009). Parametry mapy:

- formát - 622 x 670 mm (124 x 224 mm složená) + 6x lom,
- materiál - 135 g křída lesklá,
- barevnost - 4/4 cmyk.

4.3.3 Využití památek v produktech a programech cestovního ruchu

Tuto část projektu bude opět zajišťovat „Agentura regionálního rozvoje“. Její hlavní náplní bude vytvoření databáze památek s informacemi o jejich možném využití v oblasti cestovního ruchu. Výstupem celého produktu bude vydání dvacetistranné publikace „Technické a sakrální památky Jablonce nad Nisou“ a to do 31. 7. 2009. Publikace by měla zvýšit povědomí o těchto památkách u veřejnosti a podpořit jejich větší návštěvnost.

4.3.4 Rozšíření a zkvalitnění produktu „Jablonecké putování“

V současné době tento produkt zahrnuje 13 zajímavých míst, které mohou účastníci cestovního ruchu navštívit:

- radniční věž (budova radnice je sídlem městského úřadu, v budově se dále nachází svatební síň, kino, obchody, kavárna, Městská galerie My a dvě informační centra),
- muzeum skla a bižuterie (secesní budova nabízí rozsáhlou sbírku skla, bižuterie, mincí, medailí a plaket, dále technické výstavy, videoprojekci, výtvarné ateliéry, odbornou knihovnu a studovnu apod.),
- galerie Belveder (nachází se zde stálá expozice skleněného knoflíku 19. st. a empírový salónek, dále tématické výstavby z oboru literárního, bižuterního a sklářského),
- věž hotelu Petřín (hotel nabízí ubytování, restauraci s tanečním sálem, noční vinárnu, posezení na vyhlídkové terase, vyhlídkovou věž),
- Eurocentrum (pořádá a zprostředkovává kulturní a vzdělávací akce, organizuje přednášky a školení, konají se zde koncerty, výstavy a jiné programy),
- plavecký bazén (25 m plavecký bazén s aquaparkem nabízí řadu vodních atrakcí, sauny, solária, masáže i letní zahradu s malým bazénem a hřišti na plážový volejbal),
- hrad Frýdštějn (zřícenina skalního gotického hradu z druhé poloviny 14. století se zachovalou okružnou věží),
- městská hala (slouží pro téměř všechny druhy sálových sportů),
- bobová dráha (žádaná atrakce pro všechny věkové kategorie návštěvníků),
- výletní areál Pěnčín (lze zde navštívit kozí farmu, sýrárnu, brusírnu skleněných perlí, možnost projet se výletním vláčkem či v kočáře),
- rozhledna Nisanka (35 m vysoká, nově postavená kovová rozhledna),
- rozhledna Královka (23,5 m vysoká rozhledna otevřená v roce 1907, nachází se zde dále hotel a restaurace),
- rozhledna Černá studnice (26 m vysoká žulová rozhledna postavená v letech 1904 - 1905).

Do budoucna se počítá s rozšířením tohoto produktu o další výletní místa (zejména o rozhledny kolem Jablonce nad Nisou, kostel v obci Krásná, lehkooatletickou halu Střelnice apod.). Jednání o rozšíření „Jabloneckého putování“ bude zahájeno 3. 20. 2010 a produkt bude rozšířen do listopadu r. 2010.

4.3.5 Marketingová podpora a propagace turistického regionu Jizerské hory

- **Internetová prezentace RTIC**

K 1. 1. 2009 vznikla internetová prezentace RTIC. Internetová prezentace je dostupná na webových stránkách www.jablonec.com, jejichž dodavatelem je R-INCON s. r. o. se sídlem v Liberci.

Stránky jsou přehledné a srozumitelné široké veřejnosti. Logicky jsou členěny do jednotlivých kapitol. Oproti stávajícím městským webovým stránkám jsou zde rozšířeny sekce tak, aby lépe vyhovovaly turistům. Kromě nabídky základních služeb pro turisty zahrnují také nově sekce katalogů ubytování, stravování na Jablonecku a aktuální katalog sklářských a bižuterních firem. Informují o možnostech sklářských exkurzí, představují obchody se sklem a bižuterií ve městě atd. Návštěvník těchto stránek získá mnoho informací o ostatních službách (např. seznam důležitých telefonních čísel, nabídku veřejného internetu, průvodcovských a překladatelské služeb, přehled bankomatů ve městě, vyhledávání firem spojených s cestovním ruchem apod.). Příjemnou novinkou jsou i virtuální prohlídky, jejichž prostřednictvím se mohou návštěvníci kamerou „podívat“ na většinu vyhledávaných jabloneckých zajímavostí a památek. To jistě uvítají nejen turisté ale i místní občané. Samozřejmě lze na stránkách objevit mapy, tipy na výlety a mnoho dalších zajímavostí.

- **Veletrhy a prezentace v médiích pro podporu turistického regionu Jizerské hory**

Pro podporu cestovního ruchu v Jizerských horách se uskutečňuje řada veletrhů, kde je turistický region prezentován. Mezi ty nejdůležitější patří:

Tab. 9: Veletrhy pro prezentaci turistického regionu Jizerské hory 2008 - 2009

Název veletrhu	Datum konání
UTM Kyjev	7. - 9. října 2008
TS Poznaň	16. - 18. října 2008
Vakantie Utrecht	13. - 18. ledna 2009
Go Brno	15. - 18. ledna 2009
Reisemarkt Drážďany	30.1 - 1. února 2009
Reisen Hamburk	4. - 8. února 2009
Holiday World Praha	5. - 8. února 2009
ITB Berlín	11. - 15. března 2009
EuroregionTour Jablonec nad Nisou	19. - 21. března 2009
Tourtec Jelení Hora	8. - 5. května 2009

Zdroj: R-INCON, S. R. O., Liberec. *Jablonecké kulturní a informační centrum, o. p. s. : Veletrhy 2008 - 2009* [online]. 2000-2009 [cit. 2009-03-28]. Dostupný z WWW: <<http://www.jablonec.com/cs/infocentrum/veletrhy-2008-8211-2009.html>>

Vedle veletrhů je prezentace turistického regionu Jizerské hory zajištěna prostřednictvím médií, jde hlavně o prezentaci v tisku jako:

- Turistický informační magazín TIM,
- Jablonecký deník,
- Letní turistické noviny Jizerských hor,
- Zimní turistické noviny Jizerských hor.

4.4 Vlastní šetření - Vztah Euroregionu Nisa s členskými obcemi sídlícími v turistickém regionu Jizerské hory

4.4.1 Výchozí bod výzkumu

Šetření bylo provedeno v turistickém regionu Jizerské hory konkrétně v obcích, které jsou zároveň členy Euroregionu Nisa. Osloveno bylo celkem 30 starostů těchto obcí, a to osobně tazatelem nebo prostřednictvím emailu. Starostové obcí byli požádáni o vyplnění dotazníku, který obsahoval šest otázek. Otázky se týkaly problematiky Euroregionu Nisa a obcí, které jsou jejími členy.

Mezi dotazované obce patří: Albrechtice v Jizerských horách, Bedřichov, Bílý Potok, Bulovka, Černousy, Frýdlant v Čechách, Habartice, Hejnice, Heřmanice, Horní Řasnice, Janov nad Nisou, Jindřichovice pod Smrkem, Jiřetín pod Bukovou, Josefův Důl, Kořenov, Krásný Les, Lázně Libverda, Nové město pod Smrkem, Oldřichov v Hájích, Pertoltice, Plavy, Raspenava, Smržovka, Tanvald, Velké Hamry, Višňová, Zlatá Olešnice, Desná v Jizerských horách, Liberec, Jablonec nad Nisou.

4.4.2 Cíl výzkumu

Cílem šetření bylo zjistit, jaké výhody obcím přináší členství v Euroregionu Nisa, zda se potýkají s některými úskalími v souvislosti s členstvím, zda Euroregion Nisa zrealizoval nějaký projekt na jejich území (zejména projekt v oblasti cestovního ruchu), jak se obec finančně podílí na fungování Euroregionu Nisa, zda obec ví o existenci projektu „Jablonecko jako centrum cestovního ruchu Jizerských hor“ a jak obec zajišťuje podporu cestovního ruchu na svém území.

4.4.3 Problémy spojené s výzkumem

Vzhledem k velké rozloze turistického regionu Jizerské hory, špatné dopravní obslužnosti a časové náročnosti nebylo možné všechny dotazované obce osobně navštívit. Dotazníkové šetření se tedy, jak bylo uvedeno výše, uskutečňovalo elektronickou formou prostřednictvím emailů. V těchto případech byla ochota starostů vyplnit dotazník velmi nízká, což se projevilo při návratnosti dotazníků. Dalším problémem v této oblasti byly odstavené internetové stránky některých obcí, tudíž bylo obtížné nalézt kontakty na kompetentní osoby.

Přes zmíněné problémy, všechny použité výsledky vycházejí z dotazníku.

4.4.4 Vyhodnocení dotazníku

- **Otázka č. 1: Partnerství, spolupráce a výhody členství v Euroregionu Nisa**

Na otázku zda obcím přináší členství v Euroregionu Nisa nějaké výhody, starostové nejčastěji odpovídali, že jim členství přináší:

- možnost čerpání dotačních prostředků z EU,
- přímá pomoc při zpracování žádosti o dotaci,
- poradenství při čerpání dotací z EU,
- větší informovanost o přípravě a průběhu jednotlivých akcí na území ERN,
- zprostředkování příhraniční spolupráce s polskými a německými partnery,
- metodická pomoc a pomoc při řešení každodenní problematiky,
- lepší propagace obce v rámci ERN,
- větší návštěvnost turistů z polské a německé strany při akcích pořádaných ERN,
- zařazení do projektů přeshraniční spolupráce.

Přes všechna pozitiva, která může ERN obcím přinášet, v dotazníku řada starostů uvedla, že jim členství v ERN žádné přímé výhody nepřináší.

- **Otázka č. 2: Úskalí členství v ERN**

Při dotazu zda se obce potýkají s některými problémy v souvislosti s členstvím v ERN, většina dotázaných odpověděla, že nikoliv.

Některé obce však spatřují úskalí v oblasti:

- nízké zapojení obcí do rozhodování a činnosti ERN,
- byrokracie při podávání žádostí o poskytování finančních prostředků na konkrétní projekty,
- jazykové bariéry,
- nízká spolupráce s ERN.

- **Otázka č. 3: Podpora v oblasti realizace projektů**

Na otázku zda ERN pomohl obcím zrealizovat některý projekt (např. v oblasti cestovního ruchu), obce často s nelibostí uváděly, že nikoliv. Euroregion Nisa v této oblasti však není tak „pasivní“, jak by se mohlo zdát - např.:

- obec Desná - ERN se zasloužil o umístění informačních tabulí na katastru města, dále pomohl při obnově turistické stezky u vodopádů na Černé Desné,
- obec Hejnice - ERN v roce 2000 zrealizoval „Vícejazyčnou navigaci turistů“
  - pořízen infobox a v okolí obce byly rozmístěné turistické informační tabule,
- obec Nové město pod Smrkem - zásluhou ERN byla obnovena turistická stezka na Smrk spolu s turistickým značením a dále byla vytvořena nová přehledná mapa města a webkamera,
- obec Smržovka - ERN pomohl s umístěním informačních tabulí v obci a jejím okolí a dále přispěl k zřízení informačního centra,
- obec Habartice - v roce 1999 ERN pomohl obci s výstavbou části kanalizace s chodníkem, v roce 2001 se ERN podílel na rekonstrukci hasičské zbrojnice a v roce 2002 byla zásluhou ERN vybudována parkovací plocha u obecního úřadu.

- **Otázka č. 4: Finanční příspěvky obcí do ERN**

V oblasti finanční podpory všichni dotázaní starostové odpověděli, že platí Euroregionu Nisa členské poplatky dle stanov a to cena/1 obyvatele a rok. Konkrétně např.:

- obec Hejnice 5 Kč/obyvatele,
- obec Nové město pod Smrkem 3 Kč/obyvatele,
- obec Bílý potok 1890,- Kč/rok.

- **Otázka č. 5: Spolupráce na projektu „Jablonecko jako centrum cestovního ruchu Jizerských hor“**

S překvapením bylo zjištěno, že ač jsou všechny obce součástí turistického regionu Jizerské hory, cca 60% dotazovaných obcí nevědělo o existenci projektu „Jablonecko jako centrum cestovního ruchu Jizerských hor“. Ostatní obce jsou s projektem obeznámeny, avšak na jeho realizaci se nepodílí. Obec Janov nad Nisou např. uvedla, že je s projektem seznámena díky sdružení obcí Jizerské hory, jejímž je členem. Tato obec se podílí na reklamě v rámci připravovaných letních turistických novin a spolupracuje při různých aktivitách souvisejících s cestovním ruchem.

- ***Otázka č. 6: Podpora cestovního ruchu v obcích turistického regionu Jizerské hory***

Na otázku jak obce podporují cestovní ruch na svém území, starostové nejčastěji odpovídali:

- podpora provozu informačního centra pro turisty,
- příprava a realizace projektů na zajištění propagace a marketingu v oblasti cestovního ruchu,
- budování infrastruktury pro turisty,
- uvádění nových produktů v oblasti cestovního ruchu,
- vydávání propagačních materiálů, publikací, brožur, map, pohlednic a dalších tiskovin na podporu cestovního ruchu,
- budování cyklostezek, úprava a údržba stávajících cyklostezek,
- propagace obce na veletrzích a výstavách cestovního ruchu,
- finanční podpora kulturních, sportovních a jiných zařízení sloužících pro cestovní ruch,
- úprava lyžařských a běžeckých stop v Jizerských horách,
- udržování dobových, kulturních a historických tradic,
- platba příspěvků na provoz a údržbu Jizerské magistrály,
- příprava kulturních programů pro obyvatele a návštěvníky obce,
- příprava a realizace projektů v oblasti cestovního ruchu - např. budování sportovišť, obnova lesoparků, úprava veřejných prostranství sloužících pro cestovní ruch apod.,
- zlepšování dopravní obslužnosti obce.

Závěr

Ráda bych se zde rozepsala o závěrech, které z mé práce vyplývají. Problematika cestovního ruchu, jak jsem se přesvědčila je velmi obsáhlá. V první části své bakalářské práce jsem se proto podrobně rozepsala o samotném pojmu a významu cestovního ruchu. Cestovní ruch je ukazatelem životní úrovně obyvatelstva, který má mnoho přínosů pro obyvatelstvo. Mezi hlavní společenské funkce cestovního ruchu patří zejména obnova fyzických a duševních sil, účelné využití volného času, všestranný rozvoj osobnosti, vzdělání a kulturní výchova člověka, motivace k získávání jazykových znalostí a dovedností, výměna informací a z hlediska ekonomického především cestovní ruch přináší příjmy do státní pokladny a vytváří pracovní příležitosti.

Historie cestovního ruchu sahá až do období starověku, kdy se prvními cestovateli stali staří Řekové, Egypťané a Římané. Nový charakter cestování nastal v 19. století. Do té doby cestovní ruch jako takový sloužil buď obchodním, nebo vojenským zájmům. Rozvoj cestovního ruchu byl spjat s rozvojem společnosti, průmyslem a především s rozvojem dopravy. Začátek novodobého cestovního ruchu se obvykle datuje rokem 1841, kdy se uskutečnil první hromadný turistický výlet, jejímž organizátorem byl Thomas Cook, který je považován za zakladatele první cestovní kanceláře na světě. Novodobý cestovní ruch se začal formovat na přelomu 20. století. Cestovní ruch postupně zasahuje do všech sociálních subjektů a nabývá stále výraznějších znaků masovosti a dynamiky.

V současnosti je cestovní ruch chápán jako otevřený a dynamický systém, který tvoří dva podsystemy, a to subjekt a objekt cestovního ruchu, mezi nimiž jsou znatelné vzájemné vazby. Celý systém je dále ovlivňován vnějším prostředím, do kterého můžeme zahrnout ekonomické, politické, sociální, technicko-technologické a ekologické prostředí.

Postavení každé země, a tedy i České republiky v rámci mezinárodního cestovního ruchu je závislé na atraktivnosti území a jeho dostupnosti, na cenové hladině, na úrovni poskytovaných služeb a na celkové politice cestovního ruchu. Česká republika disponuje dobrými předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu a to díky výhodné geografické poloze, bohatství kulturních, historických a technických památek, tradici lázeňství, přírodním atraktivitám, Praze, která je turistickým fenoménem světového významu apod..

Cestovní ruch v České republice je předmětem zájmu a pravomocí několika orgánů na různých úrovních. Mezi hlavní instituce, které se řadí na vrchol správy cestovního ruchu, patří: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Česká centrála cestovního ruchu, regionální orgány státní správy, orgány samosprávy v oblasti cestovního ruchu, regionální a občanská sdružení cestovního ruchu, informační centra a profesní sdružení cestovního ruchu. Mezi nejdůležitější zákony, které upravují právní úpravu v cestovním ruchu, patří zákon. č. 159/1999 Sb. o některých podmínkách podnikání v oblasti cestovního ruchu a o změně občanského zákoníku a zákona o živnostenském podnikání a řada dalších.

Cestovní ruch je v Evropské unii významným odvětvím, které se stále zřetelněji prosazuje do ekonomiky jednotlivých regionů, měst a obcí. V poslední době došlo k ekonomickému útlumu celé řady odvětví. Tento ekonomický útlum postihl především primární a sekundární sféru v některých regionech, městech a obcích a tím narostly regionální rozdíly.

Pro odstraňování regionálních rozdílů je zde regionální politika Evropské unie, která je postavena na několika výchozích principech: princip koncentrace, princip komplementarity, princip programování, adicionality, monitorování a vyhodnocování.

K finančnímu zabezpečení regionální politiky má Evropská unie tři důležité zdroje. Dva strukturální fondy Evropský fond regionálního rozvoje, Evropský sociální fond a vedle nich stojící Fond soudržnosti.

Pro období 2007 - 2013 regionální politika upřednostňuje tři hlavní cíle - cíl 1: Konvergence, cíl 2: Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost a cíl 3: Evropská územní spolupráce.

Česká republika má jedinečnou možnost získat v období 2007 - 2013 z rozpočtu Evropské unie přibližně 26,7 mld. EUR bez domácího spolufinancování.

V návaznosti na cíl 3: Evropská územní spolupráce jsem se ve své práci dále zabývala Euroregionem Neisse-Nisa-Nysa, který je nejstarším Euroregionem na území České republiky a nachází se na severu Čech na česko-polsko-německých hranicích.

Euroregion Neisse-Nisa-Nysa je dobrovolným sdružením, které vzniklo v roce 1991 na zakládající konferenci v Žitavě. Mezi nejdůležitější orgány Euroregionu patří rada, prezídium, sekretariát a pracovní skupiny, které řeší odborné problémy v rámci jednotlivých oblastí činnosti Euroregionu.

Mezi nejdůležitější cíle Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa patří odstraňování záporného vlivu státních hranic, zlepšení životní úrovně obyvatel, zlepšení přírodních, kulturních a životních podmínek, rozvoj hospodářského potenciálu a v neposlední řadě podporování všech činností na regionální úrovni, které vedou zúčastněnou zemi k integraci s Evropskou unií.

Pozitiva cestovního ruchu v ERN spatřuji především v bohatém přírodním a kulturně-historickém potenciálu celého území. ERN nabízí pestrou směsici turistických atrakcí, přes starobylé hrady, zámky, města, zříceniny po lázeňské oblasti, dominantní horská střediska, kde je možné provozovat jak letní, tak zimní sporty. K úspěšnému rozvoji cestovního ruchu značně přispívá centrální umístění v Evropě.

V oblasti sportovní pořádá ERN řadu sportovních akcí, přeshraniční soutěže a setkání, zabezpečuje budování vzájemných kontaktů v oblasti sportu. Pro koordinaci některých činností byla založena pracovní skupina ERN pro sport (nyní funguje pod názvem EUREX Cestovní ruch)

V oblasti kulturní jsou Euroregionem již řadu let organizována výměnná divadelní představení, výstavy, hudební pořady, festivaly, umělecké soutěže, setkání a výměny školní mládeže, účasti na táborech, spolupráce skautů a různá vystoupení souborů a skupin.

Přes všechny pozitivní stránky se v ERN v oblasti cestovního ruchu potýká s řadou problémů, mezi něž patří nedostatek spolupráce a komunikace mezi zainteresovanými stranami v regionu, limitovaný rozpočet, který umožňuje podporovat pouze malé projekty, zastaralá hospodářská a dopravní infrastruktura, všeobecný nedostatek zkušeností, profesionality, kvalifikace a znalostí, především ve venkovských oblastech je chybějící nárůst příjmů a pracovních míst v oblasti cestovního ruchu, jazykové bariéry apod..

V rámci dotačního období 2007 - 2013 je ERN finančně zajištěn především z dvou důležitých zdrojů, kterými jsou OP Přeshraniční spolupráce ČR - Polsko, z kterého je pro českou stranu plánováno 103,68 mil. EUR (cca 2,29 mld. Kč) a OP Přeshraniční spolupráce ČR - Sasko, z kterého je pro českou stranu plánováno 67,20 mil. EUR (cca 1,89 mld. Kč).

Na závěr své bakalářské práce jsem se soustředila na významnou turistickou oblast v ERN Jablonecko. V tomto směru jsem zpracovala SWOT analýzu turistické oblasti. Mezi silné stránky oblasti patří zejména dlouhodobá tradice sportu a bohatá nabídka sportovních zařízení, funkční turistická informační centra v městech regionu, činnost kulturních zařízení nabízející bohaté programy, blízkost zimních horských středisek apod.. Mezi slabé stránky oblasti lze zařadit nedostatečně využívání atraktivních lokalit, nízká úroveň profesionality poskytovaných služeb, omezené množství produktů cestovního ruchu, nedostatečná nabídka volnočasových aktivit při špatném počasí apod.. Největší hrozbou regionu Jablonecko je v současné době úpadek tradičního sklářského a bižuterního průmyslu. Na druhé straně významnou příležitost spatřuji v konání významných sportovních událostí (např. Mistrovství světa v klasickém lyžování v Liberci 2009).

Celá oblast Jablonecka spadá do turistické oblasti Jizerské hory. Jablonec nad Nisou pro tuto oblast na období 2008 - 2011 připravil projekt s názvem „Jablonecko jako centrum cestovního ruchu Jizerských hor“. Celý projekt se skládá z pěti podstatných částí, kterými jsou podpora aktivit Regionálního turistického informačního centra (RTIC) - v současné době je tato oblast již plně zrealizována, dále turistický region Jizerské hory bez bariér, využití památek v produktech a programech CR, rozšíření a zkvalitnění produktu „Jablonecké putování“ a marketingová podpora a propagace turistického regionu Jizerské hory a cílený marketing - i tato oblast je z části naplněna v tom smyslu, že je turistický region Jizerské hory již prezentován na regionálních veletrzích a v tisku jako Turistický informační magazín TIM, Jablonecký deník, Letní turistické noviny Jizerských hor a zimní turistické noviny Jizerských hor.

V úplném závěru své bakalářské práce jsem provedla dotazníkové šetření. Oslovila jsem celkem třicet obcí v turistickém regionu Jizerské hory, které jsou zároveň členy Euroregionu Nisa. Mým cílem bylo zjistit, v jakém rozsahu se uskutečňuje spolupráce obcí s ERN. Z dotazníku vyplynulo, že obce s Euroregionem Nisa aktivně spolupracují, ne však v takové míře, jak tomu bylo v minulosti. Důvod spatřuji ve vzniku krajů na území České republiky, což řada obcí potvrdila. Do působnosti krajů přešla řada kompetencí, které uspokojí potřeby obcí stejně jako ERN a pro obce je jistě snazší komunikace s krajem, kde se nepotýkají s jazykovými bariérami. Přes všechno je však existence ERN velmi důležitá, neboť ERN obcím umožňuje čerpání dotačních prostředků z EU, ERN poskytuje obcím poradenství, obce jsou díky ERN lépe informovány o přípravě a průběhu jednotlivých přeshraničních akcí a v neposlední řadě ERN zprostředkovává přeshraniční spolupráci s polskými a německými partnery.

Literatura

1. OREAŠKA, Ján. *Technika služeb cestovního ruchu*. 1. vyd. Praha : Idea Servis, 1999. ISBN 80-85970-27-9. s. 5-19.
2. ZELENKA, Josef. *Cestovní ruch : Informační a komunikační technologie*. 1. vyd. Hradec Králové : Gaudeamus, 2008. ISBN 978-80-7041-514-6. s. 5-20.
3. HORNER, Susan, SWARBROOKE, John. *Cestovní ruch, ubytování a stravování, využití volného času : Aplikovaný marketing služeb*. Praha : Grada Publishing, 2003. ISBN 80-247-0202-9. s. 30-70.
4. HÁJEK, Tomáš. Cestovní ruch jako nástroj řešení asymetrie mezi městem a venkovem. In HASMAN, Milan, ŘÍHA, Jan, ŠITTLER, Eduard. *Cestovní ruch, regionální rozvoj a školství*. Tábor : Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zemědělská fakulta cestovního ruchu v Táboře, 2002. s. 1-15. ISBN 80-7040-549-X.
5. PETRŮ, Zdeňka. *Základy ekonomiky cestovního ruchu*. 1. vyd. Praha : Idea Servis, 1999. ISBN 80-85970-29-5.
6. HESKOVÁ, Marie a kol. *Cestovní ruch pro vyšší odborné a vysoké školy*. 1. vyd. Praha : Fortuna, 2006. ISBN 80-7168-948-3. s. 9-74.
7. DROBNÁ, Daniela, MORÁVKOVÁ, Eva. *Cestovní ruch pro střední školy a pro veřejnost*. 1. vyd. Praha : Fortuna, 2004. ISBN 80-7168-901-7.
8. ZELENKA, Josef a kol. *Metodický a faktografický průvodce cestovním ruchem*. Hradec Králové : Gaudeamus, 1995. ISBN 80-7041-256-8.
9. HLADKÁ, Jitka. *Technika cestovního ruchu*. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 1997. ISBN 80-7169-476-2.
10. KUČEROVÁ, Irah. *Ekonomika se zaměřením na cestovní ruch*. 1. vyd. Praha : Idea Servis, 1997. ISBN 80-85970-14-7. s. 11-41.
11. GREGER, Petr. *Průvodce občana Evropskou Unií*. Praha : Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 1999. ISBN 80-85864-76-2. s. 36-42.
12. HAD, Miloslav, URBAN, Josef. *Evropská Společenství : První pilíř Evropské Unie*. 2. vyd. Praha : Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2000. ISBN 80-86730-04-2. s. 75-90.
13. ŽÁK, Milan. *Hospodářská politika*. 1. vyd. Praha : Vysoká škola ekonomická a management, 2006. ISBN 80-86730-2. s. 139-191.
14. SLANÝ, Antonín a kol. *Makroekonomická analýza a hospodářská politika*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2003. ISBN 80-7179-738-3. s. 226-229.
15. MANDYSOVÁ, Iva. *Evropská integrace*. Pardubice : Univerzita Pardubice, 2006. ISBN 80-7194-842-X. s. 19-62.

16. KUNEŠOVÁ, Hana, MRKVAN, Radomír. *Evropská Unie : Vybrané kapitoly z pohledu ekonomy*. 1. vyd. Plzeň : Západočeská Univerzita, 2005. ISBN 80-7043-390-6. s. 209-230.
17. EUROREGION NEISSE-NISA-NYSA. *Statistická ročenka*. Český statistický úřad, Krajská reprezentace Liberec : [s.n.], 2003. Cestovní ruch, s. 117-140.
18. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, Krajská prezentace Liberec, STATISTICKÝ ÚŘAD SASKO - Kamenz, STATISTICKÝ ÚŘAD -Wroclaw. *Města v Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa*. 1. vyd. Liberec, Kamenz, Wroclaw, : 2000. ISBN 83-911967-4-7. 132 s.
19. EUROREGION NEISSE-NISA-NYSA. *Program rozvoje česko-polské přeshraniční spolupráce*. 1.vyd. Liberec : [s.n.], 2001. s. 4-31.
20. EUROREGION NEISSE-NISA-NYSA. *Přeshraniční spolupráce 1991 - 1999 : Tvoření nové historie*. 1. vyd. Liberec, 2000. ISBN 83-911975-2-2. s. 31.
21. KROUTIL, Miroslav a kol. *Katalog aktuálních přeshraničních problémů*. 1. vyd. Hrádek nad Nisou : [s.n.], 2003. 79 s.
22. EUROREGION NEISSE-NISA-NYSA. *Euroregion Nisa 1991 - 2001 : Kompendium přeshraničních projektů - Tvoříme budoucnost*. 1. vyd. Liberec : Agentura regionálního rozvoje s. r. o., 2001. 78 s.
23. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, Krajská prezentace Liberec, STATISTICKÝ ÚŘAD SASKO - Kamenz, STATISTICKÝ ÚŘAD - Jelenia Góra. *Ročenka Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa 1998 : Základní informace*. Liberec : [s.n.], 1998. 93 s.
24. INTERPRISE, NTERNATIONAL GROUP, INTERPRISE HOUSE. *Český sever : Rámcová strategie rozvoje CR*. 1. vyd. Liberec : Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, 2000. 23 s.
25. www.mzp.cz
26. www.strukturalni-fondy.cz
27. www.euroskop.cz
28. www.europa.eu
29. www.neisse-nisa-nysa.org
30. www.ern.cz
31. www.mestojablonec.cz
32. www.jablonec.com

Seznam tabulek

Tab. 1: Tři úrovně NUTS dle počtu obyvatel.....	41
Tab. 2: Členění území České republiky	41
Tab. 3: Operační programy v ČR pro plánovací období 2007-2013 pro cíl 1	44
Tab. 4: Operační programy pro hl. m. Prahu pro plánovací období 2007-2013	44
Tab. 5: Programy Evropské územní spolupráce pro plánovací období 2007-2013.....	45
Tab. 6: Rozdělení prostředků fondů EU mezi cíle regionální politiky v období 2007-2013	46
Tab. 7: Srovnání prioritních os OP ČR – Polsko a OP ČR - Sasko.....	60
Tab. 8: Finanční prostředky pro FMP určené na mikroprojekty	62
Tab. 9: Veletrhy pro prezentaci turistického regionu Jizerské hory 2008 - 2009	77

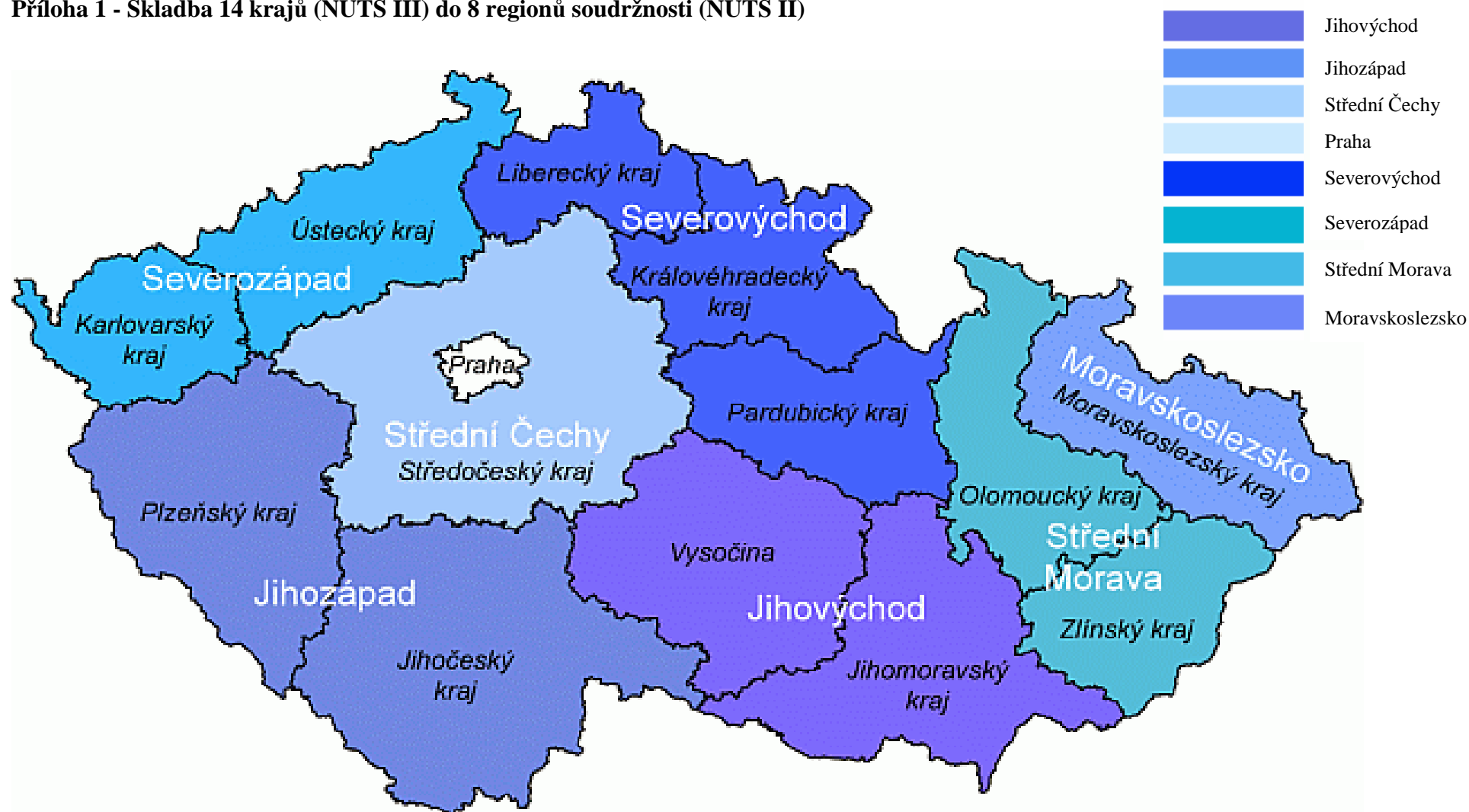
Seznam obrázků

Obr. 1: Struktura cestujících podle závěrů mezinárodní konference o statistice cestovního ruchu (Ottawa 1991).....	21
Obr. 2: Přímý a nepřímý vliv CR na další odvětví národního hospodářství	27

Seznam příloh

Příloha 1 - Skladba 14 krajů (NUTS III) do 8 regionů soudržnosti (NUTS II)	91
Příloha 2 - Srovnání cílů a nástrojů politiky soudržnosti v období 200-2006 a 2007-2013....	92
Příloha 3 - Schéma toku peněz mezi EU a konečnými příjemci.....	93
Příloha 4 - Řeka Nisa, symbol ERN	94
Příloha 5 - Koordinační kanceláře Euroregionu Nisa.....	95
Příloha 6 - Organizační struktura Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa	96
Příloha 7 - Územní vymezení Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa	97
Příloha 8 - Seznam členů Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa.....	98
Příloha 9 - Dotační oblast pro období 2007 - 2013 (FMP Česko - Polsko)	99
Příloha 10 - Podporované území pro období 2007 - 2013 (Česko - Sasko).....	100
Příloha 11 - Turistický region Jizerské hory v ERN	101

Příloha 1 - Skladba 14 krajů (NUTS III) do 8 regionů soudržnosti (NUTS II)

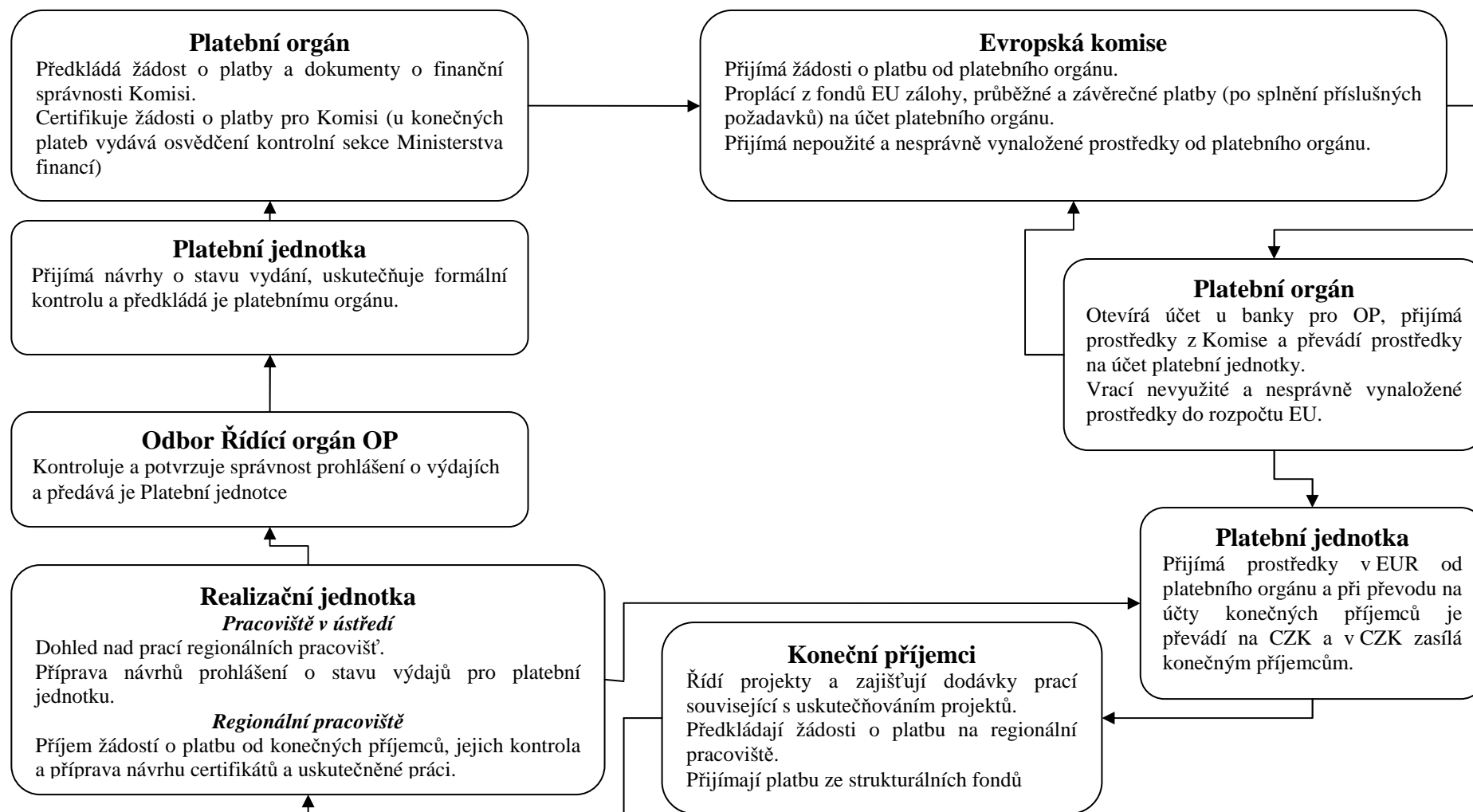
Vlastní úprava dle zdroje: MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. *Regionální politika EU : Regiony pro regionální politiku* [online]. 2003-2007 [cit. 2009-02-16]. Dostupný z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/regionalni-politika>>.

Příloha 2 - Srovnání cílů a nástrojů politiky soudržnosti v období 200-2006 a 2007-2013

2000-2006		2007-2013	
Cíle	Finanční nástroj	Cíle	Finanční nástroj
Fond soudržnosti	Fond soudržnosti	Konvergence	Fond soudržnosti, ERDF, ESF.
Cíl 1	ERDF, ESF, EAGGF-orientační sekce, FIFG.		
Cíl 2	ERDF, ESF.		
Cíl 3	ESF		
INTERREG	ERDF	Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost - regionální úroveň - národní úroveň	ERDF, ESF.
URBAN	ERDF		
EQUAL	ESF		
LEADER+	EAGGF-orientační sekce		
Rozvoj venkova a restrukturalizace rybolovu mimo rámec Cíle 1	EAGGF- záruční sekce, FIFG.	Evropská územní spolupráce	ERDF
9 CÍLŮ	6 FINANČNÍCH NÁSTROJŮ	3 CÍLE	3 FINANČNÍ NÁSTROJE

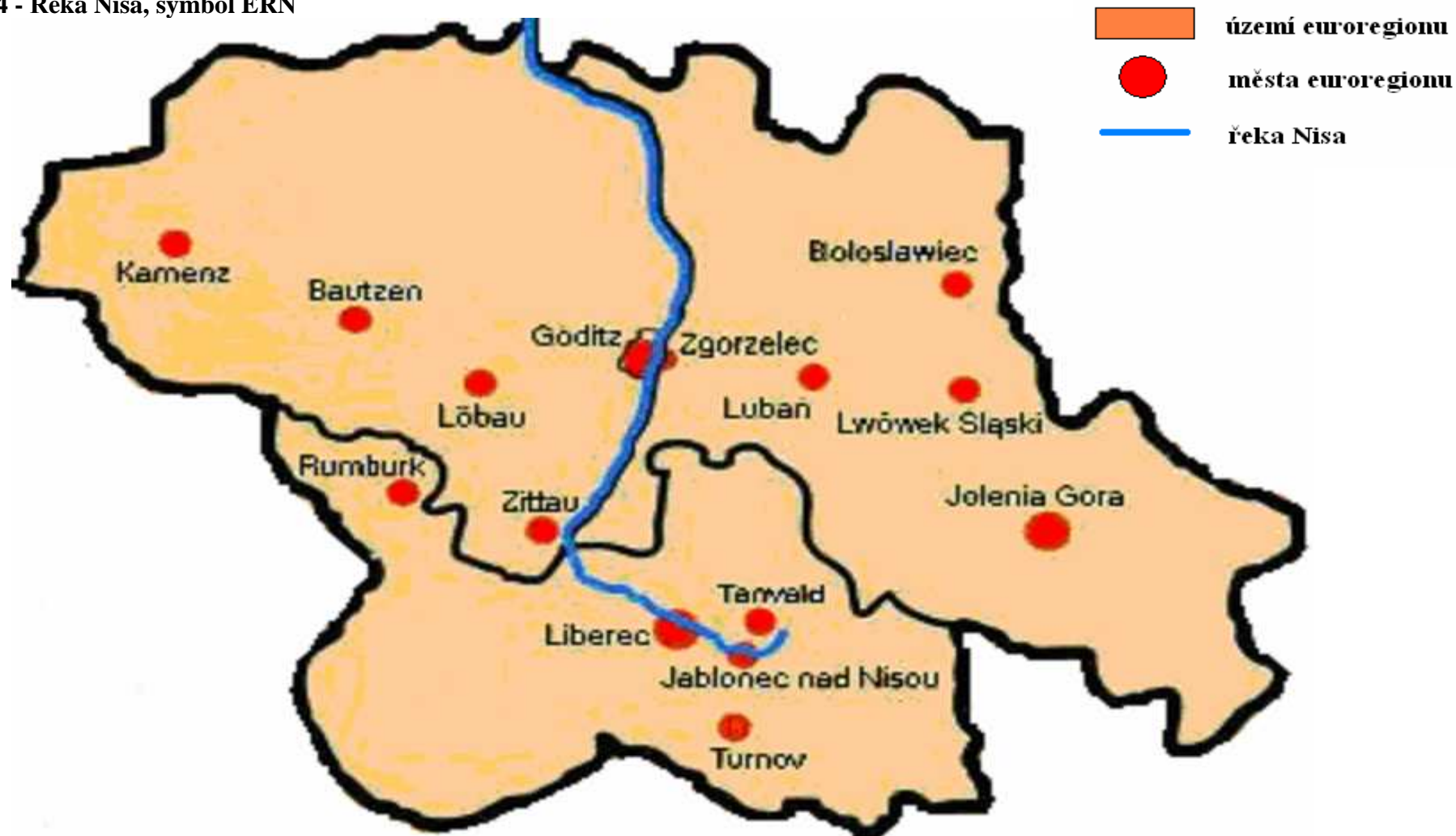
Zdroj: www.strukturalni-fondy.cz

Příloha 3 - Schéma toku peněz mezi EU a konečnými příjemci

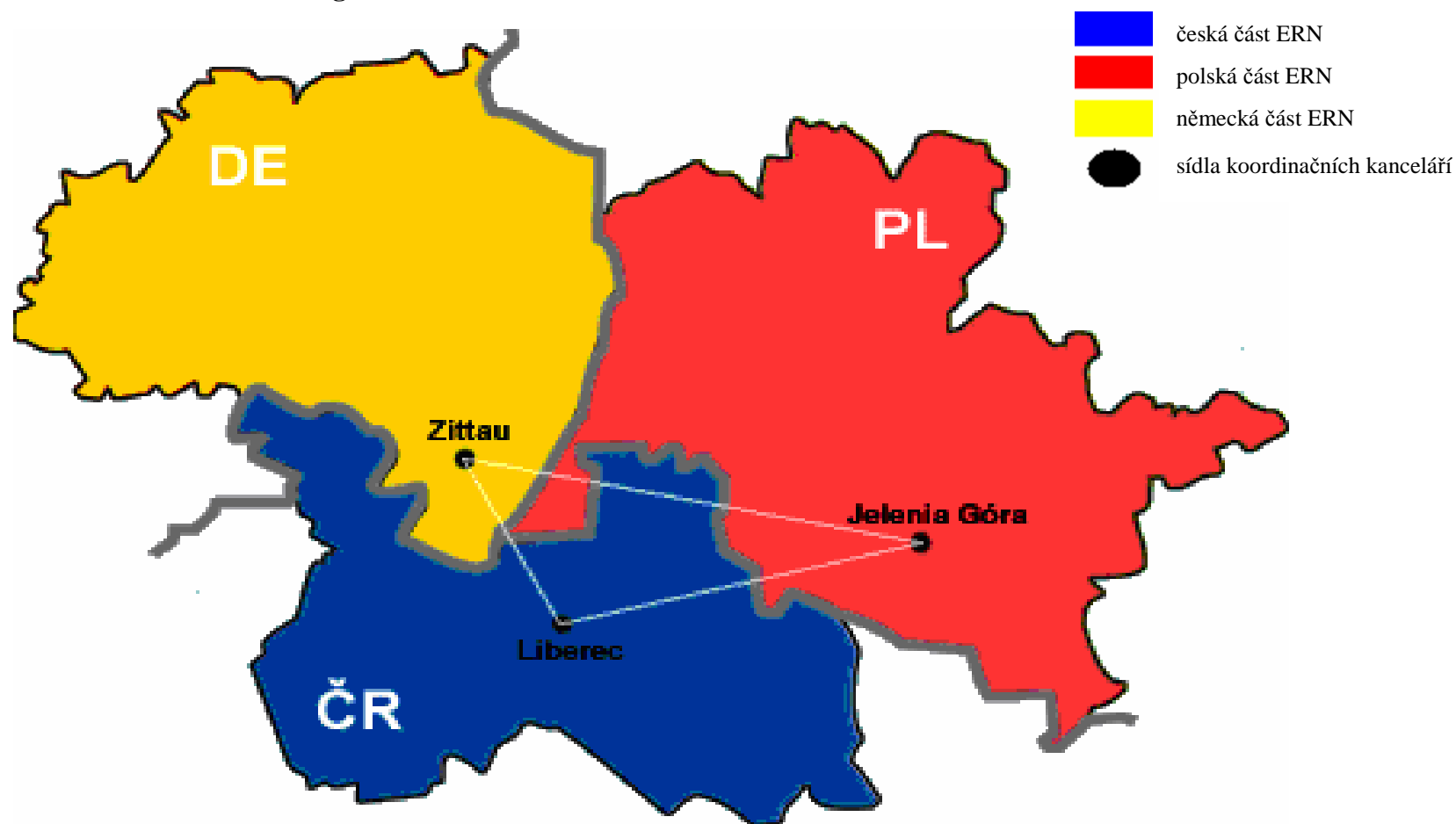
Zdroj: KUNEŠOVÁ, Hana, MRKVAN, Radomír. *Evropská Unie : Vybrané kapitoly z pohledu ekonomů*. 1. vyd. Plzeň : Západočeská Univerzita, 2005. ISBN 80-7043-390-6. s. 209-230.

Příloha 4 - Řeka Nisa, symbol ERN

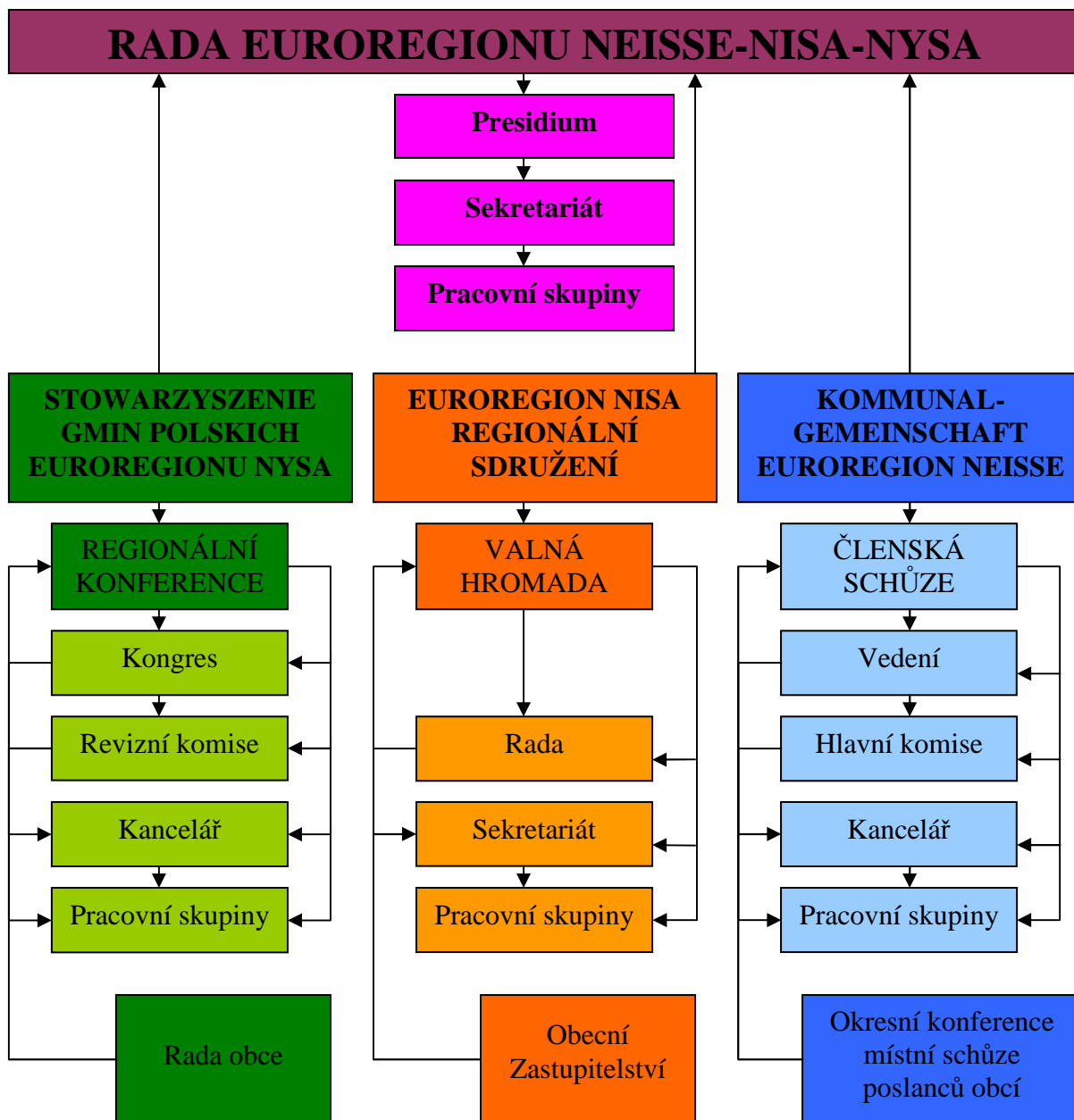
Vlastní úprava dle zdroje: KRAJSKÁ KNIHOVNA LIBEREC. *Publikační činnost* [online]. 2007 [cit. 2009-03-07]. Dostupný z WWW: <<http://www.kvkli.cz/cz/o-knihovne/publikacni-cinnost.php>>.

Příloha 5 - Koordinační kanceláře Euroregionu Nisa

Zdroj: *Koordinační střediska Euroregionu Nisa* [online]. 2009 [cit. 2009-03-07]. Dostupný z WWW: http://images.google.cz/imgres?imgurl=http://euroregion.tul.cz/obrazky/grafika/mapa_big.gif&imgrefurl=http://euroregion.tul.cz/&usg=__wxchSg_Ux62lxohKRP-M0FVzKk=&h=288&w=400&sz=16&hl=cs&start=1&um=1&tbnid=1hKAZJOUh9NDmM:&tbnh=89&tbnw=124&prev=/images%3Fq%3DEuroregion%2BNisa%26hl%3Dcs%26lr%3D%26sa%3DN%26um%3D1.

Příloha 6 - Organizační struktura Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa

Zdroj: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, Liberec, STATISTICKÝ ÚŘAD SVOBODNÉ ZEMĚ SASKO, Kamenz, STATISTICKÝ ÚŘAD, Wrocław. *Města v Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa*. 1. vyd. Liberec: Český statistický úřad Liberec, 2000. ISBN 83-911967-4-7. s. 5-

Příloha 7 - Územní vymezení Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa

Zdroj: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD LIBEREC. *Mapa Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa* [online]. 2008 [cit. 2009-03-07]. Dostupný z WWW: http://www.czso.cz/xl/redakce.nsf/i/mapa_euroregionu_neisse_nisa_nysa?OpenDocument&Click=>.

Příloha 8 - Seznam členů Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa

ERN – česká část

Bílá, Bily Kostel, Bílý Potok, Bulovka, Cetenov, Černousy, Český Dub, Čtveřín, Dětrichov, Frýdlant v Čechách, Habartice, Hejnice, Heřmanice, Hlavice, Hodkovice nad Mohelkou, Horní Řasnice, Hrádek nad Nisou, Chotyně, Chrastava, Janův Důl, Jeřmanice, Jindřichovice pod Smrkem, Kobyly, Krásný Les, Kryštofovo Údolí, Křižany, Lázně Libverda, Liberec, Mníšek, Nová Ves u Chrastavy, Nové Město pod Smrkem, Oldřichov v Hájích, Osečná, Paceřice, Pěncín u Liberce, Pertoltice, Proseč pod Ještědem, Příšovice, Radimovice, Raspenava, Rynoltice, Soběslavice, Stráž nad Nisou, Světlá pod Ještědem, Svijanský Újezd, Sychrov, Šimonovice, Višňová, Vlastibořice, Všelibice, Krajská hospodářská komora Liberec

Bezděz, Blíževedly, Brniště, Cvikov, Česká Lípa, Doksy, Dubnice, Hamr na Jezeře, Jablonné v Podjí, Kamenický Šenov, Krompach, Noviny p. Ralskem, Nový Bor, Nový Oldřichov, Mařenice, Mimoň, Okrouhlá, Polevsko, Ralsko, Skalice u Č. Lípy, Sloup v Čechách, Sosnová, Stráž p. Ralskem, Stvolínky, Svor, Zahrádky u Č. Lípy, Zákupy

Albrechtice v Jiz. h., Bedřichov, Desná v Jiz. h., Držkov, Jablonec n. Nisou, Janov n. Nisou, Jiřetín pod Bukovou, Josefův Důl, Koberovy, Kořenov, Líšný, Loužnice, Lučany n.N., Maršovice, Nová Ves nad Nisou, Plavy, Radčice, Rádlo, Rychnov u Jablonce n.N., Smržovka, Tanvald, Velké Hamry, Zásada, Zlatá Olešnice, Železný Brod

Bělá u Semil, Benešov u Semil, Bozkov, Harrachov, Hrubá Skála, Chuchelna, Jilemnice, Karlovice, Lomnice nad Popelkou, Mírová p. Kozákovem, Ohrazenice, Paseky n. Jizerou, Rokytnice n. Jizerou, Semily, Turnov, Záhoří, Sdružení pro Český ráj

Dolní Podluží, Dolní Poustevna, Doubice, Horní Podluží, Chřibská, Jiřetín p. Jedlovou, Jiříkov, Krásná Lípa, Lipová u Šluknova, Lobendava, Rumburk, Rybníště, Staré Křečany, Šluknov, Varnsdorf, Velký Šenov, Vilémov

Bělá pod Bezdězem

ERN – německá část

Landkreis Bautzen, Landkreis Görlitz, Marketinggesellschaft Oberlausitz-Niederschlesien mbH

ERN – polská část

Miasto i Gmina Bogatynia, Miasto Bolesławiec, Miasto i Gmina Bolków, Miasto Gozdnic, Gmina Gromadka, Miasto i Gmina Gryfów Śl., Gmina Janowice Wielkie, Miasto Jawor, Miasto Jelenia Góra, Gmina Jeżów Sudecki, Miasto Kamienna Góra, Gmina Kamienna Góra, Miasto Karpacz, Miasto Kowary, Miasto Leśna, Miasto Lubań, Miasto i Gmina Lubawka, Miasto i Gmina Lubomierz, Miasto i Gmina Lwówek Śl., Gmina Marciszów, Miasto i Gmina Mirsk, Gmina Mściwojów, Gmina Mysłakowice, Miasto i Gmina Nowogrodziec, Miasto Olszyna, Gmina Osiecznica, Gmina Paszowice, Miasto Piechowice, Miasto i Gmina Pieńsk, Gmina Platerówka, Gmina Podgórzyn, Gmina Siekierczyn, Gmina Stara Kamienica, Gmina Sulików, Miasto Szklarska Poręba, Miasto Świeradów-Zdrój, Miasto i Gmina Świerzawa, Gmina i Miasto Węgliń, Miasto i Gmina Wleń, Miasto Wojcieszków, Miasto Zawidów, Gmina Zgorzelec, Miasto Zgorzelec, Gmina Złotoryja, Miasto Złotoryja

Bolesławiec, Jawor, Jelenia Góra, Kamienna Góra, Lubań, Lwówek Śl., Zgorzelec, Złotoryja

Zdroj: EUROREGION NEISSE-NISA-NYSA. *Oblast působnosti/členství* [online]. 2002-2009 [cit. 2009-03-14]. Dostupný z WWW: <<http://www.neisse-nisa-nysa.org/index.php?id=63&L=1>>.

Příloha 9 - Dotační oblast pro období 2007 - 2013 (FMP Česko - Polsko)

Vlastní úprava dle zdroje: VIZUS. *Podporované území pro období 2007 - 2013* [online]. 2009 [cit. 2009-03-14]. Dostupný z WWW: <http://www.cz-pl.eu/uzemni-vymezeni.html>.

Příloha 10 - Podporované území pro období 2007 - 2013 (Česko - Sasko)

Vlastní úprava dle zdroje: EUROREGION NEISSE-NISA-NYSA. *Fondy* [online]. 2002-2009 [cit. 2009-03-14]. Dostupný z WWW: <http://www.neisse-nisa-nysa.org/fileadmin/pictures/fonds/maps/map-decz.jpg>.

Příloha 11 - Turistický region Jizerské hory v ERN

Vlastní úprava dle zdroje: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD LIBEREC. *Mapa Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa* [online]. 2008 [cit. 2009-03-07]. Dostupný z WWW: <http://www.czso.cz/xl/redakce.nsf/i/mapa_euroregionu_neisse_nisa_nysa?OpenDocument&Click=>>.